

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْوُضُوءِ

ABDEST

ŠTA SE NAVODI (PRENOSI) O ABDESTU

i o riječima Uzvišenog Allaha: “Kada naumite stupiti u namaz, operite svoja lica i svoje ruke do iza laktova i potarite svoje glave, a svoje noge (operite) do više članaka!”¹

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْوُضُوءِ

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ) .

¹ Na početku *Sahiha* bilo je riječi o Objavi, zatim o islamskom vjerovanju i važnosti nauke, a sada se obrađuju propisi obredoslovlja, jer se ona grade na vjerovanju i stečenom znanju i ona su odraz vjerovanja svakog vjernika.

S obzirom da je u Kur'anu i hadisu potencirana važnost namaza i da je musliman svakodnevno pet puta vezan za namaz, Buhari mu dodjeljuje mjesto na prvim stranicama svoje hadiske zbirke.

Pošto je abdest uvjet i za valjanost namaza, logično je da su izneseni i detaljni propisi o abdestu, higijeni tijela pristojnoj čistoći odijela i mjesta gdje će vjernik klanjati.

Namaz se u Kur'anu i hadisu spominje pod imenom “salat”. Ovaj izraz nastao je od riječi “es-salaa”, tj. sapi; sredina leđa. Osoba koja kod pregibanja miče sapima naziva se “musallija”. Micanje sredine leđa i plećki dolazi naročito do izražaja pri obavljanju namaza, pa se i klanjač naziva “musallija”, a sami obred salat, tj. namaz.

Neki kažu da riječ “musallija” ima značenje drugog konja po redu u trci koji uzastopno prati pred sobom prvog trkača držeći stalno svoju glavu na njegovim sapima.

“Salat” znači još: moliti milost, sreću, spas i blagoslov, a neki misle da znači: topiti i kaliti.

Prema tome “musallija” je osoba koja sve namaske obrede prati i dosljedno vrši ne ispuštajući ni jednoga; pri klanjanju angažuje sve svoje umne i fizičke sposobnosti, sve organe a naročito krsta i tako radi na svom fizičkom jačanju i umnom uzdizanju.

Putem citiranja odrđenih kur'anskih tekstova musliman moli Allaha, dželle šanuhu, za svoju sreću i spas, angažuje do maksimuma svoje umne sposobnosti, vježba ih i uzdiže, da bi se što više uzdigao i izdvojio iznad obične životinje i životinjskog carstva, nastoji da se osposobi i postane upravitelj prirode, da vlada njom, a ne ona njim. Ovim putem čovjek postaje namjesnik – upravitelj na zemlji, a ne rob potčinjen drugim stvorenjima.

Ko redovno i savjesno klanja, on uzdiže svoju dušu i srce i iz njih odstranjuje naklonost za negativne i grješne poslove, baš kao što zlatar topeći zlatnu ili neku drugu rudaču odstranjuje iz nje trosku i dobije vrijedno čisto zlato.

Redovno, savjesno i skrušeno obavljanje namaza preobražava i zaostalog grubijana u čovjeka zlata vrijednog, u izbrušeni dragulj za kojim svako hlepi; u čovjeka bezgranično vrijednog za zajednicu i ljudsko društvo.

Za valjanost namaza potrebno je prethodno propisano vjersko čišćenje. Da se ne bi shvatilo da se to čišćenje čini prilikom svakog namaza, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, to objašnjava svojim radom, kako nam

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio je da je farz abdesta (prati gore istaknute organe) samo jedanput. On je, međutim, uzimao abdest perući ih, također, dva i tri puta, a iznad tri nije prelazio. Prekomjernost u tom učeni su smatrali prezrenim, kao i prekoračenje prakse Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”¹

NAMAZ SE NE PRIMA BEZ ABDESTA

135. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim Hanzali i rekao da ga je obavijestio Abdur-Rezak, njega Ma'mer prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, a on čuo Ebu-Hurejru gdje kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ne prima se namaz onoga koji je učinio ‘hades’ sve dok ne uzme abdest.”

Jedan čovjek iz Hadremevta upita: “Ebu-Hurejra, šta je to ‘hades’?”

– Nečujno ili glasno puštanje vjetra – odgovori on.²

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَبَيَّنَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّ فَرَضَ الْوُضُوءِ
مَرَّةً مَرَّةً وَتَوَضَّأَ أَيْضًا مَرَّتَيْنِ وَثَلَاثًا وَلَمْ يَزِدْ
عَلَى ثَلَاثٍ وَكَرِهَ أَهْلُ الْعِلْمِ الْإِسْرَافَ فِيهِ وَأَنْ
يَجَاوِزُوا فِعْلَ النَّبِيِّ ﷺ .

بَاب لَا تُقْبَلُ صَلَاةٌ بِغَيْرِ طَهْوَرٍ

١٣٥ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ قَالَ
أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ
مُنَبِّهٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
لَا تُقْبَلُ صَلَاةٌ مَنْ أَحْدَثَ حَتَّى يَتَوَضَّأَ قَالَ رَجُلٌ
مِنْ حَضَرَمَوْتَ مَا الْحَدَّثُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ فُسَاءٌ
أَوْ ضَرَاطٌ .

to prenosi Sulejman b. Burejd: “Vjerovjesnik je na dan osvojenja Mekke s jednim abdestom i potiranjem obuće klanjao i više namaza. Omer, radijallahu anhu, primijetio je: ‘Uradi si danas nešto što ranije nisi činio?’”

– To sam, Omere, namjerno uradio – odgovori Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

Prema tome, abdest se ne uzima posebno za svaki namaz. Abdest je uvjet za punovažnost namaza samo osobi koja je tek iz postelje ustala, odnosno onome koji ga nije obnovio pošto ga je bio pokvario.

Iz izraza “perite vaša lica” razumije se pranje vanjštine lica. Prema tome, pranje unutrašnjosti nosa i usta nije obavezno. Koža brade je sastavni dio lica i prema tome mora se prati. Ako kožu brade pokriva duga kosa, takva brada ne spada više pod pojam lica i koža joj se ne mora prati. Umjesto kože oprat će se kosa na bradi, a koža samo ovlažiti mokrom rukom.

Izraz “ve erdzulekum” veže se za izraz “ve ejdijekum”, a to znači da se noge moraju prati, kao što se peru ruke i lice. Pranje nogu spomenuto je iza potiranja glave, da bi se upozorilo na logični redoslijed pranja pojedinih dijelova tijela, što nije neophodno, s obzirom da veznik “ve” ne znači redoslijed, nego dužnost da se svi navedeni dijelovi tijela operu onako kako to vjernik bude mogao izvesti. Pranje nogu utvrđeno je u brojnim hadisima.

¹ Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pojedine dijelove tijela pri uzimanju abdesta prao je obično tri puta. Pranje jedanput je farz, a tri puta je sunnet. Činiti nešto mimo prakse Vjerovjesnika ne dolikuje muslimanima. Jednom je Sa'd pri uzimanju abdesta prekomjerno prolijevao vodu perući udove više od tri puta. Vjerovjesnik ga je upozorio rekavši da je raskoš prezrena u svačemu pa i u trošenju vode pri uzimanju abdesta, pa makar ga uzimao i na tekućoj rijeci.

Amr b. Šu'ajb kaže:

– Vjerovjesnik uzimaše jednom abdest i pošto oprao pojedine udove tri puta, reče: “Ko ih pere više ili manje od tri puta, taj griješi i čini sebi nasilje.”

² Iz hadisa se zaključuje:

– propisano čišćenje neophodno je za punovažnost svakog namaza;

O ZNAČAJU ABDESTA I ONIM KOJI ĆE IMATI BILJEGE (NA ČELU, NOGAMA I RUKAMA) OD ABDESTA

136. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Halida, ovaj od Seida b. Ebu-Hilala, on od Nu'ajma Mudžmira, koji je rekao:

– Popeo sam se s Ebu-Hurejrom na (Vjerovjesnikovu) džamiju, on je tu uzeo abdest i rekao: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: ‘Na Sudnjem danu moji sljedbenici bit će pozivani (na obračun) s obilježjem na čelu i udovima kao ostacima tragova abdesta. Prema tome, ko je u mogućnosti da produži svoje obilježje na čelu i biljeg na nogama neka to čini!’”³

بَابُ فَضْلِ الْوُضُوءِ وَالْغُرِّ الْمُحَجَّلُونَ مِنْ أَثَارِ الْوُضُوءِ

١٣٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ
خَالِدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ نُعَيْمِ الْمُجَمِّرِ
قَالَ رَقِيتُ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ عَلَى ظَهْرِ الْمَسْجِدِ
فَتَوَضَّأَ فَقَالَ إِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ أُمَّتِي
يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ أَثَارِ الْوُضُوءِ
فَمَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيلَ غُرَّتَهُ فَلْيَفْعَلْ .

– puštanje vjetra, bilo namjerno ili nenamjerno, kvari abdest;

– abdest treba uzeti i za obilazak oko Ka'be, jer je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, to smatrao vrstom molitve.

3 Vjersko čišćenje treba obavljati što savjesnije, ljepše i potpunije. Takvo higijensko održavanje tijela pokazat će svoj odraz i na Drugom svijetu, gdje će biti puni dostojanstva, čisti, uredni i kao okićeni nakitom svijetlih biljega.

Iz hadisa se zaključuje:

– lijepo je da se pri pranju čela obuhvati i nešto glave iznad njega, pri pranju ruku opere dio mišica iznad laktova, a pri pranju nogu dio cjevanica iznad članaka. Što se opere veći dio tih dijelova, tim je učinjeno bolje i Allahu, dželle šanuhu, ugodnije djelo i trag toga abdesta bit će vidljiviji na Sudnjem danu;

– preporučljivo je da musliman bude uvijek pod abdestom, da ga uzima uredno i na način kako je to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, činio;

– vjernik pod abdestom je čist, uredan, dostojan Allahove, dželle šanuhu, milosti i sredine najuglednijeg društva;

– noge pri uzimanju abdesta moraju se prati, a ne samo potirati vlažnom rukom;

– hadis prenijet od jednog vjerodostojnog ashaba je punovažan;

– proživljenje na Sudnjem danu je stvarnost,

– dozvoljeno je uzimati abdest na tavanu džamije, ako to neće povrijediti higijensku i estetsku stranu džamije i njene okolice;

– abdest (s tragom biljega na čelu i udovima na Sudnjem danu) naročita je odlika i Allahov, dželle šanuhu, dar sljedbenicima Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Neki kažu da je abdest, kao higijenska mjera, prvi put propisan Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim sljedbenicima.

O ONOME KO NEĆE OBNAVLJATI ABDEST ZBOG SUMNJE VEĆ IZ UVJERENJA

137. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a njemu Zuhri prenoseći od Seida b. Musejjeba, i od Abbada b. Temima, a ovaj od svoga amidže da se on Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, potužio na nekog čovjeka kome se pričinjaše da nešto u toku namaza primjećuje, pa mu Vjerovjesnik reče:

– Neka se ne vrne, ili je rekao ne okreće (iz namaza) sve dok ne čuje kakav glas ili dok ne osjeti vjetar!¹

REDUCIRANJE (VODE I POSTUPAKA PRANJA) U ABDESTU

138. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan prenoseći od Amra kojeg je obavijestio Kurejb, prenoseći od Ibni-Abbasa, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao toliko da je puhao, a potom da je klanjao. Ponekad je (Sufjan) govorio: “Naslonio se tako da je puhao, a poslije je ustao i klanjao.”

Ovu izjavu pričao nam je više puta Sufjan prenoseći je od Amra, on od Kurejba, a ovaj od Ibni-Abbasa

بَاب مَنْ لَا يَتَوَضَّأُ مِنَ الشَّكِّ حَتَّى يَسْتَيْقِنَ

١٣٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا
الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ح وَ عَنْ عَبَّادِ بْنِ
تَمِيمٍ عَنْ عَمِّهِ أَنَّهُ شَكََا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الرَّجُلُ
الَّذِي يُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُ يَجِدُ الشَّيْءَ فِي الصَّلَاةِ فَقَالَ لَا
يَنْفَتِلْ أَوْ لَا يَنْصَرِفْ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ
رِيحًا.

بَاب التَّخْفِيفِ فِي الْوُضُوءِ

١٣٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ
عَنْ عَمْرِو قَالَ أَخْبَرَنِي كُرَيْبٌ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ
أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَامَ حَتَّى نَفَخَ ثُمَّ صَلَّى وَرَبَّمَا قَالَ
اضْطَجَعَ حَتَّى نَفَخَ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى ثُمَّ حَدَّثَنَا بِهِ
سُفْيَانُ مَرَّةً بَعْدَ مَرَّةٍ عَنْ عَمْرِو عَنْ كُرَيْبٍ عَنْ
ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ بَتُّ عِنْدَ خَالَتِي مَيْمُونَةَ لَيْلَةً فَقَامَ

¹ Iz navedenog hadisa zaključuje se:

- osnovno je šerijatskopravno pravilo: “El-jekinu la jezulu biš-šekki”, tj. “činjenično ranije stanje ne može sumnja anulirati.” Vjernik koji zna da je ranije uzeo abdest i da nije ništa uradio što bi ga pokvarilo, a pred samo klanjanje namaza posumnja u taj abdest, smatra se da on ima abdest i nije mu ga potrebno obnavljati. Ovog pravila pridržavaju se svi pravници izuzev Malika;
- pijani, iz koga očito zaudara zadržak alkohola, može se osuditi odgovarajućom šerijatskom kaznom, iako ga nije niko vidio kada je pio, ukoliko ne postoji opravdavajući razlog kao što je prisila;
- vjernik ima zakonsko opravdanje da raspituje učenjaka za sve najasne propise, a učenjak je dužan da mu ih objasni prema svojim sposobnostima;
- nema stida u traganju za naukom;
- postojeće stanje mijenja se samo na osnovu nepobitnih novih činjenica, a ne sumnje;
- ashabi su Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, iznosili sve svoje zgode i nezgode tražeći od njega detaljne odgovore.

koji je izjavio: “Jedne noći prenoćio sam kod svoje tetke po majci, Mejmune, i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, probudi se i usta, pošto je prespavao jedan dio noći. Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo abdest iz obješene mješine jednim pranjem i upotrijebio malo vode.” Amr ga je (kaže Sufjan) opisivao, tj. Alejhisselamov abdest, spominjući jedno pranje i pranje udova uz upotrebu male količine vode i stao klanjati.

I ja sam uzeo abdest kao i on, došao i stao mu slijeva.

Ponekad je Sufjan govorio: ”... stao mu slijeva (upotrijebivši izraz ‘an šimalihi, umjesto ‘an jesarihi), pa me je on premjestio i stavio na svoju desnu stranu, a onda klanjao, šta je Allah htio. Kasnije je on legao i zaspao tako da je (na usta) puhao. Poslije mu je došao glasnik, obavijestio ga o namazu i stao s Vjerovjesnikom klanjati.

(Vjerovjesnik) je sada klanjao, a abdesta nije (ponovo) uzimao.

Rekli smo (kaže Sufjan) Amru:

– Svijet govori: “Okolo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, spava, a srce mu ne spava”, a Amr reče: “Čuo sam Ubejda b. Umejra gdje govori: ‘Snovi Vjerovjesnika su Objava’, i citira (ajet): ‘Ja sam sanjao da te koljem...’”²

النَّبِيُّ ﷺ مِنَ اللَّيْلِ فَلَمَّا كَانَ فِي بَعْضِ اللَّيْلِ قَامَ
النَّبِيُّ ﷺ فَتَوَضَّأَ مِنْ شَنْ مُعَلَّقٍ وَضُوءًا خَفِيفًا
يُخَفِّفُهُ عَمْرُو وَيُقَلِّلُهُ وَقَامَ يُصَلِّي فَتَوَضَّأَتْ نَحْوًا
مِمَّا تَوَضَّأَ ثُمَّ جِئْتُ فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ وَرَبَّمَا قَالَ
سُفْيَانُ عَنْ شِمَالِهِ فَحَوَّلَنِي فَجَعَلَنِي عَنْ يَمِينِهِ ثُمَّ
صَلَّى مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ اضْطَجَعَ فَنَامَ حَتَّى نَفَخَ ثُمَّ
أَتَاهُ الْمُنَادِي فَأَذَنَهُ بِالصَّلَاةِ فَقَامَ مَعَهُ إِلَى الصَّلَاةِ
فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ قُلْنَا لِعَمْرُو إِنَّ نَاسًا يَقُولُونَ إِنَّ
رَسُولَ اللَّهِ ﷺ تَنَامُ عَيْنُهُ وَلَا يَنَامُ قَلْبُهُ قَالَ عَمْرُو
سَمِعْتُ عُبَيْدَ بْنَ عَمْرٍِ يَقُولُ رُؤْيَا الْأَنْبِيَاءِ وَحْيِي
ثُمَّ قَرَأَ (إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ) .

2 Iz hadisa se zaključuje:

- trenutni san Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nije mu pokvario abdest. Međutim, on je poslije stvarnog tvrdog spavanja redovno uzimao abdest;
- maloljetnik može prenoćiti u sobi zajedno sa svojom bližom rođakinjom i njenim mužem koji neće imati sa suprugom spolni snošaj;
- samilost i osjećajnost Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, prema djeci;
- bistrina i sposobnost pamćenja Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu;
- nafila se može klanjati skupno pa makar to bilo s jednom maloljetnom osobom;
- kada skupnom obavljanju namaza prisustvuje samo jedna osoba, ona treba stati na desnu stranu iza imama;
- abdest je punovažan kada se svaki propisani dio tijela opere jedanput;
- imam treba svoje džematlije poučavati i riječima i praktičnim radom;
- mujezin i pored proučenog ezana obavještava svoga imama o nastupu namaskog vakt;
- abdest uzet radi obavljanja nafila-namaza vrijedi i za obavljanje drugih pobožnih poslova;
- trenutni neutvrđen san naslonjene osobe ne kvari abdest;
- dozvoljeno je uhvatiti dijete za kosu, glavu ili uho u namjeri davanja nekog savjeta;
- tekst navedenog ajeta su riječi Ibrahima, alejhi selam, koji se obratio sinu Ismailu kada ga je htio žrtvovati u ime Allaha, dželle šanuhu.

PRAVILNO UZIMANJE ABDESTA

Ibni-Omer je rekao: “Pravilno uzimanje abdesta je potpuno čišćenje (od prljavštine).”

139. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, (ovaj) od Musaa b. Ukbe, on od Kurejba, oslobođenog roba Ibnu-Abbasa, (a ovaj opet) od Usume b. Zejda da ga je čuo gdje govori:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao se sa Arefata i kada je bio na poznatom brdskom putu (eš-ši‘b), sišao je (s deve) i pomokrio se, a potom uzeo abdest, ali ne potpuno savršenim pranjem.

– Hoćemo li, Allahov Poslaniče, klanjati namaz? – upitah.

– Namaz je pred tobom – reče i uzjaha devu. Kada je došao na Muzdelifu, sjahao je, uzeo abdest i to uz potpuno čišćenje.

Tada je proučen ikamet za namaz i on je klanjao akšam. Kasnije je svako svoju devu natjerao da se spusti na mjestu gdje je odsjeo, onda je proučen ikamet za jaciju i on je klanjao, a između akšama i jacije nije ništa klanjao.¹

بَابِ إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ الْإِنْقَاءُ .

١٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ دَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ عَرَفَةَ حَتَّى إِذَا كَانَ بِالشُّعْبِ نَزَلَ فَبَالَ ثُمَّ تَوَضَّأَ وَلَمْ يُسَبِّغِ الْوُضُوءَ فَقُلْتُ الصَّلَاةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ الصَّلَاةُ أَمَامَكَ فَركَبَ فَلَمَّا جَاءَ الْمُزْدَلِفَةَ نَزَلَ فَتَوَضَّأَ فَاسْبَغَ الْوُضُوءَ ثُمَّ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ ثُمَّ أَنَاخَ كُلُّ إِنْسَانٍ بَعِيرَهُ فِي مَنْزِلِهِ ثُمَّ أُقِيمَتِ الْعِشَاءُ فَصَلَّى وَلَمْ يُصَلِّ بَيْنَهُمَا .

¹ Iz hadisa se zaključuje:

– hadžije su – po Ebu-Hanifi i Muhammedu – obavezni odgoditi klanjanje akšama do jacijskog vremena. Ako hadžija klanja akšam, vraćajući se s Arefata, na putu za Muzdelifu, namaz mu nije punovažan i treba ga ponovo klanjati do zore te noći na Muzdelifi. To je stav Zufera i jedne grupe učenjaka Kufe.

Malik, međutim, dozvoljava klanjati akšam prije jacijskog vremena samo hadžiji koji ima za to opravdan razlog. Takav može klanjati akšam prije nastupa jacijskog vremena, ali ipak da to bude poslije zalaska sunca i nestanka rumenila na zapadu.

U Mudevveni stoji: “Ako hadžija klanja akšam na Arefatu u akšamskom vremenu, ostavio je ono što je bolje i što je sunnet i to će mu biti punovažno, što je suprotno stavu Ebu-Hanife.” Šafije kažu: “Ako hadžija klanja akšam i jaciju zajedno, bilo to na Arefatu ili na putu za Muzdelifu, ili nekom drugom mjestu tako da svaki namaz klanja u njegovom vremenu, ti su mu namazi punovažni, iako je mimoišao jedan ljepši uobičajeni postupak.” Ovog su mišljenja bili mnogi ashabi, tabini, zatim Evzai, imam Ebu-Jusuf, Ešheb i još mnogi među poznavacima hadisa;

– nije neophodna dužnost potpuno spojiti klanjanje akšama i jacije na Muzdelifi bez ikakva vremenskog razmaka među njima;

– Malik, Šafija i Ahmed smatraju da treba proučiti ikamet posebno za akšam, a posebno za jaciju. Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf i Muhammed, imajući u vidu gornji i još jedan drugi hadis prenesen od Džabira, Abdullaha b. Omera i Ebu-Ejjuba Ensarije, smatraju da treba proučiti samo jedan ezan i jedan ikamet za klanjanje oba navedena namaza;

PRANJE LICA OBJERUČKE JEDNOM ŠAKOM VODE

140. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim i kazao da ga je obavijestio Ebu-Seleme Huza'i, tj. Mensur b. Seleme, njega Ibni-Bilal, tj. Sulejman prenoseći od Zejda b. Eslema, (ovaj) od Ataa b. Jesara, a on od Ibnu-Abbasa da je uzimajući abdest oprao svoje lice, uzeo je šaku vode i njom izaprao usta i nos, potom uzeo ponovo šaku vode i prisionio ju je uz svoju drugu ruku i objema oprao svoje lice.

Poslije je uzeo opet šaku vode, oprao njom svoju desnu ruku, zatim uzeo ponovo šaku vode i njom oprao svoju lijevu ruku, a onda (vlažnom rukom) potrao svoju glavu. Poslije je uzeo jednu šaku vode i škropio je na svoju desnu nogu i oprao je a onda uzeo drugu šaku i njom oprao svoju nogu, tj. lijevu, i izjavio: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ovako uzima abdest."²

بَابُ غَسْلِ الْوَجْهِ بِالْيَدَيْنِ مِنْ غَرْفَةٍ وَاحِدَةٍ

١٤٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو سَلَمَةَ الْخَزَاعِيُّ مَنُصُورُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ بِلَالٍ يَعْنِي سُلَيْمَانَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ تَوَضَّأَ فَغَسَلَ وَجْهَهُ أَخَذَ غَرْفَةً مِنْ مَاءٍ فَمَضَمَضَ بِهَا وَاسْتَنْشَقَ ثُمَّ أَخَذَ غَرْفَةً مِنْ مَاءٍ فَجَعَلَ بِهَا هَكَذَا أَضَافَهَا إِلَى يَدِهِ الْأُخْرَى فَغَسَلَ بِهَا وَجْهَهُ ثُمَّ أَخَذَ غَرْفَةً مِنْ مَاءٍ فَغَسَلَ بِهَا يَدَهُ الْيُمْنَى ثُمَّ أَخَذَ غَرْفَةً مِنْ مَاءٍ فَغَسَلَ بِهَا يَدَهُ الْيُسْرَى ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ ثُمَّ أَخَذَ غَرْفَةً مِنْ مَاءٍ فَرَشَّ عَلَى رِجْلِهِ الْيُمْنَى حَتَّى غَسَلَهَا ثُمَّ أَخَذَ غَرْفَةً أُخْرَى فَغَسَلَ بِهَا رِجْلَهُ الْيُسْرَى ثُمَّ قَالَ هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَتَوَضَّأُ .

- uzimanje abdesta je ibadet, pa makar se ne uzimao u namjeri klanjanja namaza;
- ashabi su s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjali akšam na Muzdelifi prije nego su raspremili svoje deve;
- vraćanje hadžija s Arefata na Muzdelifu bilo je na jahaćim životinjama;
- akšam i jacija klanjaju se na Muzdelifi uzastopno jedno iza drugog, poput podne i ikindije na Arefatu.

2 Iz hadisa se zaključuje:

- abdest je punovažan ako se propisani organi tijela operu najmanje jedanput jednom šakom vode;
- usta i nos izapiru se najmanje jednom šakom vode. Sunnet je da se izapiru desnom rukom. Neki pravници smatraju da usta treba izapirati desnom, a nos lijevom rukom. Desnom rukom treba raditi plemenite i lijepe poslove, a lijevom grube i prljave;
- lice treba prati objema rukama najmanje jednom šakom vode;
- pri pranju parnih dijelova tijela, sunnet je prati prvo desni pa onda lijevi dio, počinjući sa njihova vrha;
- pranje lica punovažno je jednom šakom vode, s tim da se ono u cijelosti opere;
- potiranje tjemena glave može se obaviti ostatkom preostale vlage na dlanu bez ponovnog grabljenja vode.

UČENJE BISMILLE U SVAKOJ SITUACIJI PA I PRI SPOLNOM SNOŠAJU

141. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Džerir prenoseći od Mensura, (ovaj) od Salima b. Ebu-Dža'da, (on) od Kurejba, (a ovaj opet) od Ibni-Abbasa koji to pripisuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Da neko od vas prilazeći svojoj supruzi kaže: 'Bismillah, Allahu moj, sačuvaj nas od šejtana i udalji ga od onoga što si nam udijelio', pa bude suđeno da dobiju dijete, (šejtan) mu neće moći nanijeti štetu."¹

ŠTA (ČOVJEK) TREBA GOVORITI KOD ULASKA U NUŽNIK

142. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba, koji je rekao:

– Čuo sam Enesa gdje kaže: "Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio unići u nužnik, govorio bi: 'Allahu moj, kod Tebe tražim utočište od muških i ženskih šejtana!'"

– Ibn-Ar'are isto kao i Adem prenosi ovaj hadis od Šu'be. Prenoseći ga Šu'be Gunder kaže: "Kada bi (Vjerovjesnik) došao do nužnika..."

Musa, prenoseći od Hammada, kazao je: "Kada bi (Vjerovjesnik) ušao...", a Seid b. Zejd kazao je da je njemu gornji hadis ispričao Abdul-Aziz riječima:

"Kada bi (Vjerovjesnik) htio unići u nužnik..."²

بَاب التَّسْمِيَةِ عَلَى كُلِّ حَالٍ وَعِنْدَ الْوَقَافِ

١٤١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ كُرَيْبٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ يَبْلُغُ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا أَتَى أَهْلَهُ قَالَ بِاسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا فَقَضَى بَيْنَهُمَا وَلَدٌ لَمْ يَضُرَّهُ.

بَاب مَا يَقُولُ عِنْدَ الْخَلَاءِ

١٤٢. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ تَابَعَهُ ابْنُ عَرَّةَ عَنْ شُعْبَةَ وَقَالَ غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ إِذَا أَتَى الْخَلَاءَ وَقَالَ مُوسَى عَنْ حَمَّادٍ إِذَا دَخَلَ وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَدْخُلَ.

1 Iz hadisa se zaključuje:

– Allaha, dželle šanuhu, treba se sjećati i držati na umu uvijek i svugdje, od Njega tražiti zaštitu protiv spletke neprijatelja i moliti sreću ovoga i budućeg svijeta;
– preporučljivo je proučiti "euzu i bismillu" pred uzimanje abdesta. Ovo je mišljenje Malika, dok Ebu-Hanife i Šafija to smatraju sunnetom, a imam Ahmed vadžibom.

2 Iz hadisa se zaključuje:

– pri ulazu u nužnik preporučljivo je kazati: *E'uzu billahi minel hubusi ve-habaisi*;
– činiti to u nužniku, ako se zaboravi proučiti prije ulaska, Ibni-Abbas smatra pokudenim činom.

STAVLJANJE VODE PRED NUŽNIK

143. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hašim b. Kasim, ovome Verka prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Jezida, a ovaj od Ibni-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom unišao u nužnik, a ja mu stavio vodu (pred vrata). Poslije je pitao ko je to stavio. I kada je bio obaviješten, reče: “Allahu moj, uputi ga u razumijevanje propisa vjere!”³

PRI MOKRENJU I VRŠENJU VELIKE NUŽDE NE OKREĆE SE U PRAVCU KABE, IZUZEV U ZGRADI, UZA ZID I SLIČNO

144. PRIČAO NAM JE Adem i rekao da je njemu pričao Ibnu-Ebu-Zi'b, ovome Zuhri prenoseći od Ataa b. Jezida Lejsija, a on od Ebu-Ejjuba Ensarije, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada neko od vas obavlja veliku nuždu, neka se ne okreće licem niti leđima prema Kabi. Okrećite se istoku ili zapadu!”⁴

بَابُ وَضْعِ الْمَاءِ عِنْدَ الْخَلَاءِ

١٤٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ قَالَ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ الْخَلَاءَ فَوَضَعَتْ لَهُ وَضُوءًا قَالَ مَنْ وَضَعَ هَذَا فَأُخْبِرَ فَقَالَ اللَّهُمَّ فَقِّهْهُ فِي الدِّينِ .

بَابُ لَا تُسْتَقْبَلُ الْقِبْلَةُ بِغَائِطٍ أَوْ بَوْلٍ إِلَّا عِنْدَ الْبِنَاءِ جِدَارٍ أَوْ نَحْوِهِ

١٤٤. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذَنْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ الْغَائِطَ فَلَا يَسْتَقْبِلُ الْقِبْلَةَ وَلَا يُوَلِّهَا ظَهْرَهُ شَرِّقُوا أَوْ غَرِّبُوا .

Ibni- Omer, radijallahu anhum, i još neki ashabi to dozvoljavaju ukoliko je osoba to zaboravila učiniti pred ulazak u nužnik. Poneki pravници smatraju da se Allahovo ime ne smije izgovarati u nužniku, nego ga treba držati samo na umu i u mislima moliti Njegovu zaštitu;

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, gornji tekst citirao je radi pouke ljudima i odgoja muslimana.

3 Iz navedenog hadisa zaključuje se:

- ukazivati pažnju i uslugu učenom, jeste odraz islamskog odgoja;
- preporučljivo je uslužitelja blagosloviti i zahvaliti mu na učinjenoj usluzi;
- blagoslov Vjerovjesnika je bio ostvaren, jer je Ibni-Abbas bio kasnije jedan od veoma učenih ljudi;
- Ibni-Bettal kaže da je Ibni-Abbas, radijallahu anhum, stavio posudu s vodom pred nužnik nadohvat ruke Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Ovaj slučaj demantuje mišljenje pojedinaca koji misle da se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, čistio samo kamenjem a vodom podapirale samo žene. Voda je na istoku dragocjena potreba živih bića, i treba je čuvati za podmirenje tih potreba.
- Nevevi prenosi da većina učenjaka preporučuju iz estetskih i higijenskih razloga čišćenje prvo kamenjem, zemljom i sličnim, a potom i podapiranje vodom. Ograničiti se samo na jednu vrstu navedenog čišćenja je punovažno. Za ovu vrstu čišćenja voda je najprikladnije sredstvo poslije čega treba ruke oprati sapunom.

4 Navedeni hadis prenio je Ebu-Ejjub Ensari kod koga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, odsjeo prilikom preseljenja iz Mekke u Medinu. On je učestvovao u bici na Bedru, na drugom sastanku na Akabi i spada među uglednije ashabe. Prenio je 150 hadisa. Sedam od tih hadisa zabilježio je i Buhari i Muslim, dok jedan hadis bilježi samo Buhari. Bio je odani drug Alije. Umro je 50. godine po Hidžri prilikom napada na Carigrad pod komandom Jezida b. Mu'aviye. Na putu u ovom poduhvatu razbolje se i pred samim gradom izdahnu.

VRŠENJE NUŽDE ČUČEĆI NA DVA ČERPIČA

145. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i rekao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Jahjaa b. Seida, ovaj od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, on od svoga amidže Vasi'a b. Habbana, a ovaj od Abdullaha b. Omera, da je govorio:

– Neki ljudi su govorili: “Kada čučneš da vršiš nuždu, ne okreći se prema Ka'bi niti Bejtul-makdisu (u Jerusalemu)!”

– Jednog dana – priča Abdullah b. Omer – popeo sam se na krov naše kuće i vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dva čerpiča, čuču radi obavljanja nužde okrenut Bejtul-makdisu (Jerusalem).

– Možda si ti (Vasi'u) jedan od onih koji klanjaju na stegnima (rekao je Ibni- Omer)!

– Allaha mi, ne znam – odgovorio sam.

– Malik je – primjećuje Buhari – rekao: “To jest onaj koji, kada klanja, čini sedždu ne dižući se od zemlje (stomakom), nego je obavlja prilijepljen za zemlju.”¹

بَابُ مَنْ تَبَرَّزَ عَلَى لِبْنَتَيْنِ

١٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ عَمِّهِ وَاسِعِ ابْنِ حَبَّانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ إِنَّ نَاسًا يَقُولُونَ إِذَا قَعَدْتَ عَلَى حَاجَتِكَ فَلَا تَسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ وَلَا بَيْتَ الْمَقْدِسِ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ لَقَدْ ارْتَقَيْتُ يَوْمًا عَلَى ظَهْرِ بَيْتٍ لَنَا فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى لِبْنَتَيْنِ مُسْتَقْبِلًا بَيْتَ الْمَقْدِسِ لِحَاجَتِهِ وَقَالَ لَعَلَّكَ مِنَ الَّذِينَ يُصَلُّونَ عَلَى أَوْرَاقِهِمْ فَقُلْتُ لَا أَذْرِي وَاللَّهِ قَالَ مَالِكٌ يَعْنِي الَّذِي يُصَلِّي وَلَا يَرْتَفِعُ عَنِ الْأَرْضِ يَسْجُدُ وَهُوَ لَا صِقُّ بِالْأَرْضِ .

Po njegovoj oporuci zakopan je pod bedemima Carigrada, odakle su ashabi najviše jurišali na utvrđeni starodrevni grad Konstantin. Grob mu je i danas poznat, a i taj dio Istanbula naziva se njegovim imenom.

Iz hadisa se zaključuje:

– pri obavljanju velike ili male nužde nije dozvoljeno okrenuti se prsima ili leđima prema kibli, bilo to u zgradi ili napolju. Ovo je stav Ebu-Hanife, Mudžahida, Sufjana Sevrija, Ahmeda (po jednom stavu koji se prenosi od njega) i Ebu-Ejjuba Ensarije. Neki pravници ovo pravilo primjenjuju i na hram u Jerusalemu. Malik, Šafija, Ishak i Ahmed, po drugom stavu koji se prenosi od njega, držeći se još jednog drugog hadisa, smatraju da je to zabranjeno samo onom koji vrši nuždu napolju.

– Ka'bu treba poštivati uvijek i u svakoj prilici i odnositi se prema njoj pristojno i uz osobito strahopoštovanje. Ibni-Tin smatra da se u konkretnom slučaju ne treba okretati prema Suncu i Mjesecu.

Islamska pristojnost traži da se pri obavljanju nužde košulja uzdigne samo koliko je to potrebno, da se ništa ne govori i potom podapire samo lijevom rukom, da se nužda ne obavlja stojeći i na javnom mjestu, nad stajaćom vodom, nad obalom rijeka i potoka, pod voćkom i blizu izvornih voda i da muškarac poslije mokrenja dobro otrese svoj spolni organ i s njega odstrani trag mokraće.

¹ Iz hadisa se zaključuje:

– Malik, Šafija, Ishak i još neki pravници dozvoljavaju, pri vršenju nužde u zatvorenom prostoru, okrenuti se Kabi prsima ili leđima. Neki pravници misle da je ovaj hadis derogirao ranije navedeni hadis prenesen po Ebu-Ejjubu Ensariji;

– dozvoljeno je (kada je to potrebno) izražavati se u formi alegorije;

– ashabi su radili onako kako je koji shvatio riječi i upute Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem;

IZLAZAK ŽENA NAPOLJE (RADI FIZIOLOŠKE POTREBE)

146. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, Lejs, a njemu Ukajl prenoseći od Ibni-Šihaba, ovaj od Urve, on od Aiše, da su supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, noću izlazile kada bi odlazile do Menasi'a,² a to je jedan prostrani plato.

Omer je govorio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Daj da se pokriju tvoje supruge!" Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije to odmah učinio. I kada je jedne večeri izašla Sevda, kćerka Zem'e, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a bila je visoka žena, Omer joj je doviknuo: "Znaj, Sevdo, prepoznali smo te!", želeći time da se objavi pokrivanje i Allah je, zaista, objavio ajet o pokrivanju.

147. PRIČAO NAM JE Zekerijja, njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, ovaj od Aiše, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Dozvoljeno vam je da izlazite radi obavljanja vaših potreba." Hišam je rekao: "Mišljaše on na prirodne (fiziološke) potrebe."³

بَابُ خُرُوجِ النِّسَاءِ إِلَى الْبَرَّازِ

١٤٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ ﷺ كُنَّ يَخْرُجْنَ بِاللَّيْلِ إِذَا تَبَرَّزْنَ إِلَى الْمَنَاصِعِ وَهُوَ صَعِيدٌ أَفْيَحٌ فَكَانَ عُمَرُ يَقُولُ لِلنَّبِيِّ ﷺ اخْجُبْ نِسَاءَكَ فَلَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَفْعَلُ فَخَرَجَتْ سَوْدَةُ بِنْتُ زَمْعَةَ زَوْجُ النَّبِيِّ ﷺ لَيْلَةً مِنَ اللَّيَالِي عِشَاءً وَكَانَتْ امْرَأَةً طَوِيلَةً فَتَادَاهَا عُمَرُ أَلَا قَدْ عَرَفْنَاكَ يَا سَوْدَةُ حَرِصًا عَلَى أَنْ يَنْزِلَ الْحِجَابُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ آيَةَ الْحِجَابِ.

١٤٧. حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أَسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قَدْ أُذِنَ أَنْ تَخْرُجْنَ فِي حَاجَتِكُنَّ قَالَ هِشَامٌ يَعْنِي الْبَرَّازَ.

– Abdullah b. Omer, radijallahu anhu, nije dozvoljavao okretati se kibli prsima ili leđima pri obavljanju bilo velike ili male nužde na otvorenom prostoru i otvoreno je kritikovao one koji bi to činili;

– Ahmed b. Hanbel smatra da je ranije bilo zabranjeno okretati se Bejtul-makdisu u Jerusalemu, a kasnije dozvoljeno, zbog čega je onda i Ibni-Omer, radijallahu anhuma, to dozvoljavao. Ibni-Hanbel svoj stav potkrepljuje slučajem prenesenim po Mervanu, koji je izjavio:

– Ibni-Omer, radijallahu anhuma, jednom je okrenut prema Ka'bi zaustavio svoju devu, sjahao s nje, čučnuo i pomokrio se okrenut prema Ka'bi. Mervan mu je rekao da je to zabranjeno činiti, a Ibni-Omer mu odgovori: "To je zabranjeno činiti na otvorenom, neograđenom prostoru, a ako između tebe i Kabe ima nešto, onda to nije zabranjeno."

– svaki pokret Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, praćen je i vjerno prenošen kasnijim generacijama.

2 Menasi' je jedan prostrani plato u pravcu Beki'e u Medini gdje su ljudi obavljali svoje fiziološke potrebe. (prim. rec.)

3 Odlazak suprugama Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, izvan naselja radi fiziološke potrebe bilo je dozvoljeno samo dok im se nisu nužnici sagradili uz njihove stanove.

Iz hadisa se zaključuje:

– dozvoljeno je mlađem iznijeti javno svoje dobronamjerne želje i prijedloge;

VRŠENJE NUŽDE U KUĆAMA

148. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad prenoseći od Ubejdullaha, ovaj od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, on od Vasi'a b. Habbana, a ovaj od Abdullaha b. Omera, da je rekao:

“Radi jednog posla popeo sam se na krov Hafsine kuće i vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje vrši nuždu leđima okrenut u pravcu Ka'be, a licem u pravcu Šama.”

POGLAVLJE

149. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu ispričao Jezid b. Harun rekavši da ga je obavijestio Jahja prenoseći od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana da ga je njegov amidža Vasi' b. Habban obavijestio, a njega Abdullah b. Omer i rekao:

“Jednog dana ispeo sam se na krov naše kuće i vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako čuči na dva ćerpića, okrenut licem prema Bejtul-makdisu (u Jerusalemu).”

بَابُ التَّبَرُّزِ فِي الْبُيُوتِ

١٤٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ وَاسِعِ بْنِ حَبَّانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ ارْتَقَيْتُ فَوْقَ ظَهْرِ بَيْتِ حَفْصَةَ لِبَعْضِ حَاجَتِي فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقْضِي حَاجَتَهُ مُسْتَدْبِرَ الْقِبْلَةِ مُسْتَقْبِلَ الشَّامِ.

بَابُ

١٤٩. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ قَالَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ أَنَّ عَمَّهُ وَاسِعَ بْنَ حَبَّانَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ قَالَ لَقَدْ ظَهَرْتُ ذَاتَ يَوْمٍ عَلَى ظَهْرِ بَيْتِنَا فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَاعِدًا عَلَى لَبَتَيْنِ مُسْتَقْبِلَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ.

- dalekovidnost i stav Omera, radijallahu anhu, usvojio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, a Allah, dželle šanuhu, objavio i naročite propise;
- umjesni dobronamjerni savjeti mogu se davati i majci. Tako je Omer, radijallahu anhu, stavio gornju primjedbnu Sevdī, supruzi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koja se, kao i ostale njegove supruge, smatra majkom pravovjernih;
- dozvoljeno je muškarcu razgovarati sa ženama na javnom putu;
- u interesu promicanja korisnog moralnog načela, može se u društvu govoriti oštrijim i odlučnijim tonom;
- ženama je bio dozvoljen izlazak iz kuće radi obavljanja svojih poslova. To su one činile i poslije objave o pristojnom pokrivanju, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naređivaše svojim suprugama da posjete svoju rodbinu i prijatelje u danima Bajrama.

OTKLANJANJE NEČISTI VODOM POSLIJE VELIKE NUŽDE

150. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid Hišam b. Abdul-Melik, njemu Šu‘be prenoseći od Ebu-Mu‘aza, kome je ime Ata b. Ebu-Mejmune, da je rekao:

– Čuo sam Enesa b. Malika gdje govori: “Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao radi obavljanja nužde, ja i jedan dječak donijeli bismo mu kožni sudić vode.” To jest, da se on tom vodom podapere.¹

KAD NEKOME BUDE PONESENA VODA RADI ČIŠĆENJA

Ebu-Derda je pitao: “Zar među vama nije onaj koji je nosio obuću, vodu i jastuk Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. (Abdullah b. Mes‘ud)!?”²

بَابُ الْإِسْتِنْجَاءِ بِأَمَاءٍ

١٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي مُعَاذٍ وَاسْمُهُ عَطَاءُ بْنُ أَبِي مَيْمُونَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا خَرَجَ لِحَاجَتِهِ أَجِيءُ أَنَا وَغُلَامٌ مَعَنَا إِذَاوَةٌ مِنْ مَاءٍ يَعْنِي يَسْتَنْجِي بِهِ .

بَابُ مَنْ حَمَلَ مَعَهُ أَمَاءً لِبَطْهَرَةٍ

وَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ أَلَيْسَ فِيكُمْ صَاحِبُ النَّعْلَيْنِ وَالطَّهْورِ وَالْوَسَادِ .

¹ Iz hadisa se zaključuje:

- nužda se obavlja podalje od društva;
- dozvoljeno je da mlađi pomogne starijem pripremiti vodu i uzimati abdest;
- posuda nošena u nužnik može se koristiti i za uzimanje abdesta;
- podapiranje vodom je dozvoljeno, logično, razumljivo i najefikasnije sredstvo za čišćenje. To je praksom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, utvrđeno. Čišćenje drugim sredstvima kao papirom, kamenom, zemljom, travom i drugim je opravdano samo u slučaju nedostatka vode.

Po objavi ajeta: “Fihi ridžalun juhibbune en jetetaheru...”, tj. “U džamiji (Kuba) su ljudi koji vole da se dobro čiste...” Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je zbog čega ih Allah, dželle šanuhu, u Kur’anu ističe, a oni mu bez oklijevanja odgovoriše: “Nema nikog među nama, a da se ne podapire vodom.”

- ² Ovo je dio predanja koje prenosi Alkame u kojem kaže: “Došao sam u Šam i klanjao dva rekata, te sam (u sebi) rekao: ‘Allahu, podari mi nekog dobrog sagovornika.’ Onda sam spazio nekog starog čovjeka kako mi prilazi. Kada mi se približio, ja pomislih: Nadam se da mi je Allah uslišio. Tada me on upita: ‘Odakle si ti?’ – Iz Kufe – rekoh, a on priupita: ‘Nije li među vama bio onaj što je (Poslaniku) nosio obuću, jastuk i pribor za čišćenje?!’ Ovo pitanje starac (Ebu-Derda) je uputio Iračanima koji su mu postavljali neka pitanja i time je mislio na Abdullaha b. Mes‘uda koji je služio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem; drugim riječima, on kao da ih je upitao: ‘Zašto ne pitate Abdullaha b. Mes‘uda koji je u Iraku, među vama, i kako pored njega pitate mene ili nekoga drugog iz Šama?!’” (prim. rec.)

151. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be prenoseći od Ebu-Mu'aza a on od Ebu-Mejmune, koji je izjavio:

– Čuo sam Enesa gdje kaže: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazio je radi svoje prirodne potrebe, ja sam ga slijedio i jedan dječak od nas (Ensarija) s jednim kožnim sudićem vode.”

NOŠENJE ŠTAPA I VODE RADI PODAPIRANJA

152. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, a njemu Šu'be prenoseći od Ataa b. Ebu-Mejmune da je čuo Enesa b. Malika gdje kaže:

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio je u nužnik, a ja i jedan dječak nosili smo jedan kožni sudić vode i (njegov) štap da bi se podaprao vodom.”

El-Aneze je štap (kraći od koplja) sa željeznim šiljkom (na donjem kraju).¹

(Muhammeda b. Dža'fera) u prenošenju hadisa od Šu'be slijede Nadr i Šazan.

١٥١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي مُعَاذٍ هُوَ عَطَاءُ بْنُ أَبِي مَيْمُونَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا خَرَجَ لِحَاجَتِهِ تَبِعْتُهُ أَنَا وَغُلَامٌ مِنَّا مَعَنَا إِدَاوَةٌ مِنْ مَاءٍ .

بَابُ حَمْلِ الْعَنْزَةِ مَعَ الْمَاءِ فِي الْإِسْتِنْجَاءِ

١٥٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدْخُلُ الْخَلَاءَ فَأَحْمِلُ أَنَا وَغُلَامٌ إِدَاوَةٌ مِنْ مَاءٍ وَعَنْزَةٌ يَسْتَنْجِي بِالْمَاءِ تَابَعَهُ النَّضْرُ وَشَاذَانُ عَنْ شُعْبَةَ الْعَنْزَةِ عَصَا عَلَيْهِ زُجٌّ .

¹ Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, redovno je nosio štap malo kraći od koplja, na kome je s donje strane bio (željezni) šiljak. Historičari navode da je vladar Etiopije poslao na poklon Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, tri ovakva štapa od kojih je on jedan zadržao za sebe, drugi poklonio Aliji, a treći Omeru, radijallahu anhu.

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nosio je konkretni štap:

– da mu on pri klanjanju napolju služi kao perda (“sutra”);

– da mu bude sredstvo za odbranu od neprijatelja koji su mu dan-noć radili o glavi, kao i sredstvo za odbranu od opakih životinja i za kopanje jamice na tvrdoj zemlji radi obavljanja nužde, da bi se tako mogao bolje čuvati od nečisti. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj štap koristio je još za poštapanje i vješanje prtljaga pri odmaranju na putovanjima.

ZABRANA PODAPIRANJA DESNOM RUKOM

153. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, njemu Hišam Destevai prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, ovaj od Abdullaha b. Ebu-Katade, a on opet od svoga oca koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Kada neko od vas pije (nešto), neka ne puše u posudu, a kada ide u nužnik, neka svoj spolni organ ne dotiče i ne čisti (ne briše) desnom rukom.”²

KADA VJERNIK MOKRI, NE DRŽI SVOJ SPOLNI ORGAN DESNOM RUKOM

154. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Evza'i prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Abdullaha b. Ebu-Katade, ovaj od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Kada neko od vas mokri, neka svoj spolni organ ne uzima desnom rukom, neka se ne podapire desnom rukom i neka ne diše (ne puše) u posudu (iz koje pije).”

بَابُ الذَّهْيِ عَنِ الْإِسْتِنْجَاءِ بِالْيَمِينِ

١٥٣. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامُ هُوَ الدَّسْتَوَائِيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا شَرِبَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَتَنَفَّسْ فِي الْإِنَاءِ وَإِذَا أَتَى الْخَلَاءَ فَلَا يَمَسُّ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ وَلَا يَتَمَسَّحُ بِيَمِينِهِ .

بَابُ لَا يُمَسِّكُ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ إِذَا بَالَ

١٥٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا بَالَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَأْخُذَنَّ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ وَلَا يَسْتَنْجِي بِيَمِينِهِ وَلَا يَتَنَفَّسُ فِي الْإِنَاءِ .

2 Navedenim hadisom skreće se pažnja na potrebu održavanja islamske higijene i života urednih ljudi. Pristojnost je poželjna uvijek i svugdje pa i u pijenju vode. Piti vodu na dušak treba izbjegavati, žeđ gasiti sa 2 do 3 uzastopna gutljaja i ne odhukivati u posudu. U času predaha iz higijenskih, estetskih i odgojnih razloga sudić s ostatkom vode treba udaljiti od usta. Prazan stomak treba postepeno ispunjavati. Tirmizi u svojoj zbirci hadisa navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ne pijte vodu na jedan dušak, kao što to čini deva, nego pijte na 2 do 3 duška. Na početku proučite bismillu, a na završetku učinite zahvalu Allahu, dželle šanuhu!”

Iz hadisa se još zaključuje:

- zabranjeno je spolni organ držati, čistiti i prati desnom rukom;
- desnoj strani i dijelovima tijela na njoj treba davati prioritet nad organima lijeve strane.

ČIŠĆENJE KAMENČICIMA POSLIJE VELIKE NUŽDE

155. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed Mekki, njemu Amr b. Jahja b. Seid b. Amr Mekki prenoseći od svoga djeda, a on od Ebu-Hurejre, koji je izjavio:

– Pratio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je izašao radi obavljanja nužde. Nije se obazirao pa sam mu se približio, (i kada sam ga sustigao), reče mi: “Pronađi mi kamenja, da bih s njime otklonio nečist, ili je – kaže pripovjedač – Muhammed upotrijebio neki drugi izraz sličan ovome: a ne donosi mi kosti niti fuškije!”

Ja sam mu u skutu svoje haljine donio kamenja, stavio ga pokraj njega i okrenuo se na stranu. Kada je svršio nuždu, obavio je čišćenje tim (kamenom).¹

NE ČISTI SE POSLIJE VELIKE NUŽDE FUŠKIJOM

156. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Zuhejr prenoseći od Ebu-Ishaka koji je kazao, da mu ovaj hadis nije spomenuo Ebu-Ubejde nego Abdur-Rahman b. Esved, prenoseći od svoga oca, koji je čuo Abdullaha gdje govori:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao

بَابُ الْإِسْتِنْجَاءِ بِالْحِجَارَةِ

١٥٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَكِّيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ بْنُ عَمْرِو الْمَكِّيُّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ اتَّبَعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَخَرَجَ لِحَاجَتِهِ فَكَانَ لَا يَلْتَفِتُ فَدَنَوْتُ مِنْهُ فَقَالَ ابْغِنِي أَحْجَارًا أَسْتَنْفِضُ بِهَا أَوْ نَحْوَهُ وَلَا تَأْتِنِي بَعْظُمٌ وَلَا رَوْثٌ فَاتَيْتُهُ بِأَحْجَارٍ بِطَرَفِ ثِيَابِي فَوَضَعْتُهَا إِلَى جَنْبِهِ وَأَعْرَضْتُ عَنْهُ فَلَمَّا قَضَى اتَّبَعَهُ بَيْنَ .

بَابُ لَا يُسْتَنْجَى بِرَوْثٍ

١٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ لَيْسَ أَبُو عُبَيْدَةَ ذَكَرَهُ وَلَكِنْ عَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنُ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ يَقُولُ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ الْغَائِطُ فَأَمَرَنِي أَنْ آتِيَهُ بِثَلَاثَةِ أَحْجَارٍ

¹ Kost i izmet stoke nisu podesni za čišćenje. Kost, staklo i slične materije su veoma glatki i ne mogu u potpunosti otkloniti nečistoću, a izmet stoke je sam po sebi djelomično nečist i nepodesan za ovu svrhu. Iz hadisa se zaključuje:

– kamen može poslužiti za čišćenje poslije obavljene nužde;

– podapiranje je dužnost. Šafija Ahmed, Ishak, Ebu-Davud i Malik podapiranje smatraju vadžibom i uvjetom za valjanost namaza. Ebu-Hanife podapiranje smatra sunnetom. Ebu-Davud u svom Sunenu preko Ebu-Hurejre donosi hadis: “Ko podvlači surmu, neka je podvlači u neparnim potezima. Lijepo je ko tako radi, a ko ne čini tako, nije grješan. Ko se čisti kamenjem, neka upotrijebi neparni broj kamenčića. Lijepo je ko ovako postupa, a ko ne čini tako, on nije grješan niti će za to biti odgovoran.”

– Neki pravници smatraju da za ovo čišćenje nije lijepo koristiti: glatku kost i kost na kojoj ima ostataka masti ili mesa i izmeta stoke, a pokuđeno je koristiti: hranu, ugalj, staklo, papir, platno, lišće drveća i voća i tamjan, zatim hranljive predmete ljudi, bilje stoke i listove knjige na kojima su napisani poučni i za ljude korisni savjeti;

– sredstvo za čišćenje treba unaprijed pripremiti;

– biti u društvu učenih i moralnih ljudi i pružati im potrebnu uslugu, jeste osobita čast svakom muslimanu;

– nepristojno je gledati prema osobi koja vrši nuždu.

je da obavi veliku nuždu, a meni zapovjedio da mu donesem tri kamenčića. Ja sam mu našao dva kamena, a treći sam tražio i nisam ga našao, pa sam uzeo fuškiju i donio mu je. On je uzeo kamenje, a fuškiju bacio i rekao: “Ovo je nečisto!”²
Ibrahim b. Jusuf ovaj hadis prenio je od svoga oca, a on od Ebu-Ishaka koji je govorio: “Kazivao mi je (haddeseni) Abdurrahman...”³

PRANJE PRI ABDESTU JEDANPUT

157. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ibni-Abbasa koji je izjavio:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pri uzimanju abdesta oprao je (propisane dijelove tijela) jedanput.”

PRANJE PRI ABDESTU DVA PUTA

158. PRIČAO NAM JE Husejn b. Isa, njemu Junus b. Muhammed, a njemu Fulejh b. Sulejman prenoseći od Abdullaha b. Ebu Bekra b. Amra b. Hazima, on od Abbada b. Temima, a ovaj od Abdullaha b. Zejda, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prao (propisane organe) pri uzimanju abdesta dva puta.

فَوَجَدْتُ حَجَرَيْنِ وَالتَّمَسْتُ الثَّلَاثَ فَلَمْ أَجِدْهُ
فَأَخَذْتُ رَوْثَةً فَأَتَيْتُهُ بِهَا فَأَخَذَ الْحَجَرَيْنِ وَالْقَى
الرَّوْثَةَ وَقَالَ هَذَا رِكْسٌ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ
عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ .

بَابُ الْوُضُوءِ مَرَّةً مَرَّةً

١٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ
عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ ابْنِ
عَبَّاسٍ قَالَ تَوَضَّأَ النَّبِيُّ ﷺ مَرَّةً مَرَّةً .

بَابُ الْوُضُوءِ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ

١٥٨. حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عِيسَى قَالَ حَدَّثَنَا يُونُسُ
ابْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ
ابْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ تَوَضَّأَ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ .

2 Iz hadisa se zaključuje:

– izmet stoke ne može se koristiti za čišćenje poslije obavljene nužde;
– neki pravници smatraju da je čišćenje s najmanje tri kamenčića vadžib, a pravници hanefijske škole da je to samo lijepo i da osoba može upotrijebiti onoliki broj kamenčića koliki joj je stvarno potreban. Može se upotrijebiti čak i jedan kamenčić iskorištavajući njegove 2 do 3 strane.

3 Buhari ovim dodatkom želi pobiti tvrdnje nekih da je Ebu-Ishak zamaglio (dellese) ovaj sened jer nije čuo ovaj hadis od Abdurrahmana. Buhari, međutim, navodi ovaj dio seneda u kojem je Ebu-Ishak upotrijebio najjaču frazu primopredaje hadisa, to jest: *haddeseni* (kazivao mi je...).

PRANJE PRI ABDESTU TRI PUTA

159. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah Uvejsi, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Ibni-Šihaba da ga je Ata b. Jezid obavijestio da je Humran, oslobođen rob Osmanov, saopćio mu da je vidio Osmana b. Affana, kada je zatražio posudu (s vodom), sipao je na dlanove tri puta i prao ih. Potom je zahvatio svojom desnicom (vodu) iz posude pa izaprao usta i nos. Zatim je oprao svoje lice tri puta i svoje ruke do iza laktova tri puta. Iza toga potrao je (vlažnom rukom) svoju glavu, a potom svoje noge do iza članaka oprao tri puta, i izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko uzme abdest ovako kao što je ovaj moj abdest, pa klanja dva rekata ne dozvolivši sebi da razmišlja (o dunjaluku), bit će mu oprošteni njegovi (manji) ranije učinjeni grijesi.”¹

بَابُ الْوُضُوءِ ثَلَاثًا ثَلَاثًا

١٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَوْسِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ عَطَاءَ بْنَ يَزِيدٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ حُمْرَانَ مَوْلَى عُثْمَانَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ رَأَى عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانٍ دَعَا بِإِنَاءٍ فَأَفْرَغَ عَلَى كَفِّهِ ثَلَاثَ مَرَارٍ فَغَسَلَهُمَا ثُمَّ أَدْخَلَ يَمِينَهُ فِي الْإِنَاءِ فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا وَيَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثَلَاثَ مَرَارٍ ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ ثَلَاثَ مَرَارٍ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ثُمَّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ تَوَضَّأَ نَحْوَ وُضُوءِي هَذَا ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ لَا يُحَدِّثُ فِيهِمَا نَفْسَهُ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

1 Namaz pozitivno utiče na ličnost čovjeka i njegove aktivnosti, ako se on obavlja redovno i iskreno u ime Allaha, dželle šanuhu. Iz hadisa se zaključuje:

– obligatna prvostepena dužnost je pranje propisanih organa jedanput, a preko toga je sunnet jer Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, preporučuje pranje i tri i dva puta. Navedeni slučaj ukazuje na redosljed pranja pojedinih organa. Izapiranje usta i nosa spada u redovnu praksu Alejhisselama i u slučaju zaboravljanja treba ih naknadno izapirati. To je mišljenje Hammada, Ishaka, Ataa, Zuhrija i Ibn-Ebu-Lejle, dok Malik i Šafija i neki drugi učenjaci smatraju da je abdest u konkretnom slučaju valjan i bez naknadnog pranja. Ahmed smatra da abdest treba ponoviti ako se izostavi izapiranje nosa, ali ne i ako se izostavi izapiranje usta. Ovo mišljenje usvaja i Ibnu-Hazm. Abdest i obavljanje namaza su punovažni bez izapiranja usta i nosa izostavilo se to namjerno ili zaboravilo. Po mišljenju Ebu-Hanife, Šafije i još mnogih pravnika, izapiranje nosa i usta treba naknadno učiniti samo ako se to zaboravilo obaviti pri kupanju koje je uslijedilo iza polucije.

Ebu-Davud i Tirmizi zabilježili su hadise u kojima se izapiranje usta izričito naređuje.

Po mišljenju Ebu-Hanife izapiranje usta je sunnet, a izapirati ih iza izapiranja nosa spada u preporučljive čine. Voda za usta i nos se uzima desnom, dok se samo čišćenje vrši lijevom rukom.

– pranje lica jednom je obligatna prvostepena dužnost, a tri puta je Alejhisselamova praksa;

– po mišljenju sva četiri imama i najvećeg broja pravnika ruke se moraju prati do iza laktova. Imam Zufer i Ebu-Bekr b. Davud smatraju da to pranje mora biti samo do laktova. Izvor razmimoilaženja je u raznolikom shvaćanju upotrijebljenog prijedloga “ila” u ajetu: “ilel merafik...” koga jedni prevode “do”, a drugi “do iza...”

– Osman je pri konkretnom abdestu cijelu glavu ovlažio, ne rekavši je li to farz ili sunnet.

Ahmed i Malik smatraju da se mora ovlažiti cijela glava, Ebu-Hanife jedna četvrtina, a Šafija makar nekoliko dlaka. Potiranje glave vrši se jednim potezom ruke, a neki drže da to treba učiniti 2 do 3 puta.

Držati se iznesenog redosljeda Malik smatra farzom, Šafija vadžibom, a Ebu-Hanife sunnetom.

160. Od Ibrahima je preneseno da je kazao kako je Salih b. Kejsan izjavio:

– Ibnu-Šihab je kazao: “Konkretni hadis Urve prenosi od Humrana: Kada je Osman uzeo abdest, kazao je:

– Eto, ispričat ću vam jedan hadis, a da nema jednog ajeta, ja vam ga ne bih ni ispričao. Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže:

– Svakom čovjeku (muslimanu) koji potpuno pravilno uzme abdest i klanja (nastupajući propisani) namaz, bit će oprosteno ono što je pogriješio u vremenu između uzetog abdesta i dotičnog namaza, sve dok ga ne sklanja.”

Urve je rekao:

– Konkretni ajet je: “Innel-lezine jektumune ma enzelna minel-bejjinat...”²

ISPIRANJE NOSA PRI ABDESTU

To su spomenuli Osman, Abdullah b. Zejd i Ibni-Abbas prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

161. PRIČAO NAM JE Abdan i rekao da ga je obavijestio Abdullah, njega Junus prenoseći od Zuhrija kojeg je obavijestio Ebu-Idris da je čuo Ebu-Hurejru kako prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Ko uzme abdest, neka išmrkne (prospe) vodu iz nosa, a ko se čisti kamenčićima, neka ih upotrebljava u neparnom broju!”³

١٦٠. وَعَنْ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قَالَ صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَلَكِنْ عُرْوَةُ يُحَدِّثُ عَنْ حُمْرَانَ فَلَمَّا تَوَضَّأَ عُثْمَانُ قَالَ أَلَا أُحَدِّثُكُمْ حَدِيثًا لَوْلَا آيَةُ مَا حَدَّثْتُكُمْوه سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا يَتَوَضَّأُ رَجُلٌ يُحْسِنُ وُضُوءَهُ وَيُصَلِّي الصَّلَاةَ إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الصَّلَاةِ حَتَّى يُصَلِّيَهَا قَالَ عُرْوَةُ الْآيَةُ (إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ) .

بَابُ الْإِسْتِنْثَارِ فِي الْوُضُوءِ

ذَكَرَهُ عُثْمَانُ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

١٦١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ مَنْ تَوَضَّأَ فَلْيَسْتَنْثِرْ وَمَنْ اسْتَجْمَرَ فَلْيُوتِرْ .

2 Iz ovog dijela hadisa zaključuje se:

– stroga obligatna dužnost učenog je da svoje znanje i iskustvo prenosi na druge;

– namaz i druga dobra djela Allah, dželle šanuhu, uvažava ako su obavljena samo iskreno u ime Njega. Muslim u svojoj zbirci hadisa navodi: “Nema ni jednog čovjeka kojeg zadesi obavezni namaz pa se on (lijepo) za njega abdesti, obavi ga lijepo, ponizno i skrušeno, a da mu on ne briše prethodno učinjene grijeha, ako ne počini veliki grijeh.” Kada musliman klanja farz-namaz lijepo, skrušeno iz strahopoštovanja prema Allahu, dželle šanuhu, a prije uzme plavilno abdest, oprostić će mu se ranije učinjeni manji grijesi.

– U nekim hadisima spominje se opraštanje grijeha vjerniku u razdoblju između dva obavljena džuma-namaza, odnosno posta dva ramazana, pa i dva redovna obavljena farz-namaza.

3 Iz navedenog hadisa se zaključuje:

– uvučenu vodu u nos treba išmrknuti. To je bila stalna praksa Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

UKLANJANJE NEČISTI NEPARNIM BROJEM KAMENČICA

162. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Kada neko od vas uzima abdest, neka povuče vodu u nos, a potom je išmrkne (prospe), a ko uklanjanje nečist kamenčićima (nakon obavljene nužde), neka to bude neparni broj, a kada se neko od vas probudi poslije spavanja, neka opere svoju ruku prije nego je stavi u vodu svoga abdesta, jer, stvarno, niko od vas ne zna gdje mu je ruka prenoćila.”¹

بَابُ الْإِسْتِجْمَارِ وَتَرَا

١٦٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا
مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي
هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ
فَلْيَجْعَلْ فِي أَنْفِهِ ثَمًّا لِيَشْتُرَ وَمَنْ اسْتَجْمَرَ فَلْيُوتِرْ
وَإِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ فَلْيَغْسِلْ يَدَهُ قَبْلَ
أَنْ يُدْخِلَهَا فِي وَضُوئِهِ فَإِنْ أَحَدُكُمْ لَا يَدْرِي أَيْنَ
بَاتَتْ يَدُهُ .

Išmrkavanje se obavlja lijevom rukom (i to je mustehab), a činiti ga bez posredstva ruke Malik smatra pokudenim aktom;

– uvlačenje vode u nos i išmrkavanje treba činiti u neparnom broju;

– izapiranje nosa je sunnet. To je stav najvećeg broja pravnika, a vadžibom to smatraju pravници: Ahmed, Ishak, Ebu-Ubejd, Ebu-Sevr i Ibni-Munzir;

– umjesto podapiranja vodom čišćenje se može obaviti i kamenčićima. Po mišljenju Kermanija potrebno je upotrijebiti najmanje tri kamenčića pa ako se njima ne može postići idealno čišćenje, tada se dodaju još dva kamenčića ali da njihov sumarni broj bude uvijek neparan.

Ebu-Hanife skreće pažnju na potrebu idealnog čišćenja, a ne na broj kamenčića. Prema tome, ako se postigne potrebno čišćenje s upotrebom samo jednog kamenčića, ostale nije potrebno koristiti.

¹ Čovjek pri spavanju, a naročito van postelje, ne zna gdje se njegova ruka mogla naći, kakva je nečist na nju mogla pasti i preko nje se mogla prenijeti na lice i druge osjetljive organe tijela. Zato vjera i higijena traže da se poslije spavanja ruke i lice dobro operu.

Iz ovog hadisa učenjaci hanefijskog mezheba zaključuju da:

– posudu koju pseto obliže treba dobro oprati i prije upotrebe najmanje tri puta sabliti;

– pranje šaka u početku uzimanja abdesta je stalna praksa Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a naša dužnost da ga u tome slijedimo;

– posebno pranje šaka početkom uzimanja abdesta jeste vadžib po mišljenju Davuda i Taberija.

Imam Ahmed smatra da nije dozvoljeno da se ruke nakon noćnog spavanja umaču u posudu za abdest (prije nego se operu), a Hasan Basri ne pravi razliku između noćnog i dnevnog spavanja, jer je mogućnost prljanja ruku u oba slučaja jednaka;

– pokuđeno je gurati neopranu ruku u vodu pripremljenu za uzimanje abdesta, bilo to iza spavanja u danu ili noći. Imam Ahmed pokuđenost ograničava samo na noćno spavanje. Ovo je spavanje tvrde i duže i postoji velika mogućnost da ruke dođu u dodir s nečistoćom okolnih predmeta.

Nevevi kaže da ovdje nije bitno spavanje nego sumnjanje u mogućnost prljanja ruku. Ruke, prema tome, treba oprati čim se sumnja u njihovu čistoću, bilo to iza spavanja ili nekog drugog posla;

– ova zabrana u hadisu odnosi se na malu posudu ako još pored nje čovjek ima neku manju kojom bi grabio vodu. Međutim, ako bi posuda bila velika, a čovjek nema manje posude, zabrana se tada odnosi na pretjerano, bespotrebno zamakanje. Nevevi smatra: “Ako je posuda prevelika i ne može se nageći ili nema manjeg suda kojim bi se voda iz nje grabila, treba vodu iz nje povući ustima pa je iz usta pomalo puštati na

PRANJE NOGU, A NE SAMO POTIRANJE STOPALA

163. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avane prenoseći od Ebu-Bišra, ovaj od Jusufa b. Maheka, on od Abdullaha b. Amra da je izjavio:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izostao je prilikom jednog putovanja i stigao nas pri isteku ikindija-namaza. Mi smo uzimali abdest, a noge samo potirali (vlažnom rukom), pa nam je on iz sveg glasa dva ili tri puta uzviknuo: “Teško petama od paklene vatre!”²

بَابُ غَسْلِ الرَّجْلَيْنِ وَلَا يَمْسَحُ عَلَى الْقَدَمَيْنِ

١٦٣. حَدَّثَنَا مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بَشِيرٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ مَاهَكَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ تَخَلَّفَ النَّبِيُّ ﷺ عَنَّا فِي سَفَرَةٍ سَافَرْنَاهَا فَأَدْرَكَنَا وَقَدْ أَرْهَقْنَا الْعَصْرَ فَجَعَلْنَا نَتَوَضَّأُ وَنَمْسَحُ عَلَى أَرْجُلِنَا فَنَادَى بِأَعْلَى صَوْتِهِ وَيْلٌ لِلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا.

dlanove i tako šake oprati. Ukoliko je i to nemoguće, može se u vodu spustiti okrajak čiste haljine i slično i vodu izvučenu na njoj okapati na šake i tako oprati ruke;

– manja količina čiste vode postat će nečistoća ako u nju upadne nečist pa makar ona i ne promijenila svoja prirodna svojstva okusa, mirisa i boje;

– ruke očito prljave treba odmah prati, a uprljane izmetom peru se tri puta uzastopno;

– nevidljivu nečistoću treba odstranjivati pranjem i cijedenjem, a ne samo prskanjem i topljenjem u vodi;

– mala količina vode pogani se, bilo da u nju upadne nečistoća ili ona naide na nečistu materiju;

– o spolnim organima i njihovom čišćenju treba razgovarati u alegorijama;

– nečistoća se odstranjuje kamenjem samo djelomično. Neznatni ostaci nečistoće pod uticajem znoja i vlage mogu se raskvasiti i zaprljati i ostale čiste dijelove tijela;

– najveći broj pravnika smatra da je pranje ruke iza spavanja naređeno zbog pretpostavke da su ruke u snu mogle doći u dodir s ostacima eventualne nečistoće na organima za vršenje prirodne nužde, dok imam Malik kaže da je to učinjeno iz pobožnosti.

– Ebu-Omer drži da je vadžib uzeti abdest poslije spavanja, a poneki kažu i poslije prihvatanja spolnih organa.

- 2 Noge, a naročito stopala uvijek su izložena prljanju i treba na njih obratiti naročitu pažnju pri uzimanju abdesta. Koža na stopalima i petama je tvrda i glatka i voda se preko njih brzo prelije. Za ponovažnost abdesta stopala treba oprati i eventualnu nečistoću s njih odstraniti.

IZAPIRANJE USTA PRI ABDESTU

To je prenio Ibni-Abbas i Abdullah b. Zejd, radijallahu anhum, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

164. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i rekao da ga je obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija kojeg je obavijestio Ata b. Jezid prenoseći od Humrana, oslobođenog roba Osmana b. Affana, kako je Humran vidio Osmana gdje je zatražio vodu za abdest, zatim nalio vodu iz posude po rukama i oprao ih tri puta. Potom je zahvatio desnicom vode za abdest, izaprao usta, ušmrknuo vodu u nos i išmrknuo, potom oprao svoje lice tri puta i tri puta ruke do iza laktova, zatim potrao svoju glavu (vlažnom rukom), onda oprao svaku nogu tri puta i rekao:

“Ovako, kao što je ovaj moj abdest, vidio sam i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga uzima i kaže: ‘Ko uzme abdest poput ovog moga i klanja dva rekata namaza ne dopuštajući sebi da misli o dunjaluku, Allah će mu oprostiti minule (manje) grijehe.’”

PRANJE PETA

Ibni-Sirin kada bi uzimao abdest, prao je i mjesto ispod prstena.

165. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'be, a njemu Muhammed b. Zijad i rekao:

– Čuo sam Ebu-Hurejru kada je prolazio pokraj nas, a svijet uzimaše abdest iz posude za pranje, gdje kaže: “Uzimajte abdest kako treba!, jer je Ebul-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Teško petama od (paklene) vatre!’”

بَابُ الْمُضْمَضَةِ فِي الْوُضُوءِ

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ ﷺ .

١٦٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ حُمْرَانَ مَوْلَى عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ أَنَّهُ رَأَى عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ دَعَا بِوَضُوءٍ فَأَفْرَغَ عَلَى يَدَيْهِ مِنْ إِيَّائِهِ فغَسَلَهُمَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ أَدْخَلَ يَمِينَهُ فِي الْوُضُوءِ ثُمَّ تَمَضَّمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَاسْتَنْشَرُ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا وَيَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثَلَاثًا ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ ثُمَّ غَسَلَ كُلَّ رِجْلٍ ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَتَوَضَّأُ نَحْوَ وَضُوءِي هَذَا وَقَالَ مَنْ تَوَضَّأَ نَحْوَ وَضُوءِي هَذَا ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ لَا يُحَدِّثُ فِيهِمَا نَفْسَهُ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

بَابُ غَسْلِ الْأَعْقَابِ

وَكَانَ ابْنُ سِيرِينَ يَغْسِلُ مَوْضِعَ الْخَاتَمِ إِذَا تَوَضَّأَ .

١٦٥. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ وَكَانَ يَمُرُّ بِنَا وَالنَّاسُ يَتَوَضَّوْنَ مِنَ الْمُطَهَّرَةِ قَالَ أَسْبِغُوا الْوُضُوءَ فَإِنَّ أَبَا الْقَاسِمِ ﷺ قَالَ وَيْلٌ لِلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ .

NOGE U SANDALAMA TREBA PRATI, A NE POTIRATI PO SANDALAMA

166. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Seida Makburije, ovaj od Ubejda b. Džurejdža kako je rekao Abdullahu b. Omeru:

“Ebu-Abdur-Rahmane, vidio sam te da radiš četiri posla koje nisam vidio da radi iko od tvojih drugova.”

– Šta je to, Ibni-Džurejdže – upitao je on.

– Vidio sam te, reče on, da dotičeš samo dva jemenska ugla Ka‘be, da obuvaž sandale od štavljene (goveđe) kože i vidio sam te da se bojiš žutom bojom, a kada si bio u Mekki, vidio sam te da nisi izgovarao telbiju sve dok ne bude jevmut-tervije (dan uoči stajanja na Arefatu), a svijet, kada je vidio mladač, izgovaraše je.

Abdullah reče: “Što se tiče uglova, pa ja nisam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je doticao ma koji ugao (Ka‘be) izuzev ova dva jemenska, a što se tiče sandala od štavljene (goveđe) kože, vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje obuvaž sandale na kojima nema uopće dlake i u njima uzima abdest, pa i ja eto volim (takvu obuču) obuvati. Što se tiče žute boje, to sam opet vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je upotrebljava pa i ja volim da se njom bojim. Što se tiče uzvikivanja telbije, to nisam uočio ni kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je učaše, sve dok se ne pokrene njegova jahalica (za pokret prema Mini i Arefatu).”¹

بَابُ غَسْلِ الرَّجُلَيْنِ فِي النَّعْلَيْنِ وَلَا يَمْسَحُ عَلَى النَّعْلَيْنِ

١٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سَعِيدِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ جُرَيْجٍ أَنَّهُ قَالَ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ رَأَيْتَكَ تَصْنَعُ أَرْبَعًا لَمْ أَرِ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِكَ يَصْنَعُهَا قَالَ وَمَا هِيَ يَا ابْنَ جُرَيْجٍ قَالَ رَأَيْتَكَ لَا تَمَسُّ مِنَ الْأَرْكَانِ إِلَّا الْيَمَانَيْنِ وَرَأَيْتَكَ تَلْبَسُ النَّعَالَ السَّبْيِيَّةَ وَرَأَيْتَكَ تَصْبُغُ بِالْصُّفْرَةِ وَرَأَيْتَكَ إِذَا كُنْتَ بِمَكَّةَ أَهْلَ النَّاسِ إِذَا رَأَوْا الْهَلَالَ وَلَمْ تُهَلِّ أَنْتَ حَتَّى كَانَ يَوْمُ التَّرْوِيَةِ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ أَمَّا الْأَرْكَانُ فَإِنِّي لَمْ أَرِ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَمَسُّ إِلَّا الْيَمَانَيْنِ وَأَمَّا النَّعَالُ السَّبْيِيَّةُ فَإِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَلْبَسُ النَّعْلَ الَّذِي لَيْسَ فِيهَا شَعْرٌ وَيَتَوَضَّأُ فِيهَا فَأَنَا أَحِبُّ أَنْ أَلْبَسَهَا وَأَمَّا الصُّفْرَةُ فَإِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَصْبُغُ بِهَا فَأَنَا أَحِبُّ أَنْ أَصْبُغَ بِهَا وَأَمَّا الْإِهْلَالُ فَإِنِّي لَمْ أَرِ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يُهَلِّ حَتَّى تَتَبَعَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ.

1 Pod “dva jemenska ugla Ka‘be” misli se na uglove Ka‘be na strani koja je u pravcu Jemena i Iraka, a na toj strani je ugrađen Hadžerul-esved.

Iz hadisa se zaključuje:

– hodočasnik u toku hadžskih obreda iz poštovanja dotiče jemenske uglove zida Ka‘be, koji su podignuti na temeljima zida Ibrahima pejgambera, a u jednom od ta dva ugla je uzidan Hadžerul-esved. Ovaj kamen za kojeg predanje govori da se treba po pravilu dotaći, a ako je to usljed brojnosti hadžija nemoguće, onda se ruke podignu prema njemu. Doticati i druge zidove Ka‘be, kao što su neki ashabi činili, nije propisana dužnost;

POČINJANJE S DESNE STRANE PRI UZIMANJU ABDESTA I KUPANJU

167. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, a njemu Halid, prenoseći od Hafse bint Sirina, ona od Ummu-Atijje, da im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom kupanja njegove kćerke rekao:

“Počinjite s njenih desnih strana i njenih organa kako se peru i u abdestu!”¹

168. PRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, njemu ispričao Šu'be, a njega obavijestio Eš'as b. Sulejman da je čuo svoga oca kako prenosi od Mesruka, ovaj od Aiše, koja je kazala:

– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, svidalo se da prioritet daje desnoj strani pri oblačenju svoje obuće, u češljanju i u čišćenju i u svim svojim situacijama (stanjima).²

بَابُ التَّيْمُنِ فِي الْوُضُوءِ وَالْغَسْلِ

١٦٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ هُنَّ فِي غَسْلِ ابْنَتِهِ ابْدَأْنَ بِمِائِمَنِهَا وَمَوَاضِعِ الْوُضُوءِ مِنْهَا.

١٦٨. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَشْعَثُ بْنُ سُلَيْمٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعْجِبُهُ التَّيْمُنُ فِي تَنْعُلِهِ وَتَرْجُلِهِ وَطُهُورِهِ وَفِي شَأْنِهِ كُلِّهِ.

– dozvoljeno je nositi obuću štavljene ljepše tvrde vrste kože. Ebu-Omer kaže da ne zna da postoji razilaženje oko dozvoljenosti nošenja ovakve obuće, osim u mezarju. Hodanje po groblju Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zabranjivaše. U groblju treba vladati mir i tišina i čuvati ga od stopala stoke. Groblja su počivališta koja treba pristojno održavati;

– dozvoljeno je koristiti žutu boju. Alejhisselam je bojio šafranom i versom svoju odjeću, saruk pa i kosu brade;

– neki pravници smatraju da je najbolje telbiju početi izgovarati nastupom prvog dana mjeseca zul- hidždžeta, dok Šafija, Malik i Ahmed to preporučuju kada hodočasnik uzjaše na mikatu svoju jahalicu i htjedne krenuti za Mekku, a Ebu-Hanife držeći se još hadisa koji prenosi Ibn-Abbas, da se to čini iza završenog namaza nafile i to sjedeći prije nego hodočasnik uzjaše na jahalicu.

1 Ummu-Kulsumu ili Zejnebu, kćerke Alejhisselama, kupala je Esma, kći Umejsa u prisustvu Umme-Atijje, koja prenosi gore navedeni hadis.

2 U praktičnom životu ljudi vlada podjela rada, a unutar njega treba biti opet neki red, raspored i plansko izvođenje. Za izvođenje izvjesnih poslova koriste se odgovarajuće mašine: za složenije poslove služe bolje i preciznije a za grublje i prostije može poslužiti i jednostavnija mehanizacija. Takvu podjelu rada treba primjenjivati i u svom svakidašnjem životu. Ljepše i preciznije poslove treba obavljati desnom, a grublje i prostije lijevom rukom. Desnoj strani i desnim organima tijela treba davati prednost u lijepim i korisnim poslovima. Islamska uobičajena metoda traži da prvo obuvamo desnu pa onda lijevu nogu, a pri odijevanju desnu pa lijevu ruku. Podrezivanje nokata, brkova, šišanje, češljanje kose i drugo lično dotjerivanje treba, također počinjati s desne strane. Pri kupanju i uzimanju abdesta treba prvo prati dijelove desne strane tijela pa onda lijeve. U džamiju se ulazi desnom, a izlazi lijevom nogom. Selam po završenom namazu predaje se prvo na desnu a potom na lijevu stranu. Rukovanje s ljudima obavlja se desnom rukom, a pri jelu, piću i sličnim poslovima higijenska je potreba koristiti desnicu.

Prljavi i grubi poslovi vrše se lijevom rukom. Uzus islamske higijene traži da se čovjek lijevom rukom osekne, podapire, skida sa sebe odjeću i obuću, u nužnik ulazi lijevom, a izlazi desnom nogom.

TRAGANJE ZA VODOM KAD NASTUPI VRIJEME NAMAZA

Aiša je izjavila: “Vrijeme sabah-namaza je nastupilo, za vodom se tragalo i nije se pronašla, pa je tada objavljen ajet o tejemmumu.

169. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, i rekao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, on od Enesa b. Malika, da je rekao:

– Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a bilo je nastupilo vrijeme ikindijskog namaza. Ljudi su tražili vodu za abdest, ali je nisu našli. Tada je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donijeto (nešto) vode za abdest. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio je svoju ruku u tu posudu (s vodom), i zapovjedio svijetu da iz nje uzima abdest.

– Vidio sam, kaže (Enes b. Malik), vodu kako izvire ispod njegovih prsta sve dok nije uzeo abdest i posljednji od njih.³

VODA KOJOM SE OPERE KOSA ČOVJEKA

Ata nije smatrao štetnim (zabranjenim) da se od nje (kose) prave konci i užeta. Za ostatak vode nalokane od pseta i prolazak pseta kroz džamiju, Zuhri kaže: “Kada se pseto naloče vode iz posude, a čovjek nema druge vode osim te, uzet će njome abdest.”

Sufjan je izjavio:

بَابُ التَّمَسِّسِ الْوُضُوءِ إِذَا خَانَتْ الصَّلَاةُ

وَقَالَتْ عَائِشَةُ حَضَرَتِ الصُّبْحُ فَالتَّمَسَّسَ الْمَاءُ فَلَمْ يَوْجَدْ فَتَنَزَلَ التَّيَمُّمُ .

١٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَخَانَتْ صَلَاةُ الْعَصْرِ فَالتَّمَسَّسَ النَّاسُ الْوُضُوءَ فَلَمْ يَجِدُوهُ فَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِوُضُوءٍ فَوَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي ذَلِكَ الْإِنَاءِ يَدَهُ وَأَمَرَ النَّاسَ أَنْ يَتَوَضَّؤُوا مِنْهُ قَالَ فَرَأَيْتُ الْمَاءَ يَنْبُعُ مِنْ تَحْتِ أَصَابِعِهِ حَتَّى تَوَضَّؤُوا مِنْ عِنْدِ آخِرِهِمْ .

بَابُ الْمَاءِ الَّذِي يُغَسَّلُ بِهِ شَعْرُ الْإِنْسَانِ

وَكَانَ عَطَاءٌ لَا يَرَى بِهِ بَأْسًا أَنْ يَتَّخِذَ مِنْهَا الْخُيُوطَ وَالْحِبَالَ وَسُورَ الْكِلَابِ وَمَمَرَّهَا فِي الْمَسْجِدِ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ إِذَا وَلَغَ فِي إِنَاءٍ لَيْسَ لَهُ وَضُوءٌ غَيْرُهُ يَتَوَضَّأُ بِهِ وَقَالَ سُفْيَانُ هَذَا الْفَقْهُ بِعَيْنِهِ

³ Hadis upozorava na potrebu traganja za vodom čim nastupi vrijeme kojeg namaza. Konkretni slučaj prenesen je u više varijanata: jedni navode da je Alejhisselamu donesena čaša vode, drugi kotlić, a neki da je to bio sudić iz koga bi se mogao uzeti jedan abdest.

Iz hadisa se zaključuje:

- s viškom vode i drugim svojim materijalnim dobrom treba potrebitog ispomoći;
- dužnost obavljanja namaza počinje s nastupom namaskog vremena;
- preporučljivo je tragati za vodom i prije nastupa namaskog vremena, a dužnost je s nastupom toga vremena;
- raspodjelu društvene imovine treba pravedno dijeliti potrebitim.

– Ovaj stav je upravo pravi fikh (razumijevanje), a Uzvišeni Allah u ajetu kaže: “... ako ne nađete nikakve vode, uzmite tejemmum..., a ona (nalokana voda s nepromijenjenim svojstvima) jeste opet voda, ali uistinu ima i nešto nesigurnosti pa će se njom uzeti abdest, a i tejemmum.”

170. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma‘il, njemu Israil prenoseći od Asima, on od Ibni-Sirina koji je kazao:

– Rekao sam Abidetu: “Mi imamo nekoliko dlaka Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koje smo dobili od Enesa (ili od Enesovih ukućana).”

– Kad bih imao, reče on, jednu njegovu dlaku, bila bi mi draža nego cio svijet i sve što je na njemu!¹

171. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim i rekao da ga je obavijestio Seid b. Sulejman, a njemu pričao Abbad prenoseći od Ibni-Avna, on od Ibni-Sirina a ovaj od Enesa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad je Ebu-Talha (na Oprosnom hadžu) obrijao svoju glavu, bio prvi koji je uzeo njegove kose.²

يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى (فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا) وَهَذَا مَاءٌ وَفِي النَّفْسِ مِنْهُ شَيْءٌ يَتَوَضَّأُ بِهِ وَيَتَيَمَّمُ .

١٧٠. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ سِيرِينَ قَالَ قُلْتُ لِعَبِيدَةَ عِنْدَنَا مِنْ شَعْرِ النَّبِيِّ ﷺ أَصَبْنَاهُ مِنْ قَبْلِ أَنَسٍ أَوْ مِنْ قَبْلِ أَهْلِ أَنَسٍ فَقَالَ لَأَنْ تَكُونَ عِنْدِي شَعْرَةً مِنْهُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا .

١٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ قَالَ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبَّادٌ عَنْ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا حَلَقَ رَأْسَهُ كَانَ أَبُو طَلْحَةَ أَوَّلَ مَنْ أَخَذَ مِنْ شَعْرِهِ .

1 Navedenim poglavljem i hadisom Buhari pobija mišljenje pravnika šafijske škole da kosa odvojena od tijela čovjeka postaje nečista i voda u koju padne odrezana kosa pogana i da se njom ne može uzeti abdest. Buhari želi naslovom ovog poglavlja odbaciti gornji stav šafijske škole. Ebu-Hanife i mnogi drugi pravници imaju suprotno mišljenje, tj. da je opala kosa čista, a tako isto i dlaka krepane životinje, te tvrdi dijelovi tijela u kojima nema krvi, poput rogova, kostiju, zuba, papaka, kandži, kostrijeti, vune, perja i sl. Oni dozvoljavaju da se odrezana kosa koristi za izradu konca, užeta i sličnih predmeta.

2 Stalni brico Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, bio je Ma‘mer b. Abdullah, a jedino na Hudejbiji glavu mu je brijao Hiraš b. Umejje.

Iz hadisa se zaključuje:

- brijanje glave je sunnet, odnosno preporučljivo;
- odrezana kosa čovjeka je čista materija;
- bojenje kose je dozvoljeno.

(KADA SE PSETO NAPIJE IZ POSUDE
NEKOG OD VAS NEKA JE OPERE
SEDAM PUTA)³

172. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf prenoseći od Malika, on od Ebu-Zinada, ovaj od A‘redža, a on (opet) od Ebu-Hurejre koji kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada se pseto napije iz posude nekog od vas, neka je opere sedam puta.”⁴

173. PRIČAO NAM JE Ishak da ga je obavijestio Abdussamed, a njemu pričao Abdurahman b. Abdullah b. Dinar da je čuo svoga oca kako prenosi od Ebu-Saliha, on od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je neki čovjek vidio psa kako jede prašinu od žeđi, pa je čovjek napunio svoju obuću i grabio u nju vode dok ga nije napojio. Allah mu je zahvalio (na tome) i uveo ga u Džennet.

174. Ahmed b. Šebib rekao je:
– Pričao nam je moj otac prenoseći od Junusa, on od Ibni-Šihaba koji je rekao da mu je pričao Hamza b. Abdullah prenoseći od svog oca da je rekao:

(باب إذا شرب الكلب في إناء أحدكم
فليغسله سبعة)

١٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِذَا شَرِبَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءٍ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْسِلْهُ سَبْعًا .

١٧٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَجُلًا رَأَى كَلْبًا يَأْكُلُ الثَّرَى مِنَ الْعَطَشِ فَأَخَذَ الرَّجُلُ خُفَّهُ فَجَعَلَ يَغْرِفُ لَهُ بِهِ حَتَّى أَرَوَاهُ فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ فَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ .

١٧٤. وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ شَيْبٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَتْ الْكِلَابُ تَبُولُ وَتَقْبِلُ وَتُدْبِرُ

3 Ovaj podnaslov se navodi u Ibn-Asakirovoj verziji.

4 Iz hadisa se zaključuje:

- pseto je kao takvo nečisto;
- posuda koju pseto poliže, iz koje jede ili loče vodu je nečista i prije upotrebe treba je dobro očistiti.
- Hattabi kaže: “Iz gornjeg hadisa razabire se da je jezik psa nečist. Analogno nečisti su i ostali dijelovi njegova tijela i kojim se god dotakne posude, treba je temeljito oprati.”
- Prema mišljenju Kermanija prodaja pasa je zabranjena. Pseto je nečisto i kao takvo bezvrijedno; ono je kao i alkohol i ne može biti predmet kupoprodaje. Ajni kaže da učenjaci našeg (hanefijskog) mezheba odobravaju kupoprodaju pasa pod izgovorom da pašcad koriste ljudima za lov i čuvanje imovine.
- Alejhisselam je u prvim danima širenja islama izjavio da je zabranjeno koristiti se novcem od prodanog paščeta, i to je bilo u vrijeme kada je naredio da se psi pogubljuju. Tada je bilo zabranjeno da se ljudi njima koriste, ali je to kasnije dopustio;
- Šafije smatraju da posudu u konkretnom slučaju treba oprati baš sedam puta, a tako treba učiniti i s posudom u koju upadne paščije krvi, znoja, mokraće ili izmeta.

“U doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pašcad su mokrila, ulazila u njegovu džamiju i natrag izlazila i (ashabi) nisu ništa od toga vodom škropili.”¹

175. PRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, Šu‘be prenoseći od Ibnu-Ebi-Sefera, on od Ša‘bija, a ovaj od Adijja b. Hatima, koji je kazao:

– Pitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem (za lov s lovačkim psom), a on reče:

“Kada svog poučenog psa pustiš i on (lovinu) samo ubije, ti je jedi, a ako ju je jeo, ti je ne jedi, jer je on ulovio to za sebe.”

– Pustim – rekoh – svoga psa, a potom nađem s njim zajedno još jednog drugog psa?!

– Ne jedi – reče on – (ulovljeno), jer si ti proučio bismillu samo na ime svoga kera, a ne i na ime onoga drugog pašceta.²

فِي الْمَسْجِدِ فِي زَمَانِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلَمْ يَكُونُوا يَرْشُونَ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ .

١٧٥ . حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ ابْنِ أَبِي السَّفَرِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ إِذَا أُرْسِلَتْ كَلْبُكَ الْمُعَلَّمُ فَقَتَلَ فُكُلًا وَإِذَا أَكَلَ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنَّمَا أَمْسَكَهُ عَلَى نَفْسِهِ قُلْتُ أُرْسِلُ كَلْبِي فَأَجِدُ مَعَهُ كَلْبًا آخَرَ قَالَ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنَّمَا سَمَّيْتُ عَلَى كَلْبِكَ وَلَمْ تُسَمِّ عَلَى كَلْبٍ آخَرَ .

¹ Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, džamija nije se svojevremeno nikako zatvarala, u nju je mogao svako u svako doba dana i noći unići i postojala je mogućnost da se pašče i druga zalutala životinja u nju uvuče i pomokri. Međutim, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, a ni sam prenosilac hadisa, nisu bili uvjereni da je eventualna vlaga baš od mokraće pašceta, u kom bi slučaju izvršili temeljito pranje kao što je to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naredio onda kada se jedan beduin pomokrio u džamiji.

Hattabi smatra da se psi nisu mokrili po džamiji nego u svojim staništima, a kroz nju su samo prolazili jer se ona nije zatvarala.

Ebu-Hanife tvrdi da površina zemlje uprljana ma kakvom nečistoćom postaje čista kada je sunce ili toplina zraka osuši i na njoj se ne bude primjećivao trag dotične nečistoće. Na ovakvoj površini zemlje obavljanje namaza je punovažno. To je bio, vjerovatno, razlog da ashabi nisu u gornjem slučaju škropili površinu zemlje u Alejhisselamovoj džamiji.

² Buhari smatra da je ostatak vode koje se nalokao pas čist, jer je Alejhisselam dozvolio Adijju da jede lovinu ubijenu po keru ne uvjetujući mu da ugriženo mjesto prethodno opere. Malik još dodaje: “Kako bi se životinja koju je ulovio ker mogla jesti da je pasija pljuvačka nečista?”

Iz upotrijebljene opće imenice “pseto” razumije se svaka vrsta pseta bez razlike na boju i rasu.

Imam Ahmed ne dozvoljava da se pseto crne boje koristi za lov. Puštajući kera u lov treba proučiti bismillu. Da bi lovinu bilo dozvoljeno jesti, potrebni su sljedeći uvjeti: ker pušten u lov od njegova vlasnika; pseto poučeno i izvježbano za lov i da uhvaćeni lov nije počelo jesti; prilikom puštanja kera u lov, lovac treba proučiti bismillu, odnosno pri odapinjanju strijele ili pucanja na lov.

Učenje bismille u gornjem slučaju Šafija smatra sunnetom. Međutim, Ajni kaže da je ovaj hadis dokaz protiv njega. Prema tom mišljenju, ulovljeno je dozvoljeno jesti, bilo da lovac nije proučio bismillu hotimično, bilo iz zaborava. Zahirije ovaj čin smatraju obaveznim (vadžibom), i ako lovac ne prouči bismillu pravovremeno, lovinu nije dozvoljeno jesti.

Ebu-Hanife zauzima srednji stav. On smatra da se ulovljeno ne smije jesti ako lovac nije htio namjerno spomenuti Allahovo ime, a ako je to slučajno zaboravio, jedenje je dozvoljeno.

Ovim hadisom se ne potencira razlika između onoga koji pusti psa na lovinu da bude od onih koji inače mogu muslimanima zaklati životinju. Međutim, postoji jedan broj pravnik, a i predanja, koji ne dozvoljavaju da lovac koji pusti psa bude od onih koji ne mogu muslimanima klati životinje, kao što su vatropoklonici.

Lov kera, koji je sam bez nadzora lovca otišao u lov, nije dozvoljeno jesti.

O ONIMA KOJI SU SMATRALI DA ABDEST TREBA OBNOVITI SAMO KADA NEŠTO IZAĐE NA JEDAN OD DVA IZLAZA: STRAGA ILI SPRIJEDA

I riječima Uzvišenog Allaha: "... ili ako neko od vas dođe iz nužnika..."

Ata je o onome kome straga izađe crv ili iz njegova spolnog organa nešto poput vaši, kazao: "Obnovit će abdest."³

Džabir b. Abdullah ističe: "Kada se neko u namazu (bezglasno) nasmije, ponovit će taj namaz, a ne i abdest."⁴

Hasan (Basri) kaže: "Kada neko od svoje kose ili svojih nokata nešto odreže ili skine obuću, nije dužan obnoviti abdest."⁵

Ebu-Hurejra je izjavio: "Abdest se ponovo uzima samo u slučaju 'hadesa'."⁶

بَابُ مَنْ لَمْ يَرَ الْوُضُوءَ إِلَّا مِنَ الْمَخْرَجَيْنِ
مِنَ الْقُبْلِ وَالْذُبْرِ

وَقَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى (أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ).

وَقَالَ عَطَاءٌ فِيمَنْ يَخْرُجُ مِنْ دُبُرِهِ الدُّوْدُ أَوْ مِنْ
ذَكَرِهِ نَحْوُ الْقَمَلَةِ يُعِيدُ الْوُضُوءَ وَقَالَ جَابِرُ
بْنُ عَبْدِ اللَّهِ إِذَا ضَحِكَ فِي الصَّلَاةِ أَعَادَ الصَّلَاةَ
وَلَمْ يُعِدِ الْوُضُوءَ وَقَالَ الْحَسَنُ إِنْ أَخَذَ مِنْ
شَعْرِهِ وَأَظْفَارِهِ أَوْ خَلَعَ خُفَّيْهِ فَلَا وَضُوءَ عَلَيْهِ
وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ لَا وَضُوءَ إِلَّا مِنْ حَدَثٍ.

3 Komentarišući gornji hadis, Ibni-Munzir kaže: "Pravnici jednoglasno tvrde da obavljanje velike ili male nužde, puštanje vjetra, sluz koja muškarcu izađe zbog nadražaja (mezija) i krv vanrednog odljeva žene kvari abdest, dok o izlasku crvica imaju podijeljena mišljenja."

Hanefijski pravnik Kudduri navodi: "Izlazak crvica iz nosa, usta ili uha ne kvari ranije uzeti abdest."

4 Svi poznati imami i pravnici slažu se da će se u ovom slučaju ponoviti namaz, ali se ne slažu oko toga da li će se ponoviti abdest ili ne. Neki učenjaci navode da Ebu-Hanife smatra da se u ovom slučaju kvari i namaz i abdest, temeljeći to na hadisu kojeg prenosi Ebu-Mulejh od svoga oca: – Klanjali smo s Allahovim Poslanikom. U tom se pomoli kratkovidan čovjek i pade u jednu jamu, pa Allahov Poslanik po svršetku namaza reče: "Ko se od vas glasno nasmijao, neka ponovo uzme abdest." Međutim, tačno je da po mišljenju pravника hanefijske škole bezglasno smijanje u namazu kvari samo namaz, a glasno smijanje koga čuje susjedna osoba u namazu, kvari još i abdest.

5 Pravnici Iraka i Hidžaza, zastupaju ovakav stav, dok Hammad, Mudžahid, Ebul-Alije i Hakem, smatraju da se u gornjem slučaju mora abdest obnoviti. Šafija, Ata i Neha'i da se konkretna mjesta trebaju samo potirati mokrom rukom. Hanefije smatraju da abdest ne treba obnoviti poslije brijanja glave, podsjećanja brkova, obrezivanja nokata i kraćeg skidanja mestvi, dok Ibni-Džerir ima suprotno mišljenje, a Ibrahim Neha'i da ta mjesta treba samo sabliti vodom.

U slučaju potpunog skidanja mestava ima pet mišljenja: Ahmed, Šafija (u svom prvobitnom mišljenju) i još neki pravnici smatraju da treba obnoviti cijeli abdest; Malik i Lejs da treba naknadno oprati samo noge; Ebu-Hanife, Sevri i još mnogi pravnici da treba obnoviti pranje nogu kada se bude opet uzimao abdest; Hasan Basri, Katade i Neha'i drže da se abdest u ovom slučaju ne treba obnoviti, ali treba prati noge kako je to propisano činiti u abdestu.

6 "Hades" su pojave, kao: velika i mala nužda, spolni odnos, spavanje, nesvjestica, ludost i slično.

Od Džabira se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u bici Zati Rika'u, gdje je bio jedan ashab pogođen strijelom; krv mu je tekla, a on je obavljao ruku' i sedždu i tako nastavio dalje svoj namaz.¹

Hasan kaže: "Muslimani i dalje klanjaju sa svojim ranama."²

Tavus, Muhammed b. Ali, Ata i učenjaci Hidžaza kažu: "U slučaju tečenja krvi, abdest ne treba (obnavljati)."³

Abdullah b. Omer istisnuo je bubuljicu iz koje je izašla krv i abdest nije obnovio.⁴

Ibnu-Ebi-Evfa' ispljuvao je krv i nastavio klanjati.⁵

Ibni-Omer i Hasan (Basri) kažu: "Onaj koji pušta krv (zarezivanjem kože), obavezan je oprati samo ona mjesta (svoga tijela) na kojima se uzimala krv."⁶

وَيُذَكَّرُ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ فِي غَزْوَةِ ذَاتِ الرِّقَاعِ فَرُمِيَ رَجُلٌ بِسَهْمٍ فَنَزَفَهُ الدَّمُ فَكَرَعَ وَسَجَدَ وَمَضَى فِي صَلَاتِهِ وَقَالَ الْحَسَنُ مَا زَالَ الْمُسْلِمُونَ يُصَلُّونَ فِي جِرَاحَاتِهِمْ وَقَالَ طَاوُسٌ وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ وَعَطَاءٌ وَأَهْلُ الْحِجَازِ لَيْسَ فِي الدَّمِ وَضُوءٌ وَعَصَرَ ابْنُ عُمَرَ بَثْرَةً فَخَرَجَ مِنْهَا الدَّمُ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ وَبَزَقَ ابْنُ أَبِي أَوْفَى دَمًا فَمَضَى فِي صَلَاتِهِ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ وَالْحَسَنُ فِيمَنْ يَحْتَجِمُ لَيْسَ عَلَيْهِ إِلَّا غَسْلُ مَحَاجِهِ .

1 Borba na Zati Rika'u bila je 4. godine po Hidžri. Konkretni slučaj prenosi Džabir. U njemu stoji da su krenuli s Allahovim Poslanikom na jedan vojni pohod (tj. u Zati Rika'u). Jedan ashab pogodio je ranije svojom strijelom suprugu nekog idolopoklonika i on se zarekao da će proliti krv ashaba, pa je stalno pratio i vrebao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odsjeo na jednom mjestu, predložio je da se postave stražari na ulazu u dolinu. Za ovu dužnost dragovoljno su se javili i odmah otišli jedan muhadžir i jedan ensarija. Dolaskom na odredište muhadžir je zaspao, a ensarija otpočeo klanjati. U tom se pojavio gore spomenuti idolopoklonik, odapeo svoju strijelu i pogodio ensariju. Ovaj je strijelu brzo izvukao iz tijela i bacio, ali je neprijatelj odapeo druge dvije i opet ga pogodio. Ensarija je i ove strijele bacio i nastavio klanjati. Tada se muhadžir probudio, a napadač odmah pobjegao. Ensarija je bio okrvavljen pa mu je muhadžir prigovorio što nije njega probudio ili zbog odbrane prekinuo klanjanje, a on mu odgovori: "U vrijeme napada učio sam suru (El-Kehf), i nisam je volio prekinuti."

2 Iz izjave Hasana Basrija razumije se da abdest neće biti pokvaren ako iz rane ističe krv. Ajni zaključuje suprotno i to potkrepljuje drugom predajom da je Hasan Basri smatrao da treba uzeti abdest samo ako krv istječe.

3 Ajni kaže da ovo ne ukazuje na to da je Tavus klanjao dok bi mu krv tekla, a i da je bilo tako, zna se da je Ebu-Hanife jednom izjavio: "Tabi'ini, među koje spada i Tavus, jesu ljudi kao i mi. Oni su se starali i trudili na pronalaženju što pravilnijeg rješenja, a to je i naš cilj." Prema tome, njihov stav i njihovo mišljenje nas ne sputava. Naprotiv, mi smo dužni kao i oni da se trudimo za što ispravnija rješenja, i ukoliko su ona logičnija i opravdanija, utoliko ih treba više i primjenjivati.

4 Citirana Ibn-Omerova, radijallahu anhum, izjava je argument u korist stava hanefija, koji smatraju da krv nastala istiskanjem ne kvari abdest, a što obično biva prilikom istiskivanja bubuljice na licu. Abdest kvari krv razlivena po koži oko ranice.

5 Ibni-Ebu-Evfa je jedan od posljednjih ashaba koji su preminuli u Kufi u 87. godini po Hidžri. On je jedan od ashaba koje je Ebu-Hanife vidio i od njih prenio hadise. Tada je Ebu-Hanife imao 7 godina. Ibn-Ebi-Šejbe prenosi u svom Musannefu od Ataa b. Saiba da je vidio Ibn-Ebi-Evfaa kako je ispljunuo krv a bio je u namazu i nije ga prekinuo. Ovaj slučaj nije dokaz protiv stava hanefija. Po mišljenju hanefija ispljuvana krv pridošla iz usne šupljine čovjeka ne kvari abdest, kao ni ona između zubi ako ne dominira pljuvačkom. Ibni-Sirin je rekao svome drugu, koji je primijetio u pljuvački krv, da pljune još jednom, pa ako mu pljuvačka bude izmijenila svoju uobičajenu boju, trebat će obnoviti abdest.

6 Gornje izjave očito potvrđuju stav hanefija. Pri uzimanju krvi nema nikakva razlijevanja krvi po koži oko otvora i takva operacija ne kvari abdest, a ako se krv razlije, pacijent gubi abdest. Ostatak krvi na otvoru odstranjuje se vodom ili drugim podesnim sredstvom. Ibni-Omer, radijallahu anhum, u gornjem slučaju je to učinio kamenčićima, a Ebu-Lejs ovlaženim prstom.

176. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Ibni-Ebi-Zi'b prenoseći od Seida Makburije, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Čovjek je u namazu sve dok je u džamiji i iščekuje namaz, pa dok mu se ne pojavi hades.”

– A šta je to hades, Ebu-Hurejra? – upita jedan čovjek koji je govorio nerazumljivo.

– Glas – reče on – misleći na glasno puštanje vjetra.⁷

177. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Ibnu-Ujejne prenoseći od Zuhrija, on od Abbada b. Temima, ovaj od svoga amidže, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:

“Neka klanjač ne napušta namaz dok ne čuje bilo kakav glas ili ne osjeti smrad!”

178. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Džerir prenoseći od A'meša, ovaj od Munzira b. Ja'la Sevrija, on od Muhammeda b. Hanefije, da je kazao:

Alija je rekao: “Ja sam čovjek kome je puno izlazila mezija (sluz iz spolnog organa). Bilo me stid da o tome pitam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam to zapovjedio Mikdadu b. Esvedu. Upitao ga je, i on mu je odgovorio: ‘U tom slučaju treba obnoviti samo abdest.’”

Ovaj hadis prenosi i Šu'be preko A'meša.

١٧٦. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذئْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَزَالُ الْعَبْدُ فِي صَلَاةٍ مَا كَانَ فِي الْمَسْجِدِ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ مَا لَمْ يُحْدِثْ فَقَالَ رَجُلٌ أَعْجَمِيٍّ مَا الْحَدَثُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ الصَّوْتُ يَعْنِي الضَّرْطَةَ .

١٧٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبَادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَمِّهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَنْصَرِفُ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا .

١٧٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُنْذِرِ أَبِي يَعْلَى الثَّوْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنْفِيَّةِ قَالَ قَالَ عَلِيٌّ كُنْتُ رَجُلًا مَذَاءً فَاسْتَحْيَيْتُ أَنْ أَسْأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَأَمَرْتُ الْمُقْدَادَ بْنَ الْأَسْوَدِ فَسَأَلَهُ فَقَالَ فِيهِ الْوُضُوءُ وَرَوَاهُ شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ .

⁷ Iz navedenog hadisa se zaključuje:

- iščekivati klanjanje namaza pod abdestom je vrlina ljudi krajnje odanih islamu. Vrijeme provedeno na sedždi iščekujući početak namaskog vremena posebna je vrsta ibadeta;
- osoba pod abdestom u iščekivanju početka namaskog vremena ima nagradu klanjača;
- abdest kvari puštanje vjetra i sve ostalo s tim u vezi.

179. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, njemu Šejban prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme kako ga je Ata b. Jesar obavijestio da mu je Zejd b. Halid saopćio da je osobno pitao Osmana b. Affana:

- Šta misliš, rekao sam, kada čovjek ima spolni snošaj sa suprugom, a ne polucira?
- Uzet će samo abdest kao što ga uzima za namaz i svoj spolni organ saprati – reče Osman.
- Tako sam, kaže Osman, čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
- Poslije sam o tome pitao i Aliju, Zubejru, Talhu i Ubejja b. Ka'ba, radijallahu anhum, i oni su mu tako zapovjedili.¹

180. PRIČAO NAM JE Ishak i kazao da ga je obavijestio Nadr, njega Šu'be prenoseći od Hakema, on od Zekvana Ebu-Saliha, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po jednog ensariju, koji je došao, a s glave mu još (voda) kaptaše.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita:

- Možda smo te nabrzili?
- Da – odgovori on.

Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada budeš nabržen ili nisi polucirao, uzmi abdest.”²

Vehb u prenošenju ovog hadisa slijedi Nadra i kaže: “Kazivao nam je Šu'be...” Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: “Gunder i Jahja, prenoseći ovaj hadis od Šu'be, nisu uopće spomenuli izraz ‘vudu’u’ – abdest.”

١٧٩. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ عَطَاءَ بْنَ يَسَارٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ زَيْدَ بْنَ خَالِدٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَأَلَ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قُلْتُ أَرَأَيْتَ إِذَا جَامَعَ فَلَمْ يُمْنِ قَالَ عُثْمَانُ يَتَوَضَّأُ كَمَا يَتَوَضَّأُ لِلصَّلَاةِ وَيَغْسِلُ ذَكَرَهُ قَالَ عُثْمَانُ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَسَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ عَلِيًّا وَالزُّبَيْرَ وَطَلْحَةَ وَأُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ فَأَمَرُوهُ بِذَلِكَ.

١٨٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ قَالَ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْحَكَمِ عَنْ ذُكْوَانَ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَرْسَلَ إِلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَجَاءَ وَرَأْسُهُ يَقْطُرُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَعَلَّنَا أَعْجَلْنَاكَ فَقَالَ نَعَمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَعْجَلْتَ أَوْ قُحِطَتْ فَعَلَيْكَ الْوُضُوءُ تَابَعَهُ وَهَبٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ﷺ وَلَمْ يَقُلْ غُنْدَرٌ وَيَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ الْوُضُوءِ.

1 Iz ovog hadisa razumije se da se ne treba kupati nakon spolnog akta ako se ne polucira. To su u početku smatrali neki ashabi, ali su se usaglasili i ovaj propis je derogiran. Dakle, čovjek se dužan u ovom slučaju okupati. (prim. rec.)

2 Iz hadisa se zaključuje:

- dozvoljeno je zaključivati po izvjesnim okolnostima i stvarnim indicijama;
- spolni sastanak sa suprugom bez ikakve polucije ne obavezuje na kupanje po mišljenju Osmana, Alije, Zubejra b. Avvama, Talhe, Sa'da b. Ebu-Vekkasa, Ibni-Mesuda, Rafi'a b. Hadidža, Ubejja b. Ka'ba, Ebu-Vekkasa, Ibni-Mes'uda, Ebu-Seida Hudrija, Ebu-Ejjuba Ensarija, Ataa b. Rebaha, Ebu-Seleme, Hišama b. Urve i Ameša. Međutim, ispravno je mišljenje da kada jedan dio organa uđe u drugi kupanje je obavezno na osnovu hadisa: “Kada se sastanu dva tijela koja se obrezuju, obavezan je gasul (kupanje).” Ibni-Hazm kaže: “U gornjem slučaju kupanje smatraju obligatnom dužnošću: Aiša, Ebu-Bekr, Omer, Abdullah b. Omer, a kasnije njihovo mišljenje prihvatili su: Osman, Alija, Ibni-Mes'ud, Ibni-Ata i još mnogi ashabi. Ovo mišljenje dijele još: Ebu-Hanife, Malik, Šafija, Ahmed, Neha'i i Sufjan Sevri. Nevevi ističe da je stanovište svih islamskih učenjaka da se poslije spolnog općenja mora kupati pa makar i ne bilo poluciranja.

POMAGANJE DRUGOME PRI UZIMANJU ABDESTA

181. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam i rekao da ga je obavijestio Jezid b. Harun prenoseći od Jahjaa, ovaj od Musaa b. Ukbe, on od Kurejba, oslobođenog roba Ibni-Abbasa, a ovaj od Usame b. Zejda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćajući se s Arefata skrenuo na jedan brdski put i obavio svoju prirodnu nuždu. – Poslije toga ja sam mu – priča Usame b. Zejd – polijevao vodu i on tako uze abdest.

– Allahov Poslaniče – upitah ga – hoćeš li klanjati?

– Mjesto za klanjanje je (dalje) pred tobom – odgovori on.³

182. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Abdul-Vehhab koji je rekao da je čuo Jahjaa b. Seida da je kazao:

– Obavijestio me je Sa'd b. Ibrahim da mu je saopćio Nafi' b. Džubejr b. Mut'im da je čuo Urvu b. Mugiru b. Šu'be gdje prenosi od Mugire b. Šu'be da je bio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom putovanju i da je (Vjerovjesnik) otišao (na stranu) da obavi svoju nuždu, a da mu je Mugire kasnije polijevao vodu za abdest. On je tada uzeo abdest opravši svoje lice i ruke, dok je glavu potrao (samo vlažnom rukom), a (tako je) potrao i svoju obuću.

بَابُ الرَّجُلِ يُوضِئُ صَاحِبَهُ

١٨١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ كُرَيْبِ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا أَفَاضَ مِنْ عَرَفَةَ عَدَلَ إِلَى الشَّعْبِ فَقَضَى حَاجَتَهُ قَالَ أُسَامَةُ ابْنُ زَيْدٍ فَجَعَلْتُ أَصْبُ عَلَيْهِ وَيَتَوَضَّأُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَصَلِّي فَقَالَ الْمُصَلَّى أَمَامَكَ .

١٨٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَنَّ نَافِعَ بْنَ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ عُرْوَةَ بْنَ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ يُحَدِّثُ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ أَنَّهُ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي سَفَرٍ وَأَنَّهُ ذَهَبَ لِحَاجَةٍ لَهُ وَأَنَّ الْمُغِيرَةَ جَعَلَ يَصُبُّ الْمَاءَ عَلَيْهِ وَهُوَ يَتَوَضَّأُ فَعَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَمَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ .

³ Iz hadisa se zaključuje:

- dozvoljeno je tražiti ispomoć od drugog pri uzimanju abdesta;
- tražiti od drugog pranje pojedinih propisanih dijelova tijela je pokuđeno, osim u slučaju bolesti. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uzimaše abdest obično sam. Usame mu je učinio uslugu u navedenom putovanju, jer je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio jako umoran. S obzirom na ovaj pobožni čin Usame, radijallahu anhu, pravnici zaključuju da se zamjena može smatrati punovažnom i u drugim sličnim pobožnostima, izuzimajući namaz.

UČENJE KUR'ANA NAKON HADESA (GUBLJENJA ABDESTA) I NEŠTO DRUGO¹

Mensur prenoseći od Ibrahima kaže: “Nije smetnja učiti Kur'an u banji bez abdesta.”²

Hammad prenoseći od Ibrahima (Neha‘ije) kaže: “Ako na kupačima bude donja haljina, pozdravi ih (nazovi selam), u protivnom ne pozdravljaj!”

183. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Mahrema b. Sulejmana, ovaj od Kurejba, oslobođenog roba Ibni-Abbasa, da ga je Abdullah b. Abbas izvijestio kako je kod Mejmune, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenoćio, a ona mu je tetka po majci:

“Legao sam na bok naslonivši se na jastuk poprijeko, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojom suprugom uzduž, i zaspao, i kada je bilo pola noći odnosno malo prije, ili malo poslije ponoći, probudio se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protrljao svojom rukom po očima (odaginjaći pospanost s lica) i potom proučio deset završnih ajeta poglavlja Ali-‘Imran. Zatim je ustao do obješenog mješčića (vode) i uzeo abdest iz njega perući dobro dijelove tijela, a potom ustao da klanja. Ustao sam i ja, kaže Ibni-Abbas, uradio ono što i on, otišao i stao pokraj njega. Tada on stavi svoju desnu ruku na moju glavu, uze me za desno uho i zavrnu ga (prebacivši me s lijeve na desnu stranu). On je klanjao dva rekata, potom još dva, zatim još dva, iza toga opet dva, zatim opet dva i još dva rekata, a onda klanjao vitre.

بَابُ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ بَعْدَ الْحَدِيثِ وَغَيْرِهِ

وَقَالَ مَنْصُورٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ لَا بَأْسَ بِالْقِرَاءَةِ فِي
الْحَمَامِ وَبِكُتُبِ الرِّسَالَةِ عَلَى غَيْرِ وُضُوءٍ وَقَالَ
حَمَّادٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ إِنْ كَانَ عَلَيْهِمْ إِزَارٌ فَسَلِّمْ وَإِلَّا
فَلَا تُسَلِّمْ .

١٨٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ
مُحْرَمَةَ بِنِ سُلَيْمَانَ عَنْ كُرَيْبِ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ
عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَاتَ لَيْلَةً عِنْدَ مَيْمُونَةَ
زَوْجِ النَّبِيِّ وَهِيَ خَالَتُهُ فَاضْطَجَعْتُ فِي عَرْضِ
الْوِسَادَةِ وَاضْطَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَهْلُهُ فِي طُولِهَا
فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى إِذَا انْتَصَفَ اللَّيْلُ أَوْ قَبْلَهُ
بِقَلِيلٍ أَوْ بَعْدَهُ بِقَلِيلٍ اسْتَيْقِظَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَجَلَسَ
يَمْسُحُ النَّوْمَ عَنْ وَجْهِهِ بِيَدِهِ ثُمَّ قَرَأَ الْعَشْرَ الْآيَاتِ
الْخَوَاتِمَ مِنْ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ ثُمَّ قَامَ إِلَى شَنْ
مُعَلَّقَةٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا فَأَحْسَنَ وُضْوءَهُ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي
قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقُمْتُ فَصَنَعْتُ مِثْلَ مَا صَنَعَ ثُمَّ
ذَهَبْتُ فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَوَضَعَ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى
رَأْسِي وَأَخَذَ بَأُذُنِي الْيُمْنَى يَفْتِلُهَا فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ
ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ

¹ Hades je gubljenje abdesta. Ovdje se misli na mali hades poslije kojeg treba uzeti samo abdest, a nije se potrebno okupati. Pod riječima 'nešto drugo' misli se na neke aktivnosti mimo učenja Kur'ana kao što je, naprimjer, pisanje kur'anских ajeta. (prim. rec.)

2 Učiti Kur'an u banji Ebu-Hanife smatra pokuđenim aktom. Banja je mjesto za otpatke i nečistoću skoro kao i nužnik, i ne treba u njoj citirati Kur'an.

Potom je legao na bok dok mu ne dođe mujezin. Tada je ustao i klanjao dva kraća rekata, a onda izašao i klanjao sabah (u džamiji).³

O NOME KO SMATRA DA ABDEST NE TREBA OBNOVITI OSIM POSLIJE INTENZIVNIJE NESVJESTICE

184. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoje supruge Fatime (kćerke Munzirove), ona od svoje nene Esme, kćerke Ebu-Bekra, koja je izjavila:

– Došla sam Aiši, supruzi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bilo pomračenje sunca, a svijet je stajao i klanjao, a i Aiša je stajala i klanjala.
– Šta je ovom svijetu? – upitah.

Ona pokaza rukom prema nebu i reče: “subhanallah”.

– Neki znak? – upitah. A ona pokaza (glavom) da jeste.

Tada sam pristupila i ja molitvi, dok me nije obuzela nesvjestica pa sam počela sipati vodu po svojoj glavi.

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio molitvu, zahvalio Allahu i pohvalio Ga, reče: “Nema ništa što mi nije prikazano da ga nisam sagledao na ovom svom mjestu, čak i Džennet i vatru. Objavljeno mi je da ćete u grobovima biti stavljeni na kušnju sličnu, ili je rekao: blisku kušnji Dedžala (na ovom svijetu).”

– Ne znam – kaže prenosilac – koji je od ta dva izraza upotrijebila Esma.

– Svakom od vas, priča Esma, doći će se i pitati:

– Šta ti znaš o ovom čovjeku?

– Vjernik ili čovjek čvrstog uvjerenja (mumin ili

رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ أَوْتَرْتُمُ اضْطَجَعَ حَتَّى أَتَاهُ الْمُؤَذِّنُ فَقَامَ
فَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الصُّبْحَ .

بَاب مَنْ لَمْ يَتَوَضَّأْ إِلَّا مِنَ الْغَشْيِ الْمُنْقِلِ

١٨٤ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ
هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ امْرَأَتِهِ فَاطِمَةَ عَنْ جَدَّتِهَا
أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ أَنَّهَا قَالَتْ أَتَيْتُ عَائِشَةَ زَوْجَ
النَّبِيِّ ﷺ حِينَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ فَإِذَا النَّاسُ قِيَامٌ
يُصَلُّونَ وَإِذَا هِيَ قَائِمَةٌ تُصَلِّي فَقُلْتُ مَا لِلنَّاسِ
فَأَشَارَتْ بِيَدِهَا نَحْوَ السَّمَاءِ وَقَالَتْ سُبْحَانَ اللَّهِ
فَقُلْتُ آيَةٌ فَأَشَارَتْ أَيَّ نَعَمْ فَقُمْتُ حَتَّى تَجَلَّيَنِي
الْغَشْيُ وَجَعَلْتُ أَصْبُ فَوْقَ رَأْسِي مَاءً فَلَمَّا
انْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَمِدَ اللَّهُ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ
قَالَ مَا مِنْ شَيْءٍ كُنْتُ لَمْ أَرَهُ إِلَّا قَدْ رَأَيْتُهُ فِي مَقَامِي
هَذَا حَتَّى الْجَنَّةَ وَالنَّارَ وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّكُمْ
تُقْتَنُونَ فِي الْقُبُورِ مِثْلَ أَوْ قَرِيبَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ
لَا أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ يُؤْتَى أَحَدُكُمْ
فَيَقَالُ لَهُ مَا عَلِمْتَ بِهَذَا الرَّجُلِ فَأَمَّا الْمُؤْمِنُ أَوْ
الْمُوقِنُ لَا أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ فَيَقُولُ هُوَ
مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ جَاءَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى فَأَجَبْنَا

3 Jedni smatraju da je klanjao jedan rekat, a drugi (hanefije) da je klanjao tri rekata. Iz navedenog hadisa se zaključuje:

– može se Kur'an citirati i duže učiti bez abdesta;

– prije i poslije spavanja pohvalno je bilo šta proučiti iz Kur'ana.

mukin), ne znam – kaže prenosilac – koji je od ta dva izraza rekla Esma, reći će: “To je Muhammed, Allahov poslanik, koji nam je donio jasne dokaze i uputu. Mi smo mu se odazvali, njega vjerovali i slijedili ga. Spavaj dobro!, reći će mu se, a mi smo i ranije znali da si ti bio u (to) čvrsto uvjeren.”

– Međutim, licemjer, ili podozriv (čovjek), ne znam – kaže prenosilac – koji je od ta dva izraza rekla Esma, kazat će: “Ne znam (tačno) ništa, a čuo sam gdje svijet nešto govori, pa sam i ja to govorio.”

POTIRANJE CIJELE GLAVE

Na osnovu riječi Uzvišenog: “... i potarite svoje glave...”

Ibni-Musejjeb je izjavio: “Žena je u statusu čovjeka i ona potire svoju glavu.”

Malik je upitan: “Da li je dovoljno potirati samo dio glave?”, i on je to argumentirao hadisom koga prenosi Abdullah b. Zejd.

185. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik, prenoseći od Amra b. Jahjaa Mazinija, ovaj od svoga oca da je jedan čovjek pitao Abdullaha b. Zejda, a on je djed Amra b. Jahjaa:

– Možeš li mi pokazati kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimao abdest?

– Da, reče Abdullah b. Zejd, i zatraži vodu, poli svoje ruke i opra ih dva puta, zatim izapra usta i nos tri puta, opra lice tri puta, ruke do iza laktova dva puta, poslije objema vlažnim rukama potira svoju glavu, potirući je rukama i sprijeda i straga, počevši s prednjeg dijela svoje glave i vukao ih je do zatioka, a potom povratio do polaznog mjesta odakle je i počeo i onda opra noge.¹

وَأَمَّا وَاتَّبَعْنَا فَيَقَالُ لَهُ نَمْ صَالِحًا فَقَدْ عَلِمْنَا إِنَّ كُنْتَ لَمُؤْمِنًا وَأَمَّا الْمُنَافِقُ أَوِ الْمُزْتَابُ لَا أَذْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ فَيَقُولُ لَا أَذْرِي سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ شَيْئًا فَقُلْتُ .

بَاب مَسْحِ الرَّأْسِ كُلِّهِ

لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ) وَقَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ الْمَرْأَةُ بِمَنْزِلَةِ الرَّجُلِ تَمْسَحُ عَلَى رَأْسِهَا وَسُئِلَ مَالِكٌ أَيجزئ أن يمسح بعض الرأس فاحتج بحديث عبد الله بن زيد .

١٨٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى الْمَازِنِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ وَهُوَ جَدُّ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى أَتَسْتَطِيعُ أَنْ تُرِينِي كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَتَوَضَّأُ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ نَعَمْ فَدَعَا بِمَاءٍ فَأَفْرَغَ عَلَى يَدَيْهِ فَغَسَلَ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ مَضْمَضَ وَاسْتَنْشَرَّ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ يَدَيْهِ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثُمَّ مَسَحَ رَأْسَهُ بِيَدَيْهِ فَأَقْبَلَ بِهِمَا وَأَذْبَرَ بَدَأَ بِمُقَدَّمَ رَأْسِهِ حَتَّى ذَهَبَ بِهِمَا إِلَى قَفَاهُ ثُمَّ رَدَّهُمَا إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي بَدَأَ مِنْهُ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ .

¹ Po mišljenju imama Ahmeda drugostepena dužnost (vadžib) jeste prati ruke poslije noćnog spavanja, jer postoji mogućnost da ruke dođu u dodir s prljavim predmetima i nečistim spolnim organom. Malik ovo smatra dužnošću kada god se sumnja u čistoću ruku. Ibn-Džerir i Davud i njegovi sljedbenici drže da je dužnost ruke prati čim se čovjek probudi, bilo to iza noćnog ili iza danjeg spavanja;

– uzimajući abdest sunnet je izapirati tri puta nos i usta, a pri kupanju to je obligatna dužnost (farz), dok Šafija

PRANJE NOGU DO (IZA) ČLANAKA

186. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Vuhejb, prenoseći od Amra, a on od svoga oca, koji je rekao:

– Bio sam kod Amra b. Ebu-Hasana kada je pitao Abdullaha b. Zejda za abdest Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On je tada zatražio lavor vode i pred njima uzeo abdest onako kako ga je uzimao Vejrovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: nalio vode iz lavora u svoju ruku i oprao ruke tri puta, zatim je gurnuo svoju ruku u lonac i (zahvativši vodu) izaprao usta i nos tri puta i išmrknuo vodu iz nosa. Potom je gurnuo ruku i (zahvativši vodu), oprao svoje lice tri puta, a onda je ruke do iza laktova oprao dva puta. Iza toga gurnuo je ruku i potrao glavu objema rukama i sprijeda i straga jedanput i (na kraju) oprao svoje noge do iza članaka.

بَابُ غَسْلِ الرَّجْلَيْنِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ

١٨٦. حَدَّثَنَا مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ عَنْ عَمْرِو عَنْ أَبِيهِ شَهِدْتُ عَمْرَو بْنَ أَبِي حَسَنٍ سَأَلَ عَبْدَ اللَّهِ ابْنَ زَيْدٍ عَنْ وُضُوءِ النَّبِيِّ ﷺ فَدَعَا بِتَوْرٍ مِنْ مَاءٍ فَتَوَضَّأَ لَهُمْ وَوُضُوءَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَكْفَأَ عَلَى يَدِهِ مِنَ التَّوْرِ فَغَسَلَ يَدَيْهِ ثَلَاثًا ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي التَّوْرِ فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَاسْتَنْشَرَّ ثَلَاثَ غُرَفَاتٍ ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ يَدَيْهِ مَرَّتَيْنِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فَمَسَحَ رَأْسَهُ فَأَقْبَلَ بِهِمَا وَأَدْبَرَ مَرَّةً وَاحِدَةً ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ .

- to sve smatra sunnetom, a imam Ahmed smatra vadžibom izapiranje nosa, a ne i usta, pri abdestu i kupanju;
- sunnet je lice oprati tri puta, a ruke najmanje dva puta. S podlakticama treba oprati i laktove. Imami Malik i Zufer smatraju da pranje laktova nije obligatna dužnost;
- po mišljenju imama Malika i Ahmeda obligatna prvostepena dužnost (farz) jeste ovlažiti cijelu glavu, a po mišljenju Šafije i Ebu-Hanife samo dio glave. Hanefije smatraju da je obligatna stroga dužnost ovlažiti četvrtinu glave, jer prijedlog “bi” u kur’anskom tekstu znači “dio” glave;
- noge se moraju prati do iza članaka;
- u razgovoru sa starijim, kao i u razgovoru učitelja s učenikom, koriste se blagi izrazi i učtivo ponašanje;
- neukog treba poučavati i praktičnim ličnim radom;
- ostatak vode u posudi, grabljen je prethodno opranim rukama, čist je i upotrebljiv za šerijatsko čišćenje;
- glava se potire jednim potezom vlažnog dlana.

Iz navedenog hadisa se zaključuje:

- početkom uzimanja abdesta peru se ruke dva puta do iza šaka, dok se u sljedećem hadisu navodi tri puta. Davud b. Džerir Taberi ovo smatra drugostepenom dužnošću (vadžibom), a Malik i Ebu-Hanife stalnom praksom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

UPOTREBA PREOSTALE VODE ZA ABDEST IZA DRUGIH LJUDI

Džerir b. Abdullah zapovjedio je svojim kućanima da uzimaju abdest vodom preostalom iza svoga misvaka.¹

187. PRIČAO NAM JE Adem, njemu ispričao Šu'be i rekao:

– Hakem je izjavio: “Čuo sam Ebu-Džuhejfu gdje kaže:

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je među nas u pola dana pa mu je donesena voda za abdest. On je uzeo abdest, a svijet je počeo uzimati preostali dio vode od njegova abdesta i potirao se njome. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je podne dva rekata, i ikindiju dva rekata, a pred njim je bio (usađen njegov) štap sa šiljkom.”²

188. Ebu-Musa je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je (u Dži'rani) lončić vode, u njemu oprao svoje ruke i lice i u njega istrcnuo vode iz usta, a potom rekao Ebu-Musau i Bilalu: ‘Napijte se ove vode, polijte je po svom licu i svojim prsima!’”

بَابُ اسْتِعْمَالِ فَضْلِ وَضُوءِ النَّاسِ

وَأَمَرَ جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَهْلَهُ أَنْ يَتَوَضَّؤُوا بِفَضْلِ سِوَاكَهِ .

١٨٧ . حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جُحَيْفَةَ يَقُولُ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْهَاجِرَةِ فَأَتَى بِوَضُوءٍ فَتَوَضَّأَ فَجَعَلَ النَّاسُ يَأْخُذُونَ مِنْ فَضْلِ وَضُوءِهِ فَيَتَمَسَّحُونَ بِهِ فَصَلَّى النَّبِيُّ ﷺ الظُّهْرَ رَكَعَتَيْنِ وَالْعَصْرَ رَكَعَتَيْنِ وَبَيَّنَ يَدَيْهِ عَنَزَةً .

١٨٨ . وَقَالَ أَبُو مُوسَى دَعَا النَّبِيُّ ﷺ بِقَدَحٍ فِيهِ مَاءٌ فَغَسَلَ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ فِيهِ وَمَجَّ فِيهِ ثُمَّ قَالَ لَهَا اشْرَبَا مِنْهُ وَأَفْرِغَا عَلَى وُجُوهِكُمَا وَنُحُورِكُمَا .

1 U nekim predanjima stoji da bi Džerir misvakom prao zube, a onda njegov vrh zamočio u vodu zapovijedajući svojoj porodici da se tom vodom abdeste jer u tome ne vidi nikakve smetnje. (prim. rec.)

2 Iz gornje izjave zaključuje se:

- voda u koju se smoči misvak je čista;
- farz-namazi od četiri rekata skraćuju se na putovanju na dva rekata;
- kada čovjek klanja na otvorenom, treba ispred sebe postaviti sutru – usaditi štap ili njemu slično.

189. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu ispričao Ja'kub b. Ibrahim b. Sa'd, ovome kazao njegov otac prenoseći od Saliha, on od Ibnu-Šihaba, koji je kazao da je njega obavijestio Mahmud b. Rebi' i rekao da je to onaj kome je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, štrcnuo vode u lice iz njihovog bunara (bunara Mahmudovog naroda) dok je on bio još dijete.

Urve je prenio od Misvera i drugih, i svaki od njih potvrđuje izjavu svoga druga: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimao abdest (na Hudejbiji), ashabi su se skoro tukli za vodu kojom je on uzeo abdest."

POGLAVLJE

190. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Junus, njemu Hatim b. Isma'il prenoseći od Dža'da, koji je kazao:

– Čuo sam Saiba b. Jezida gdje govori: "Moja tetka po majci uvela me Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: "Allahov Poslaniče, moj sestrić je bolešljiv." On mi je potrao glavu i blagoslovio me. Potom je uzeo abdest, a ja se napio vode kojom je on uzeo abdest, zatim sam stao iza njega i vidio među njegovim plečkama vjerovjesnički madež poput dugmeta na šatoru (ili jajeta jarebice).³

١٨٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحِ بْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الرَّبِيعِ قَالَ وَهُوَ الَّذِي مَجَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي وَجْهِهِ وَهُوَ غَلَامٌ مِنْ بَنِيهِمْ وَقَالَ عُرْوَةُ عَنْ الْمِسْوَرِ وَغَيْرِهِ يُصَدِّقُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ وَإِذَا تَوَضَّأَ النَّبِيُّ ﷺ كَادُوا يَقْتَتِلُونَ عَلَى وَضُوئِهِ .

بَاب

١٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْجَعْدِ قَالَ سَمِعْتُ السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ يَقُولُ ذَهَبَتْ بِي خَالَتِي إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنَ أُخْتِي وَجِعَ فَمَسَحَ رَأْسِي وَدَعَا لِي بِالْبَرَكَةِ ثُمَّ تَوَضَّأَ فَشَرِبْتُ مِنْ وَضُوئِهِ ثُمَّ قُمْتُ خَلْفَ ظَهْرِهِ فَنَظَرْتُ إِلَى خَاتَمِ النُّبُوَّةِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ مِثْلَ زُرِّ الْحَجَلَةِ .

³ Iz hadisa se zaključuje:

- prema djeci treba biti blagonaklonjen i milosrdan;
- ostatak abdestne vode u posudi i vlaga na koži opranih dijelova je čista, dok je voda koja se odvoji od tijela i padne na drugo mjesto nečista za šerijatsko čišćenje.

ISPIRANJE USTA I NOSA JEDNOM ŠAKOM VODE

191. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu pričao Halid b. Abdullah, a njemu Amr b. Jahja prenoseći od svoga oca, a on od Abdullaha b. Zejda da je on polio vodu iz posude na svoje ruke i oprao ih. Zatim je oprao, ili izaprao usta i nos jednom šakom vode. To je učinio tri puta. Poslije je oprao svoje ruke do (iza) lakata dva puta, potrao svoju glavu (vlažnom rukom) sprijeda i straga i oprao noge do iza članaka i rekao: “Evo, ovakav je abdest Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.”¹

POTIRANJE GLAVE JEDANPUT

192. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Vuhejb, a njemu Amr b. Jahja prenoseći od svoga oca, da je kazao:

– Prisustvovao sam kada je Amr b. Ebu-Hasan pitao Abdullaha b. Zejda o abdestu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On je zatražio lavor vode i pred njima uzeo abdest; nagnuo je (posudu) na svoje ruke i oprao ih tri puta. Zatim je gurnuo svoju ruku u posudu i (zagrabljenom vodom) izaprao usta i nos i išmrknuo, i to tri puta trima šakama vode. Potom je gurnuo svoju ruku u posudu i (zagrabljenom vodom) oprao svoje lice tri puta, onda je zgrabio vode iz posude i oprao svoje ruke do (iza) lakata dva puta. Zatim je gurnuo svoju ruku u posudu i (ovlaženom rukom)

بَابُ مَنْ مَضَمَضَ وَاسْتَنْشَقَ مِنْ غُرْفَةٍ وَاحِدَةٍ

١٩١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ أَنَّهُ أَفْرَغَ مِنَ الْإِنَاءِ عَلَى يَدَيْهِ فَغَسَلَهُمَا ثُمَّ غَسَلَ أَوْ مَضَمَضَ وَاسْتَنْشَقَ مِنْ كَفَّةٍ وَاحِدَةٍ فَفَعَلَ ذَلِكَ ثَلَاثًا فَغَسَلَ يَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ مَا أَقْبَلَ وَمَا أَدْبَرَ وَغَسَلَ رِجْلَيْهِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ثُمَّ قَالَ هَكَذَا وَضُوءُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ.

بَابُ مَسْحِ الرَّأْسِ مَرَّةً

١٩٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ شَهِدْتُ عَمْرُو بْنَ أَبِي حَسَنِ سَأَلَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ زَيْدٍ عَنْ وَضُوءِ النَّبِيِّ ﷺ فَدَعَا بِتَوْرٍ مِنْ مَاءٍ فَتَوَضَّأَ لَهُمْ فَكَفَّأَ عَلَى يَدَيْهِ فَغَسَلَهُمَا ثَلَاثًا ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ فَمَضَمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَاسْتَنْشَرَّ ثَلَاثًا بِثَلَاثِ غُرَفَاتٍ مِنْ مَاءٍ ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ فَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ فَغَسَلَ يَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ

¹ Izapiranje usta i nosa može se obaviti jednom šakom vode. Ostatak vode u ruci iza izapiranja usta je čist za šerijatske potrebe. U ovom hadisu nije spomenuto pranje lica, a zna se da je ono obavezno pri uzimanju abdesta. Ajni to tumači na dva načina:

– da je prenosilac previdio spomenuti to, ili – da se pod riječju *oprao* misli na pranje lica, a da riječca *ev* (ili) koja je poslije toga ima značenje veznika *i*. Tako bi rečenica trebala glasiti: “Zatim je oprao (tj. lice) i izaprao usta i nos...” Ibn-Hadžer kaže da pranje lica nije spomenuto kao vid skraćivanja i da je spomenuto u predanju Muslima i drugih. (prim. rec.)

potrao svoju glavu, vukući ruke sprijeda i straga svoje glave i poslije gurnuo svoju ruku u posudu i (zagrabljenom vodom) oprao svoje noge.

A PRIČAO NAM JE i Musa, a njemu Vuhejb koji je izjavio:

“... potrao je svoju glavu samo jedanput...”²

UZIMANJE ABDESTA SUPRUGA I SUPRUGE (IZ JEDNE POSUDE) I OSTATAK VODE IZA ABDESTA ŽENE

Omer je uzimao abdest toplom vodom iz kršćanske kuće.³

193. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i rekao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Nafi'a, a on od Abdullaha b. Omera, koji je kazao:

“Ljudi i žene u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uzimali su skupa (iz jedne posude).”⁴

فَمَسَحَ بِرَأْسِهِ فَأَقْبَلَ يَدَيْهِ وَأَذْبَرَ بِهِمَا ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ فَغَسَلَ رِجْلَيْهِ .

و حَدَّثَنَا مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ قَالَ مَسَحَ رَأْسَهُ مَرَّةً .

بَابُ وُضُوءِ الرَّجُلِ مَعَ امْرَأَتِهِ وَفَضْلِ وُضُوءِ الْمَرْأَةِ

وَتَوَضَّأَ عُمَرُ بِالْحَمِيمِ وَمِنْ بَيْتِ نَصْرَانِيَّةٍ .

١٩٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ قَالَ كَانَ الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ يَتَوَضَّئُونَ فِي زَمَانِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ جَمِيعًا .

2 Šafije smatraju da je sunnet glavu potrati tri puta. Oni se oslanjaju na hadis koga je Ebu-Davud naveo u svom Sunenu, kako je Osman, radijallahu anhu, uzimajući abdest, sve propisane dijelove tijela oprao tri puta, pa čak i glavu ovlažio triput. Hanefije se drže prakse brojnih ashaba koji su glavu potirali samo jedanput, oslanjajući se na hadise u kojima se spominje potiranje glave jdanput i koji su jači od ovog hadisa.

3 Uzimati abdest ugrijanom vodom na vatri dozvoljavaju svi učenjaci, samo Mudžahid to smatra pokuđenim aktom. Mnogi su ashabi uzimali abdest i kupali se ugrijanom vodom na vatri. Esla' b. Šerik koji je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, osedlavao devu, ejakulirao je jedne prohladne noći i bojeći se prehlade, okupao se vodom ugrijanom na vatri. Ovaj slučaj bio je povod ajeta, koji propisuje uzimanje tejemmuma umjesto kupanja.

Ugrijanom vodom počesto je uzimao abdest Omer, radijallahu anhu, Eslem b. Ekve', radijallahu anhu, a Ibni-Abbas kaže: “Uzimao sam abdest vodom koja je na vatri skoro ključala.”

Dozvoljeno je koristiti vodu iz nemuslimanske kuće, dok se korištenje njihovog kuhinjskog posuda i odjeće smatra pokuđenim činom. Šafi smatra da to nije pokuđeno činiti ako se zna da je dotična posuda, odnosno odjeća čista i ako se na njima ne vidi trag nečistoće.

4 Iz hadisa se zaključuje:

– dozvoljeno je muškarcu uzeti abdest vodom iz posude iz koje je žena grabila, ili je grabi s njim istovremeno. Supruge Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, grabile su s njim vodu za kupanje iz iste posude.

VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU
ALEJHI VE SELLEM, ŠKROPLJENJE
ONESVIJEŠTENOG VODOM
KOJOM SE ABDESTIO¹

بَابُ صَبِّ النَّبِيِّ ﷺ وَضُوءُهُ
عَلَى الْمُغْمَى عَلَيْهِ

194. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu‘be prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, koji je čuo Džabira gdje govori:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je da me obiđe dok sam bio (teško) bolestan da nisam znao za sebe, uzeo je abdest i polio me vodom svoga abdesta. Tada sam se osvijestio i upitao: “Allahov Poslaniče, kome pripada nasljedstvo? Mene će naslijediti samo dalji rod.” Potom je objavljen ajet o nasljednim dijelovima.²

١٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ
مُحَمَّدِ بْنِ الْمُثَنَّدِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا يَقُولُ جَاءَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَعُودُنِي وَأَنَا مَرِيضٌ لَا أَغْلُ
فَتَوَضَّأَ وَصَبَّ عَلَيَّ مِنْ وَضُوئِهِ فَعَقَلْتُ فَقُلْتُ يَا
رَسُولَ اللَّهِ لِمَنِ الْمِيرَاثُ إِنَّمَا يَرِثُنِي كَلَالَةٌ فَنَزَلَتْ
آيَةُ الْفَرَائِضِ .

¹ Komentatori Buharijevog Sahiha daju prednost značenju koje kaže da se radilo o vodi kojom se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, abdestio, ali i ostavljaju mogućnost da se radi o preostaloj količini vode koju on nije potrošio pri uzimanju abdesta. (prim. rec.)

² Ovako riječ *el-feraid* ovdje shvata Ajni. Ibn-Hadžer i Kastalani kažu da se ovdje radi o ajetu o nasljedstvu, a to je 176. ajet sure En-Nisa, a Allah najbolje zna. (prim. rec.)

Džabir b. Abdullah, radijallahu anhumu, bio je bez poroda, imao je sedam sestara i dosta druge rodbine. Poslije njegova dijaloga s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, objavljen je 176. ajet En-Nisa poglavlja, koji u prijevodu glasi: “Ashabi od tebe traže odluku o nasljeđivanju. Reci: Allah vam u pogledu nasljeđivanja osobe bez roditelja i poroda rješava: ako umre čovjek koji nema svoga vlastitog djeteta, a ima sestru, njoj pripada polovina ostavine koju on iza sebe ostavi. On opet nasljeđuje svoju sestru, ako ona ne bude imala svoga rođenog djeteta. Ako budu dvije sestre, one nasljeđuju 2/3 imovine koju je on iza sebe ostavio; a ako bude braće i sestara, onda muškarcu pripada dio kao dvjema sestrama. Allah vam to objašnjava da ne biste zalutali. Allah sve dobro zna.”

Iz hadisa se još zaključuje:

- učeni i pobožni ljudi mogu naučiti na vodu i to je nešto u čemu se može nadati bereketu;
- uticaj blagoslova Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, na bolesnog Džabira;
- običi bolesnika, a naročito siromaha, islamska je vrlina i Allahov, dželle šanuhu, ugodan ljudski čin.

KUPANJE I UZIMANJE ABDESTA IZ KORITA, LONČICA I ZDJELE – DRVENE ILI KAMENE

195. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir da je čuo Abdullaha b. Bekra koji je izjavio da mu je pričao Humejd prenoseći od Enesa, da je rekao:

– Nastupilo je vrijeme (ikindijskog) namaza i ko je bio blizu svoje kuće, ustao je i otišao domu, a ostali su ostali. Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, doneseno je jedno kameno korito u kome je bilo vode. Posuda je bila tako malehna da u njoj nije mogao raširiti svoju šaku. Međutim, svi su prisutni (iz nje) uzeli abdest.

– Pa koliko vas je bilo – pitali smo (kaže Humejd).

– Osamdeset i više – odgovori (Enes).³

196. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala, njemu Ebu-Usame prenoseći od Burejde, on od Ebu-Burde, ovaj od Ebu-Musaa, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio lončić (s vodom) u kome je oprao svoje ruke, lice i u njega štrcnuo (vode iz usta).⁴

بَابُ الْغُسْلِ وَالْوُضُوءِ فِي الْمَخْضَبِ وَالْقَدَحِ وَالْخَشَبِ وَالْحِجَارَةِ

١٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ بَكْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ قَالَ حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَقَامَ مَنْ كَانَ قَرِيبَ الدَّارِ إِلَى أَهْلِهِ وَبَقِيَ قَوْمٌ فَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِمَخْضَبٍ مِنْ حِجَارَةٍ فِيهِ مَاءٌ فَصَغَرَ الْمَخْضَبُ أَنْ يَبْسُطَ فِيهِ كَفَّهُ فَتَوَضَّأَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ قُلْنَا كَمْ كُنْتُمْ قَالَ ثَمَانِينَ وَزِيَادَةً.

١٩٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَعَا بِقَدَحٍ فِيهِ مَاءٌ فَغَسَلَ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ فِيهِ وَمَجَّ فِيهِ.

³ Iz hadisa se zaključuje:

– posuda, ma od koga materijala izrađena, čista je i može se koristiti. Ibni-Sirin kaže da su Hulefaur-Rašidun uzimali abdest iz leđena, a Hasan Basri vidio je halifu Osmana, radijallahu anhu, gdje lijeva vodu iz bakrenog ibrika. Zejneba, radijallahu anha, izjavila je da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad uzimao abdest iz mesinganog lonca.

Šafi, Ishak i Ebu-Sevr smatraju da je pokuđeno uzimati abdest iz zlatne ili srebrene posude. Ebu-Hanife drži da je pokuđeno jesti i piti iz takvog posuda, a da je dozvoljeno uzimati abdest.

⁴ Može se uzeti abdest vodom iz posude u koju se pljučnulo, odnosno u koju je kapnula koja kap vode iz usta zdravog čovjeka. Takva je voda po Šerijatu čista i valjana za šerijatsko čišćenje.

197. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu ispričao Abdul-Aziz b. Ebu-Selema i rekao da mu je pričao Amr b. Jahja prenoseći od svoga oca, on od Abdullaha b. Zejda, koji je rekao:

“Došao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i mi smo mu iznijeli vode u lavoru od bronzе. On je uzeo abdest: oprao svoje lice tri puta, ruke dva puta, glavu je (samo) potrao (vlažnom rukom), čineći to sprijeda i straga, a noge je oprao.”

198. PRIČAO NAM JE Ebul-Jemen i kazao da ga je obavijestio Šu‘be prenoseći od Zuhrija koji je kazao:

– Obavijestio me je Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe da je Aiša rekla: “Kada je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, otežalo i bolest mu se pogoršala, zatražio je od svojih supruga odobrenje da boluje u mojoj sobi. One su mu to dozvolile i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vukući po zemlji svoje noge, izašao je oslanjajući se na dva čovjeka: Ibni-Abbasa i još jednog muškarca.” Ubejdullah je kazao:

– O tom sam obavijestio Abdullaha b. Abbasa, a on me upita:

“Znaš li ko je taj drugi čovjek?”

– Ne – rekoh.

– To je bio Ali – odgovori on.

– Aiša pričaše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je unišao u njenu sobu i bolest mu se pogoršala, rekao:

– Polijte me iz sedam mješčića čije uzice nisu još odriješene, da bi svijetu mogao dati oporuku.

Tada je posaden u korito Hafse, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i počeli smo ga polijevati iz tih mješčića, dok nam ne poče pokazivati da je dosta. Poslije je izašao među svijet (klanjao i održao predavanje).¹

١٩٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ أَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَخْرَجَنَا لَهُ مَاءً فِي تَوْرٍ مِنْ صُفْرِ فَتَوَضَّأَ فَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا وَيَدَيْهِ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ فَأَقْبَلَ بِهِ وَأَذْبَرَ وَغَسَلَ رِجْلَيْهِ .

١٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُيَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْبَةَ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا ثَقُلَ النَّبِيُّ ﷺ وَاشْتَدَّ بِهِ وَجَعُهُ اسْتَأْذَنَ أَزْوَاجُهُ فِي أَنْ يُمَرَّضَ فِي بَيْتِي فَأَذِنَ لَهُ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ رَجُلَيْنِ تَخَطَّى رِجْلَاهُ فِي الْأَرْضِ بَيْنَ عَبَّاسٍ وَرَجُلٍ آخَرَ قَالَ عُيَيْدُ اللَّهِ فَأَخْبَرْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ أَتَدْرِي مَنْ الرَّجُلُ الْآخَرُ قُلْتُ لَا قَالَ هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَكَانَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تُحَدِّثُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ بَعْدَمَا دَخَلَ بَيْتَهُ وَاشْتَدَّ وَجَعُهُ هَرِيقُوا عَلَيَّ مِنْ سَبْعِ قَرَبٍ لَمْ تُحْلَلْ أَوْكِتُهُنَّ لَعَلِّي أَعْهَدُ إِلَى النَّاسِ وَأُجْلِسَ فِي خُضْبٍ لِحَفْصَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ طَفِقْنَا نَصُبُ عَلَيْهِ تِلْكَ حَتَّى طَفِقَ يُشِيرُ إِلَيْنَا أَنْ قَدْ فَعَلْتَنَ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى النَّاسِ .

¹ Škropljenje hladnom vodom Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, iz neodvezanih mješčića je pozitivno djelovalo, pa je on izašao među svijet u džamiju i održao im predavanje. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je vodu iz “svih sedam mješčića” zbog blagoslovenosti i poštovanja broja sedam, koji dolazi do izražaja u

UZIMANJE ABDESTA IZ LAVORA

199. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman b. Bilal, ovome Amr b. Jahja prenoseći od svoga oca, koji je rekao:

– Moj amidža mnogo uzimaše abdest pa je Abdullahu b. Zejdu rekao:

“Pokaži mi kako si vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da uzima abdest?”

Tada on zatraži lavor s vodom, nage ga na svoje ruke i oprao ih tri puta. Zatim je gurnuo svoju ruku u lavor i jednom (zagrabljenom) šakom vode izaprao usta i nos tri puta. Potom je gurnuo svoju ruku, zgrabio vodu i oprao svoje lice tri puta, zatim je oprao svoje ruke do iza laktova dva puta. Iza toga uzeo je svojom rukom vode i potrao glavu, vukući je straga i sprijeda glave, a onda oprao svoje noge i rekao: “Ovako sam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da uzima abdest.”

بَابُ الْوُضُوءِ مِنَ التَّوَرِّ

١٩٩. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَ عَمِّي يُكْثِرُ مِنَ الْوُضُوءِ قَالَ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ أَخْبَرْنِيَا كَيْفَ رَأَيْتَ النَّبِيَّ ﷺ يَتَوَضَّأُ فَدَعَا بِتَوْرٍ مِنْ مَاءٍ فَكَفَّ عَلَى يَدَيْهِ فَغَسَلَهُمَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي التَّوْرِ فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَرَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ غَرْفَةٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فَاغْتَرَفَ بِهَا فَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ غَسَلَ يَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِهِ مَاءً فَمَسَحَ رَأْسَهُ فَأَذْبَرَ بِهِ وَأَقْبَلَ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ فَقَالَ هَكَذَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَتَوَضَّأُ.

mnogim islamskim propisima i nekim vrstama Allahovog, dželle šanuhu, stvaranja pojedinih svjetova.

Sedam je neparan broj i kao takav spada u grupu kojoj pripada neparni broj jedan, koji je simbol Allahove, dželle šanuhu, egzistencije i kao takav zaslužuje posebnu pažnju i poštovanje. Zbog toga poželjno je davati prioritet i svim drugim neparnim brojevima.

Iz hadisa se zaključuje:

- u poligamiji muž je dužan držati se redoslijeda noćivanja kod svojih supruge;
- mladima treba davati savjete uvijek, pa i u danima bolesti;
- čisto posuđe dozvoljeno je koristiti ma od čega bilo izrađeno. Ibn-Omer smatraše da iz bakrenog suda nije lijepo uzimati abdest, vjerovatno zbog toga što je znao da bakar brzo oksidira i može zatrovati vodu kao i jelo koje u njemu duže stoji. Zbog toga bakreno posuđe treba često kalajisati;
- korisno je bolesnika u temperaturi umivati hladnom vodom i stavljati obloge;
- popularnost Aíše, radijallahu anha, i naklonost Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, prema njoj;
- teška Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest uspoređuje se s njegovom teškom odgovornošću položaja na ovom, i velikom nagradom na budućem svijetu.

200. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad prenoseći od Sabita, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio posudu s vodom, pa mu je donesen jedan širok lončić u kome je bilo nešto vode i on je stavio u nju svoje prste.

Enes kaže: “Promatrao sam vodu kako mu izvire između prsta. Procijenio sam da je bilo između sedamdeset i osamdeset onih koji su uzeli abdest.”

UZIMANJE ABDESTA JEDNOM PREGRŠTI VODE (MUDD)

201. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Mis'ar, i kazao da mu je Ibnu-Džebr rekao da je čuo Enesa gdje kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, praše se, odnosno kupaje se jednim sa'om, do pet muddova vode, a uzimaše abdest jednim muddom.”¹

POTIRANJE OBUĆE

202. PRIČAO NAM JE Asbeg b. Feredž Misri prenoseći od Ibni-Vehba koji je rekao da mu je prenio Amr, njemu Ebu-Nadr od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, on od Abdullaha b. Omera, ovaj od Sa'da b. Ebu-Vekkasa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, obući potirao vlažnom rukom, i da je Abdullah b. Omer pitao za ovo Omera pa je on odgovorio: “Da. I kada ti Sa'd nešto prenese od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi

٢٠٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَعَا بِإِنَاءٍ مِنْ مَاءٍ فَأَتَى بِقَدَحٍ رَخْرَاحٍ فِيهِ شَيْءٌ مِنْ مَاءٍ فَوَضَعَ أَصَابِعَهُ فِيهِ قَالَ أَنَسٌ فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ إِلَى الْمَاءِ يَنْبُعُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ قَالَ أَنَسٌ فَحَزَرْتُ مَنْ تَوَضَّأَ مَا بَيْنَ السَّبْعِينَ إِلَى الثَّمَانِينَ .

بَابُ الْوُضُوءِ بِأَمْلٍ

٢٠١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ جَبْرِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَغْسِلُ أَوْ كَانَ يَغْتَسِلُ بِالصَّاعِ إِلَى خَمْسَةِ أَمْدَادٍ وَيَتَوَضَّأُ بِأَمْلٍ .

بَابُ الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ

٢٠٢. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ الْمِصْرِيُّ عَنْ ابْنِ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنِي أَبُو النَّضْرِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ مَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَأَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ سَأَلَ عُمَرَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ نَعَمْ إِذَا حَدَّثَكَ شَيْئًا سَعْدُ

¹ Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kupao se najmanje jednim sa'om vode, a ponekad sa'om i jednim ratlom. Sa' iznosi četiri mudda ili osam ratlova vode prema mišljenju Ebu-Hanife i Muhammeda, a pet muddova i 1/3 iračkog ratla prema mišljenju Ebu-Jusufa. Prema tome, preporučljivo je kupanje najmanje jednim sa'om vode, a u slučaju potrebe i većom količinom. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uzimaše abdest muddom vode, koji prema procjeni Ebu-Hanife iznosi dva ratla vode, a prema mišljenju Šafije jedan mudd i 1/3 ratla vode. Mudd po procjeni Šemsuddina Šamija iznosi dva puna pregršta vode. Jedan sa' iznosi četiri mudda.

ve sellem, onda za to ne pitaj više drugog.”

I Musa b. Ukbe rekao je: “Obavijestio me je Ebu-Nadr, njega Ebu-Seleme da mu je (gornji slučaj) pričao Sa’d, rekavši da je Omer isto tako ispričao Abdullahu.”²

203. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid Harrani, njemu Lejs prenoseći od Jahjaa b. Seida, ovaj od Sa’da b. Ibrahima, on od Nafija b. Džubejra, ovaj od Urve b. Mugire, a on od svoga oca Mugire b. Šu’be koji prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao radi obavljanja prirodne nužde, a da je Mugira za njim nosio kožni sudić u kome je bilo vode. Kada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, obavio nuždu, Mugira mu je polijevao i on je uzeo abdest i obuću potrao (mokrom rukom).³

عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَلَا تَسْأَلُ عَنْهُ غَيْرَهُ وَقَالَ مُوسَى
ابْنُ عُقْبَةَ أَخْبَرَنِي أَبُو النَّضْرِ أَنَّ أَبَا سَلَمَةَ أَخْبَرَهُ
أَنَّ سَعْدًا حَدَّثَهُ فَقَالَ عُمَرُ لِعَبْدِ اللَّهِ نَحْوَهُ .

٢٠٣ . حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا
الَلَيْثُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ
عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ أَبِيهِ
الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ خَرَجَ
لِحَاجَتِهِ فَاتَّبَعَهُ الْمُغِيرَةُ بِإِدَاوَةٍ فِيهَا مَاءٌ فَصَبَّ عَلَيْهِ
حِينَ فَرَغَ مِنْ حَاجَتِهِ فَتَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ .

- 2 Potiranje obuće mokrom rukom je ozakonjen čin. Ovo prihvaćaju svi islamski pravници izuzev haridžija. Hasan Basri kaže da je zapamtio sedamdeset ashaba, učesnika bitke na Bedru koji su smatrali dozvoljenim potiranje obuće vlažnim prstima. Ebu-Hanife kaže da je ovaj postupak prihvatio tek kada mu je bio jasan kao sunce. Kerhi smatra da negiranje ovog postupka može muslimana izvesti iz islama;
  - bilo je ashaba kojima su poneki propisi bili nepoznati;
  - izjava pojedinca, koju su prihvatili ashabi, punovažna je za ostale muslimane.
- 3 Preci Amra b. Halida su iz starodrevnog grada Harana, koji leži između Eufrata i Tigrisa. To je svojevremeno bio veliki grad, po nekima i rodno mjesto Ibrahima pejgambera, Jusufa i njegove braće. Ibn-Kelbi misli da ga je podigao Nuh pejgamber nakon iskrcavanja iz lađe a neki kažu da mu je temelje udario Ran, daidža Jakuba pejgambera, i da je naselje i prozvano po njegovom imenu.
 Iz hadisa se zaključuje;
  - dozvoljeno je koristiti štavljenu kožu krepane životinje;
  - dozvoljeno je oblačiti odjeću nemuslimana ako na njoj nema traga nečistoće, jer je u gornjem slučaju na Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, bio ogratač iz Šama, koji je tada bio pokrajina Bizantije. Stanovništvo Šama jelo je meso uginulih životinja, a kožu i ostalo su koristili za druge životne potrebe. Kurtubi smatra da je vuna krepane životinje čista i da se od nje može izrađivati platno za odjeću i ostale potrebe muslimana;
  - potiranje obuće nije derogirano objavom ajeta o uzimanju abdesta, objavljenog u vrijeme vojne na Murejsi’u, pošto je gornji slučaj Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, potiranja obuće bio kasnije u doba vojne na Tebuku;
  - rukavi i nogavice zavrćaju se pri uzimanju abdesta onoliko koliko je potrebno za pranje dijelova tijela u njima;
  - pri obavljanju prirodne nužde preporučljivo je udaljiti se od društva u kakav zaklon;
  - preporučljivo je biti stalno pod abdestom.

204. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Šejban prenoseći od Jahjaa, ovaj od Ebu-Seleme, on od Dža‘fera b. Amra b. Umejje Damrija, da ga je otac obavijestio kako je vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje potire obuću (vlažnom rukom).

Gornji hadis prenosi i Harb b. Šeddad i Eban od Jahjaa.

205. PRIČAO NAM JE Abdan i rekao da ga je obavijestio Abdullah, njega Evza‘i prenoseći od Jahjaa, ovaj od Ebu-Seleme, on od Dža‘fera b. Amra b. Umejje, a ovaj od svoga oca, koji je kazao:

“Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje potire (vlažnom rukom) svoj saruk i svoju obuću.”

Ma‘mer u prenošenju slijedi Evza‘ija prenoseći ovaj slučaj od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Amra koji je rekao: “Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..”¹

٢٠٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ أُمَيَّةَ الضَّمَرِيِّ أَنَّ أَبَاهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ يَمْسَحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَتَابَعَهُ حَرْبُ بْنُ شَدَّادٍ وَأَبَانُ عَنْ يَحْيَى .

٢٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَمْسَحُ عَلَى عِمَامَتِهِ وَخُفَّيْهِ وَتَابَعَهُ مَعْمَرٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَمْرٍو قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

¹ Iz hadisa se zaključuje:

- potiranje obuće je zakonom utvrđen čin;
  - potiranje saruka mokrom rukom nije dovoljno utvrđeno. Imam Ahmed dozvoljava potiranje saruka samo ako je on stavljen na glavu dok je čovjek bio pod abdestom, baš kao što je slučaj i kod potiranja obuće, dok drugi pravnici, držeći se slova ajeta o abdestu, to ne dozvoljavaju.
- Pisac djela El-Mugni dozvoljava potiranje saruka samo pod uvjetima: (a) da saruk obavlja cijelu glavu do ispod brade; (b) nepokriveno može biti samo ono što se po običaju ne pokriva: čelo, nos, i njima slično;
- potiranje po običnoj kapi i šljemu nije dozvoljeno. Potiranje po zavijenoj šamiji, ženskom šalu i običnom platnu najveći broj pravnik ne dozvoljava. Krajeve takvih zavijača lahko je ženi odviti, zabaciti ih i glavu propisno mokrom rukom ovlažiti.

OBUVANJE OBUĆE NA ČISTE NOGE (POD ABDESTOM)

206. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zekerijja prenoseći od Amra, ovaj od Urve b. Mugire, on od svoga oca, koji je rekao:

– Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom putovanju i htio mu izuti obuću, a on reče: “Ostavi ih, jer sam ih obuo na čiste (pod abdestom) noge!” I samo ih potrao (vlažnom rukom).²

O TOME KO SE NIJE ABDESTIO ZBOG JELA OVČIJEG MESA I KAŠE OD (FINOG UPRŽENOG) BRAŠNA

Ebu-Bekr, Omer i Osman, radijallahu anhum, jeli su i nisu abdest ponovo uzimali.

207. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Zejda b. Eslema, ovaj od Ataa b. Jesara, on od Abdullaha b. Abbasa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo meso od plećke ovce i zatim klanjao, a nije (ponovo) uzeo abdest.

بَابُ إِذَا أَدْخَلَ رِجْلَيْهِ وَهُمَا طَاهِرَتَانِ

٢٠٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا عَنْ عَامِرٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَأَهْوَيْتُ لِأَنْزِعَ خُفَّيْهِ فَقَالَ دَعُهُمَا فَإِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا طَاهِرَتَيْنِ فَمَسَحَ عَلَيْهِمَا.

بَابُ مَنْ لَمْ يَتَوَضَّأْ مِنْ لَحْمِ الشَّاةِ وَالسُّوْبِقِ

وَأَكَلَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ فَلَمْ يَتَوَضَّأُوا.

٢٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَكَلَ كَتِفَ شَاةٍ ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ.

² Gornji slučaj bio je u redžebu 9. god. po Hidžri, za vrijeme vojnog pohoda na Tebuk.

Iz hadisa se zaključuje:

– potiranje obuće čini se samo ako su one obuvane dok se bilo pod abdestom. Potiranje putnik može činiti tri dana i tri noći, a ostali samo dan i noć, računajući to od vremena kada se izgubio abdest, a po mišljenju Šafije od časa kada se obuju mestve iza uzetog abdesta.

208. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, ovaj od Ibni-Šihaba koji je rekao da je njega obavijestio Dža'fer b. Amr b. Umejje da mu je njegov otac saopćio kako je vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje siječe meso ovčije plećke. Kada je bio pozvan na namaz, bacio je nož i klanjao, a abdest nije ponovo uzeo.¹

O ONOME KO JE IZAPIRAO USTA POSLIJE JEDENJA KAŠE, A NIJE OBNAVLJAO ABDEST

209. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i rekao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Bušejra b. Jesara, oslobođenog roba Benu-Harise, kako ga je obavijestio Suvejd b. Nu'man da je on s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, izašao, godine preduzimanja vojne akcije na Hajber, i kada su bili u Sahbau, donjem kraju Hajbera, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je ikindiju i zatražio hranu (koju su imali kao popudbinu), pa mu je doneseno samo prženo brašno. Tada je naredio i ono je bilo raščinjeno (raskvašeno), pa ga je jeo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a jeli smo i mi. Potom je ustao da klanja akšam izappravši usta on, a i mi, i klanjao, a abdest nije obnovio.

210. PRIČAO NAM JE Asbeg i rekao da ga je obavijestio Ibni-Vehb, njega Amr prenoseći od Bukejra, on od Kurejba, a ovaj od Mejmune, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kod nje jeo meso od plećke i potom klanjao, a nije ponovo uzeo abdest.²

٢٠٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَعْفَرُ بْنُ عَمْرٍو بْنُ أُمَيَّةَ أَنَّ أَبَاهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَحْتَزُّ مِنْ كَتِفِ شَاةٍ فَدُعِيَ إِلَى الصَّلَاةِ فَأَلْقَى السَّكِينَ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ.

بَابُ مَنْ مَضَمَضَ مِنَ السَّوِيقِ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ

٢٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ مَوْلَى بَنِي حَارِثَةَ أَنَّ سُوَيْدَ ابْنَ النُّعْمَانِ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ خَرَجَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَامَ خَيْبَرَ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِالصَّهْبَاءِ وَهِيَ أَدْنَى خَيْبَرَ فَصَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ دَعَا بِالْأَزْوَادِ فَلَمْ يُؤْتِ إِلَّا بِالسَّوِيقِ فَأَمَرَ بِهِ فَتَرَّى فَأَكَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَكَلْنَا ثُمَّ قَامَ إِلَى الْمَغْرِبِ فَمَضَمَضَ وَمَضَمَضْنَا ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ.

٢١٠. وَحَدَّثَنَا أَصْبَغُ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنْ مَيْمُونَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَكَلَ عِنْدَهَا كَتِفًا ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ.

1 Iz hadisa se zaključuje:

- nakon jedenja ma kakvog jela ne treba abdest ponovo uzimati;
- dozvoljeno je rezati nožem pečeno meso i drugu hranu;
- preporučljivo je posebno obavijestiti imama o nastupu namaskog vremena.

2 Iz hadisa se zaključuje:

DA LI ĆE SE IZAPIRATI USTA IZA MLIJEKA?

211. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr i Kutejbe, njima ispričao Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on opet od Ibni-Abbasa, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pio mlijeko, potom izaprao usta i rekao:

“Ono (mlijeko) zaista ima u sebi masnoću.”

U drugom nizu prenosioca hadisa Ukajla slijedi Junus i Salih b. Kejsan, prenoseći ga od Zuhrije.

UZIMANJE ABDESTA POSLIJE SPAVANJA I O ONIMA KOJI NISU SMATRALI POTREBNIM OBNAVLJANJE ABDESTA ZBOG JEDNOG ILI DVA DRIJEMANJA ILI KLIMANJA GLAVOM.³

212. PRIČAO NAM JE Abdulah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Kada neko od vas klanjajući zadrijema, neka legne dok mu pospanost ne prestane, jer svaki od vas ukoliko klanja pospan, ne zna, možda, dok želi tražiti oprost, da sam sebe grdi (i proklinje).”

بَابُ هَلْ يُمَضَّمُ مِنَ اللَّبَنِ

٢١١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ وَقُتَيْبَةُ قَالَا حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ شَرِبَ لَبَنًا فَمَضَّمْ وَ قَالَ إِنَّ لَهُ دَسَمًا تَابَعَهُ يُونُسُ وَصَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

بَابُ الْوُضُوءِ مِنَ النَّوْمِ وَمَنْ لَمْ يَرِ مِنَ النَّعْسَةِ وَالنَّعَسَتَيْنِ أَوْ الْخَفَقَةِ وَضُوءًا

٢١٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ يُصَلِّي فَلْيَرْقُدْ حَتَّى يَذْهَبَ عَنْهُ النَّوْمُ فَإِنْ أَحَدَكُمْ إِذَا صَلَّى وَهُوَ نَاعِسٌ لَا يَدْرِي لَعَلَّهُ يَسْتَغْفِرُ فَيَسُبُّ نَفْسَهُ .

- preporučljivo je izapirati usta poslije svakog jela i odsraniti između zuba zadržane mrvice hrane. Ovo pranje usta ima veliki higijenski značaj;
- ne treba ponovo uzimati abdest ako se jelo nešto što je spremalo na vatri;
- zajednička ishrana suputnika je dozvoljena. Druželjubivost i udruživanje snaga je Allahova milost i u tom je velika snaga i naprednost zajednice;
- Muhelleb smatra da predstavnik vlasti ima pravo u danima prehrambene krize narediti nakupcima da hranu prodaju po najnormalnijim cijenama;
- hrana se izdaje prvenstveno onima kojima je najpotrebnija i koji su nedovoljno opskrbljeni;
- preporučuje se izapiranje usta iza pijenja mlijeka i drugih sokova čiji bi se ostaci mogli zadržati između zuba ili po krajevima usne šupljine. Analogno gornjem, ruke se peru i prije i poslije jela;
- vojni zapovjednik ima pravo narediti vojnicima da sakupe svoje popudbine kako bi jeli i oni koji nisu sa sobom ponijeli hranu. (prim. rec.)

3 Buhari ovdje navodi tri pojave: san, kunjanje (drijemež) i klimanje glavom kada čovjek zadrijema. Ovim naslovom on želi istaći da spavanje kvari abdest, dok jedan ili dva naleta drijemeža, kao i samo jedno klimanje glave prilikom pospanosti ne kvari abdest. (prim. rec.)

213. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer i kazao da mu je pričao Abdul-Varis, ovome Ejjub prenoseći od Ebu-Kilabe, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Kada neko od vas zadrijema u namazu, neka odspava, dok ne bude znao što uči."¹

٢١٣. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قَلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَنَمْ حَتَّى يَعْلَمَ مَا يَقْرَأُ.

UZIMANJE ABDESTA BEZ POJAVE KOJA KVARI ABDEST

214. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od Amra b. Amira koji je čuo od Enesa b. Malika, a preko drugog niza pripovjedača – kaže Buhari – pričao nam je Musedded, njemu Jahja prenoseći od Sufjana koji je rekao da mu je ispričao Amr b. Amir prenoseći od Enesa b. Malika, da je kazao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimaše abdest za svaki namaz."
– A kako ste vi radili? – upitah.
Nama je bio dovoljan – rekao je Enes – jedan abdest sve dok ne bi nastalo nešto što bi ga pokvarilo.²

٢١٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ عَامِرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ ح قَالَ وَ حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَامِرٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَوَضَّأُ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ قُلْتُ كَيْفَ كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ قَالَ يُجْزِي أَحَدَنَا الْوُضُوءُ مَا لَمْ يُحْدِثْ.

1 Iz hadisa se zaključuje:

- pospana osoba treba namaz prekinuti, a potom leći spavati. Po ustajanju iz postelje abdest se ponovo uzima i namaz pravovremeno klanja u prisebnom i trezvenom stanju;
- drijemanje ne kvare abdest, nego samo tvrdo spavanje;
- tekst dove u namazu može biti svaki put raznolik;
- namaz se obavlja skrušeno, prisebno i u trezvenom stanju.

2 Shvaćanja sadržaja gornjeg hadisa su raznolika. Jedna grupa zahirija i šiija smatraju da osoba koja nije putnik mora abdest uzimati za svaki farz-namaz. Ovi se drže još izjave Ebu-Husajba da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uzimao abdest posebno za svaki obligatni namaz, a samo na dan osvajanja Mekke kao putnik, klanjao pet obligatnih dnevnih namaza s jednim ranije uzetim abdestom. Neki smatraju da je obaveza uzeti abdest za svaki namaz općenito, bilo se na putu ili kod kuće.

Ibrahim Neha'i smatra da se s jednim abdestom može klanjati najviše pet uzastopnih obligatnih namaza. Mišljenje najvećeg dijela islamskih pravnika sva četiri mezheba i većine drugova Allahovog, dželle šanuhu, Poslanika jeste da se abdest ne mora uzimati ponovo ni za kakav slijedeći namaz, sve dok se ne pojavi nešto što kvare ranije uzeti abdest. Ovi se oslanjaju na slovo ajeta koji traži uzimanje abdesta za klanjanje namaza ukoliko se on nema odranije.

Tahavi usvaja gornji hadis napominjući da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije uzimao abdest za svaki namaz zbog toga što je to dužnost, nego samo zato što je to bolje. Tahavi navodi preko Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... Ko uzme abdest na abdest, Allah mu za to računa deseterostruku nagradu." Zato pobožni uzimaju abdest za svaki namaz posebno, bez obzira što ga imaju odranije.

Tahavi upozorava i na hadis Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je izjavio da se s jednim abdestom

215. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman b. Bilal, a njemu Jahja b. Seid izjavivši da ga je obavijestio Bušejr b. Jesar, a njega Suvejđ b. Nu‘mam, i kazao:

– Godine osvojenja Hajbera izašli smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i kada smo bili na Sahbau, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je (kao imam) s nama ikindiju, i kada je klanjao zatražio je hranu, pa mu je doneseno samo prženo brašno. Tada smo jeli i pili, a onda je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao da klanja akšam, izaprao (samo) usta i klanjao nam akšam, a nije uzimao (ponovo) abdest.

VELIKI JE GRIJEH NE ČUVATI SE MOKRAĆE

216. PRIČAO NAM JE Osman, njemu Džerir prenoseći od Mensura, on od Mudžahida, a ovaj od Ibni-Abbasa, da je rekao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao je pokraj jednog zidom ograđenog palmika Medine ili Mekke i čuo glas dviju osoba koje su podvrgnute mučenju u svojim grobovima.

Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Podvrgnute su patnji, ali ne zbog nečeg velikog.”³

Potom reče: “Jedan od njih nije se čuvao svoje mokraće, a drugi je prenosio klevetu.” Zatim je zatražio jednu palminu granu, slomio je na dva dijela i na svaki grob stavio po jedan.

٢١٥. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي بُشَيْرُ بْنُ يَسَارٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سُؤَيْدُ بْنُ النُّعْمَانِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَامَ خَيْبَرَ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْعَصْرَ فَلَمَّا صَلَّى دَعَا بِالْأَطْعِمَةِ فَلَمْ يُؤْتِ إِلَّا بِالسَّوِيقِ فَأَكَلْنَا وَشَرَبْنَا ثُمَّ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى الْمَغْرِبِ فَمَضْمَضَ ثُمَّ صَلَّى لَنَا الْمَغْرِبَ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ.

بَابُ مِنَ الْكِبَائِرِ أَنْ لَا يَسْتَتِرَ مِنْ بَوْلِهِ

٢١٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِحَائِطٍ مِنْ حِيطَانِ الْمَدِينَةِ أَوْ مَكَّةَ فَسَمِعَ صَوْتَ إِنْسَانَيْنِ يُعَذِّبَانِ فِي قُبُورِهِمَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يُعَذِّبَانِ وَمَا يُعَذِّبَانِ فِي كَبِيرٍ ثُمَّ قَالَ بَلَى كَانَ أَحَدُهُمَا لَا يَسْتَتِرُ مِنْ بَوْلِهِ وَكَانَ الْآخَرُ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ ثُمَّ دَعَا بِجَرِيدَةٍ فَكَسَرَهَا كِسْرَتَيْنِ فَوَضَعَ عَلَى كُلِّ قَبْرٍ مِنْهُمَا كِسْرَةً فَقِيلَ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لِمَ

može klanjati više namaza. Možda je, kaže Tahavi, u prvim danima pojave islama bilo propisano uzimanje abdesta za svaki namaz posebno, a kasnije to derogirano. Na ovu pretpostavku upućuje nas izjava Esme, kćerke Zejda b. Hattaba, da joj je kazivao Ibn-Ebi-Amir:

“Allahov Poslanik naredio je uzimanje abdesta posebno za obavljanje svakog obligatnog namaza, bez obzira da li je vjernik imao abdest odranije ili nije, pa kada je uvidio da je to tegobno izvršavati, naredio je da se pred stupanje u namaz svaki put operu misvakom samo usta.”

– Uzimati abdest za klanjanje svakog namaza jeste vrlina pobožnih, jer se s jednim abdestom može obaviti više namaza.

3 To jest, nije ga se bilo teško kloniti. (prim. rec.)

- Allahov Poslaniče, reklo mu se, zašto si to učinio?
- Možda će im ovo, reče on, olakšati (patnju) dok se one ne osuše.¹

فَعَلْتُ هَذَا قَالَ لَعَلَّهُ أَنْ يُخَفَّفَ عَنْهُمَا مَا لَمْ تَيَسِّرَا
أَوْ إِلَى أَنْ يَيَسِّرَا .

¹ Navedeno poglavlje skreće pažnju na potrebu održavanja čistoće tijela i odijela i van namaza. Ne čuvati se mokraće i drugog izmeta ljudi, ubraja se donekle u velike grijehe i musliman uprljan tom nečistoćom ne može obavljati namaz kao takav i nije pristupačan u ljudskom društvu.

Buhari i Muslim navode da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– Klonite se sedam upropaštavajućih grijeha!

– Koji su to, Allahov Poslaniče? – upita neko.

– Višeboštvo, bespravno ubijanje ljudi, sihr, jedenje kamate, jedenje imovine siročadi, bježanje iz bojnih redova i potvaranje poštenih muslimanki.

Neki muhaddisi gornjem hadisu još dodaju: ... neposlušnost roditeljima muslimanima i oskvrnuće Svetog hrama – Ka'be.

– Ajni smatra da je veliki grijeh irelevantan pojam. Mali prestup u odnosu na veći izgleda mali, ali je on u odnosu na onaj manji od njega, velik. Ibni-Abbasu, radijallahu anhumu, neko od ashaba je rekao da ima sedam vrsta velikih grijeha, a on mu je odgovorio:

– Da, sedam, pa i sedamdeset.

Zagrobna kazna je stvarnost. To je stav učenjaka ehli-sunneta, dok murdžije, dio muteziliya i haridžija to otvoreno niječu. Belhi i Džubai kažu da će iskušenje u grobu osjetiti svaki čovjek, a stvarno kažnjavanje samo nevjernici i grješnici (fasici). Neke keramije ističu da se duša ne mora povratiti u tijelo umrlog da bi on osjetio bol kazne. Umrli to može osjetiti i bez oživljavanja.

Neke mutezilije, priznavajući zagrobnu kaznu, smatraju da će je umrli osjetiti upravo kao pijanica ili ošamućen čovjek koji primljene udarce osjeti tek kada se otrijezni i dođe k sebi.

Sve ove stavove pobijaju autentični hadisi, a zagrobno kažnjavanje je tjelesno-fizičke prirode i njemu će biti podvrgnuto cijelo tijelo ili neki dijelovi tijela, nakon oživljavanja cijelog tijela ili dijelova tijela.

Njegove bolove i zagrobnu situaciju prisutni ljudi ne mogu uočiti, kao što ne mogu uočiti teško doživljavanje čovjeka koji spavajući sanja strašne snove. Tu moru osjećati samo oni, a mi je saznajemo tek kada nam ispriča kakve je muke pretrpio.

Mokraća čovjeka je nečista. Ukvašenost tijela ili odijela mokraćom čovjeka u promjeru dirhema Ebu-Hanife toleriše, a učenjaci Kufe u vidu kapljica sitnih poput vrhova igle.

Kod učenjaka malikijske škole vrijedi pravilo: Mokraća i izmet ljudi su teška kategorija nečistoće a izmet i mokraća životinja čije je meso po Šerijatu dozvoljeno jesti jesu čisti, dok od životinja čije je meso pokuđeno jesti jesu pokuđeni.

Krv, ma čija ona bila, spada u kategoriju teške nečistoće, izuzimajući malu količinu krvi menstruacije na haljini, koju neke malikije procjenjuju u promjeru dirhema.

Svi učenjaci smatraju da dova upućena umrlom koristi njemu, dok o stizanju sevapa umrlom za učenje Kur'ana ne postoji jedinstven stav. Nevevi i učenjaci šafijske škole drže da je to korist i sevap samo živom.

Čovjeku pripada samo ono što sam smogne i uradi, samo su putevi realizovanja dobra raznoliki: nekada se jedno dobro može učiniti osobno, a nekada posredstvom drugih na koje se učinio izvjestan uticaj. Tako će se odgojena djeca sa zahvalnošću moliti Allahu, dželle šanuhu, za svoje roditelje i odgajatelje. Oni se time odužuju roditeljima za svojevremeno uloženi njihov trud. Molitva potomstva takvih je u krajnjoj liniji i njihova molitva; ona je produkt adekvatan aktivnosti odgajatelja.

Nagrada za podijeljenu milostinju, vakufljenje i druga dobra i za ljude korisna djela, računa se onome na ime koga su učinjena.

U djelima imama i kadije Ebul-Husejna ibni Ferraa, navodi se da je Enes, radijallahu anhu, pitao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem:

– Allahov Poslaniče, ako mi na ime naših umrlih podijelimo milostinju, obavimo za njih hadž ili se za njih molimo, da li će nagrada za to njima stići?

– Da – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Njih to obraduje kao što vas obraduje poklonjen vam pun tanjir (jela).

Odstranjivanje nečistoće poslije obavljene nužde je obligatna dužnost. Podapirati se vodom jeste najidealnije čišćenje i samo u nedostatku vode može se upotrijebiti kamenje i drugo prikladno sredstvo.

O ONOME ŠTO SE (OD HADISA) NAVODI O PRANJU MOKRAĆE

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za čovjeka u grobu rekao je: “Nije se čuvao svoje mokraće...” a spomenuo je samo ljudsku mokraću.

217. PRIČAO NAM JE Jakub b. Ibrahim, njemu Isma‘il b. Ibrahim rekavši da je njemu ispričao Revh b. Kasim, a njemu Ata b. Ebu-Mejmune prenoseći od Enesa b. Malika, koji je izjavio: “Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao zbog svoje prirodne nužde (bilo male ili velike), ja sam mu nosio vodu i on bi se njom oprao.”

218. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Muhamed b. Hazim, a njemu A‘meš prenoseći od Mudžahida, ovaj od Tavusa, a on od Ibni-Abbasa, koji je izjavio:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je dva groba i kazao: “Njih dvojica su stvarno na mukama, ali nisu na mukama ni zbog čeg; jedan od njih nije se čuvao mokraće, a što se tiče drugog, on je prenosio klevetu.”

Potom je uzeo svježu granu (palme) slomio je na dvije polovine i po jednu usadio na svaki grob.

– Allahov Poslaniče – upitaše ashabi – zašto si to učinio?

– Možda će im se zbog njih olakšati muke, dok se ne osuše.

Muhammed ibni Musenna je rekao, a i Veki‘ nam je pričao i kazao:

– Pričao nam je A‘meš i rekao: “Čuo sam Mudžahida da isto tako reče: ‘... (nije) se čuvao svoje mokraće.’”

بَاب مَا جَاءَ فِي غَسْلِ الْبَوْلِ

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِصَاحِبِ الْقَبْرِ كَانَ لَا يَسْتَتِرُ مِنْ بَوْلِهِ وَلَمْ يَذْكُرْ سِوَى بَوْلِ النَّاسِ .

٢١٧. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي رَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ أَبِي مَيْمُونَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا تَبَرَّزَ لِحَاجَتِهِ أَتَيْتُهُ بِمَاءٍ فَيَغْسِلُ بِهِ .

٢١٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَازِمٍ قَالَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِقَبْرَيْنِ فَقَالَ إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ أَمَّا أَحَدُهُمَا فَكَانَ لَا يَسْتَتِرُ مِنَ الْبَوْلِ وَأَمَّا الْآخَرُ فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ ثُمَّ أَخَذَ جَرِيدَةَ رَطْبَةٍ فَشَقَّهَا نِصْفَيْنِ فَغَرَزَ فِي كُلِّ قَبْرٍ وَاحِدَةً قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ لِمَ فَعَلْتَ هَذَا قَالَ لَعَلَّهُ يُخَفَّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَبْسُ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى وَحَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا مِثْلَهُ يَسْتَتِرُ مِنْ بَوْلِهِ .

VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I PRISUTNI OSTAVILI SU NA MIRU BEDUINA (KOJI JE MOKRIO U DŽAMIJI) DOK NIJE ZAVRŠIO MOKRENJE

بَابُ تَرْكِ النَّبِيِّ ﷺ وَالنَّاسِ الْأَعْرَابِيِّ حَتَّى فَرَغَ مِنْ بَوْلِهِ فِي الْمَسْجِدِ

219. PRIČAONAMJE Musab b. Isma‘il i kazao da je njemu ispričao Hemmam, ovoga obavijestio Ishak prenoseći od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio jednog beduina gdje mokri u džamiji pa je rekao: “Ostavite ga!”, a kada je dovršio mokrenje, on je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem) zatražio vodu i salio je na pomokreni teren.¹

٢١٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ أَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى أَعْرَابِيًّا يَبُولُ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ دَعُوهُ حَتَّى إِذَا فَرَغَ دَعَا بِمَاءٍ فَصَبَّهُ عَلَيْهِ .

¹ Iz hadisa se zaključuje:

- zemlja uprljana vlažnim izmetom ljudi postaje čista čim se sapere, ukoliko se ta nečistoća ukrije i uvuče u zemlju. Ebu-Hanife smatra da je teren s takvim izmetom čist, tek onda kada se otkopa do dubine do koje je stigla vlaga i odnese ta zemlja (prašina). On to temelji na hadisu koga prenosi Tavus i ostali ashabi: “Jedan se beduin pomokrio u džamiji i ashabi su ga htjeli tući...”
- Pustite ga! – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – Uskopajte to mjesto i polijte po njemu jednu kofu vode! Poučavajte ljude, olakšavajte, a ne otežavajte!;
- uprljana kruta stvar postaje čista čim se, po mišljenju nekih šafija, polije vodom i nečist s nje ode. Ebu-Hanife smatra da takav gladak predmet postaje čist kada se još potare tri puta i posuši čistom krpom. U protivnom na njega treba ljevati vodu toliko da nestane svakog traga nečistoće, a potom ga ostaviti da se osuši;
- Po mišljenju nekih šafija uprljanu haljinu pri izapiranju nije nužno cijediti. Pravnici hanefijske škole smatraju da je to pogrešan sud. Tekstil je posebna vrsta materije i on se ne može u cijelosti porediti sa zamljom i u normalnim uvjetima čisti se izapiranjem zajedno sa cijedenjem. Neki pravnici smatraju da zemlja postaje čista ako se nečistoća koja je na njoj ostavi da suši na suncu ili vjetru. Inače, uprljana zemlja isušena samo suncem i zrakom postaje sasvim čista, i na njoj se može klanjati ukoliko se ne primjećuje kakav trag nečistoće;
- džamija se mora čuvati od svake vrste nečistoće. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u gornjem slučaju pozvao je spomenutog beduina i kazao: “Džamija nije mjesto za mokrenje i vršenje nužde, nego za namaz, zikrullah i učenje Kur’ana.” Iz riječi “učenje Kur’ana” razumije se učenje svake za ljude korisne nauke, održavanje predavanja, studiranje i vršenje drugih pobožnosti.
- Šafija, Ibn-Musejjeb, Hasan i Ata dozvoljavaju i spavati u džamiji, kako to navodi Ibn-Munzir, što je po mišljenju Evza‘ija pokuđeno.
- Ibni-Abbas, radijallahu anhum, rekao je: “Ne pretvarajte džamije u svoja ležišta!” A drugom prilikom je rekao: “Ako se u džamiji zaspi čekajući nastup namaskog vremena, tada nema grijeha.”
- Imam Ahmed dozvoljava putniku prenoćiti u džamiji, ali da je ne koristi kao svoje stalno konačište.
- Dozvoljeno je uzimati abdest u džamiji ako u njoj ima naročito uređeno mjesto vezano kanalizacijom, ili labor da se ne bi voda razlijevala po džamiji.
- Mokrenje u džamiji, pa makar to bilo i u labor, jedni pravnici smatraju strogo zabranjenim, a drugi samo pokuđenim činom.
- Dozvoljeno je u džamiji nageti se i sjediti ispruženih ili prekrštenih nogu i ruku;
- svaki musliman dužan je neukog upućivati na dobro, a odvrćati od zla i nepristojnosti;
- od niza ljudskih poroka treba otklanjati prvo one koji su po svom razornom djelovanju štetniji;
- prema neukom svijetu treba biti susretljiv, pažljiv i taktičan i svaki posao uproštavati, a nikako komplicirati;
- zlo treba otklanjati čim se ono primijeti.

POLIJEVANJE VODOM MOKRAĆE U DŽAMIJI

220. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i kazao da ga je obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, njega obavijestio Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'ud, da je Ebu-Hurejra rekao:

– Jedan je beduin ustao i pomokrio se u džamiji (Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini). Svijet je na njega nasrnuo, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: “Ostavite ga, a na njegovu mokraću izlijte vedro vode (ili je rekao: kofu vode)! Poslani ste da samo olakšavate, a niste poslani da otežavate.”

221. PRIČAO NAM JE Abdan i kazao da ga je obavijestio Abdullah, rekavši da je njega obavijestio Jahja b. Seid koji je rekao:

– Čuo sam Enesa b. Malika gdje prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..

POLIJEVANJE VODOM MOKRAĆE (POMOKRENOG TERENA)

PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman prenoseći od Jahjaa b. Seida koji je izjavio:

– Čuo sam Enesa b. Malika gdje kaže: “Došao je jedan beduin i mokrio u jednom kraju džamije. Svijet ga je (vičući na njega) odgonio, ali im Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to zabrani i kada je završio svoje mokrenje, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredi da se na to mjesto prolije jedna kofa vode.”

بَابُ صَبِّ الْمَاءِ عَلَى الْبَوْلِ فِي الْمَسْجِدِ

٢٢٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ ابْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَامَ أَغْرَابِيُّ فَبَالَ فِي الْمَسْجِدِ فَتَنَاولَهُ النَّاسُ فَقَالَ لَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ دَعُوهُ وَهَرِّقُوا عَلَى بَوْلِهِ سَجَلًا مِنْ مَاءٍ أَوْ ذَنْبًا مِنْ مَاءٍ فَإِنَّمَا بُعِثْتُمْ مُبَسِّرِينَ وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعَسِّرِينَ .

٢٢١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

بَابُ يَهْرِيقُ الْمَاءَ عَلَى الْبَوْلِ

حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ قَالَ وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ جَاءَ أَغْرَابِيُّ فَبَالَ فِي طَائِفَةِ الْمَسْجِدِ فَزَجَرَهُ النَّاسُ فَنَهَاَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمَّا قَضَى بَوْلَهُ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِذَنْبٍ مِنْ مَاءٍ فَأُهْرِيقَ عَلَيْهِ .

MOKRAĆA DJECE (DOJENČADI)

222. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, majke pravovjernih, da je rekla:

“Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, doneseno je jedno muško dijete (dojenče) i ono mu se pomokrilo na odjeću, pa je on zatražio vodu i izlio je po toj mokraći.”¹

بَابُ بَوْلِ الصَّبْيَانِ

٢٢٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا
مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ
الْمُؤْمِنِينَ أَنَّهَا قَالَتْ أَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِصَبْيٍ فَقَالَ
عَلَى ثَوْبِهِ فَدَعَا بِمَاءٍ فَاتَّبَعَهُ إِيَّاهُ

¹ Po mišljenju učenjaka šafijske škole predmet koga dojenče umokri ne treba izapirati nego samo polit vodom. Nevevi tvrdi da nema spora među pravnicima o nečistoći dječije mokraće, nego samo o metodama čišćenja umokrenog predmeta. Tri su osnovna stanovišta pravika šafijskog pravca, i to:

- a) mokraća muškog dojenčeta može se očistiti škropljenjem (polijevanjem) vode po površini umokrenog predmeta, dok mokraća djevojčice odstranjuje se pranjem umokrenog predmeta kao i svaka druga nečist;
- b) površina koju je umokri muško ili žensko dojenče čisti se samo polijevanjem vodom;
- c) predmet koji je umokri dojenče, mora se izapirati vodom.

Šafija, Ahmed, Ishak i Ebu-Sevr svoj stav, da je mokraća muškog dojenčeta čista, a mokraća ženskog djeteta nečista, dokazuju ovim hadisom: “Predmet koji je umokri žensko dojenče čisti se pranjem (izapiranjem), a onaj koji je umokri muško dojenče polijevanjem” i hadisom: “Izapiranje predmeta vrši se samo zbog mokraće ženskog djeteta, a umokrenost od muškog djeteta samo se polije vodom.”

Ebu-Hanife i Malik ne čine nikakvu razliku među predmetima umokrenim od muškog i ženskog dojenčeta. Ovo mišljenje zastupaju još: Ibrahim Neha'i, Seid b. Musejjeb, Sufjan Sevri i Hasen b. Hajj. Ovi priznaju vjerodostojnost izraza u navedenim hadisima “nedhun”, “sabun”, a ponekad i reššun”, koji znače “škropiti i polijevati” vodom umokreno mjesto. Međutim, ove izraze Arapi ponekad upotrebljavaju u značenju “gaslun”, tj. “prati i izapirati”. To potvrđuju i mnogi hadisi. Ebu-Davud u svom Sunenu i Buhari u svom Sahihu navode da je Mikdad b. Esved, radijallahu anhu, po nagovoru Alije, radijallahu anhu, pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, šta treba raditi poslije pojave mezije.

– Kada se to nekom od vas desi, neka površinu otvora spolnog organa “nedh” učini, tj. opere, a potom uzme abdest – odgovorio je.

Muslim, prenoseći isti slučaj u svom Sahihu umjesto izraza “nedhun” upotrijebio je riječ “gaslun”, koja znači oprati, i time jasno potvrdio stav pravika hanefijske škole.

I izraz “reššun” ima često značenje “prati”. To su šira značenja tih izraza, pa je sigurnije i logičnije primjenjivati ih u tom širem smislu.

223. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, on od Umme-Kajs bint Mihsana, da je ona svoga malog sinčića, koji nije još jeo hranu (mimo mlijeka), donijela Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posadio ga je na svoje krilo i ono mu se pomokrilo na odjeću. Tada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio vodu i polio to mjesto, a nije ga ispirao.²

٢٢٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ أُمِّ قَيْسٍ بِنْتِ مُحْصَنٍ أَنَّهَا أَتَتْ بِابْنٍ لَهَا صَغِيرٍ لَمْ يَأْكُلِ الطَّعَامَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَجْلَسَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي حَجْرِهِ فَبَالَ عَلَى ثَوْبِهِ فَدَعَا بِمَاءٍ فَغَسَّاهُ وَلَمْ يَغْسِلْهُ.

MOKRENJE STOJEĆI I ČUČEĆI

224. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘be prenoseći od A‘meša, ovaj od Ebu-Vaila, a on od Huzejfe, koji je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, približio se gomili smetlišta (nekih ljudi), pomokrio se stojeći i potom zatražio vodu. Ja sam mu donio vodu i on je uzeo abdest.”³

بَابُ الْبَوْلِ قَائِمًا وَقَاعِدًا

٢٢٤. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ سُبَّاطَةَ قَوْمٍ فَبَالَ قَائِمًا ثُمَّ دَعَا بِمَاءٍ فَجِثَّهُ بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ.

2 Iz hadisa se zaključuje:

- kakav je tretman mokraćne dojenčeta;
- samilost i prijaznost prema djeci je islamska vrlina. – Ko nema samilosti prema mladim, taj ne spada među nas – kaže Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem;
- preporučljivo je odnijeti novorođenče iskusnom i pobožnom čovjeku da mu nadije ime i roditeljima dade potrebne savjete o ishrani, odgoju i tome slično.

3 Iz hadisa se zaključuje:

- mokriti se može čučajući, a i stojeći. Po mišljenju Malika pokuđeno je mokriti stojeći ako postoji mogućnost da se čovjek ispršće. Stav većine učenjaka je da je pokuđeno mokriti stojeći bez opravdanog razloga. Oni tvrde da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u gornjem slučaju mokrio stojeći samo zato što nije mogao čučnuti zbog mnogog đubreta, i želio se očuvati štrcanja mokraćne.

Ibni-Munzir je izjavio: “Meni je priyatnije mokrenje čučajući, a dozvoljeno je to činiti i stojeći.”

Aiša, radijallahu anha, rekla je Esvedu: “Ko ti god bude pričao da je Muhammed mokrio stojeći, nemoj mu vjerovati, jer sam ga ja vidala da mokri čučajući.”

Abdullah b. Omer, radijallahu anhu, kaže da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio Omera, radijallahu anhu, gdje mokri stojeći, pa mu je rekao: “Omere, ne mokri stojeći!” i Omer se nije više nikada pomokrio stojeći.

I jedan i drugi stav ima svoje opravdanje vezano za mogućnost čovjeka:

- dozvoljeno je mokriti u blizini naselja.

MOKRENJE U BLIZINI SAPUTNIKA ZAKLONIVŠI SE ZA ZID

225. PRIČAO NAM JE Osman b. Ebu-Šejbe, njemu Džerir prenoseći od Mensura, ovaj od Ebu-Vaila, a on od Huzejfe, koji je rekao:

“Kao da sada gledam sebe i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako idemo i on se približi gomili nečijeg smetlja iza ograde (zida). Tu je stao kao što bi to učinio i svaki od vas i pomokrio se. Ja sam se od njega odstranio, a on mi pokaza da dođem. Ja sam došao i stajao iza njega dok je on završio (mokrenje).”¹

MOKRENJE POKRAJ SMETLJA

226. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar‘ara, njemu Šu‘be prenoseći od Mensura, ovaj od Ebu-Vaila, koji je rekao:

“Ebu-Musa Eš‘ari bijaše veoma oprezan i strog kod mokrenja i govoraše da su Izraelićani, ako bi palo mokrać na njihovu haljinu, odsjecali taj (umokreni dio).”

Huzejfe je izjavio: “Kamo sreće da se on, tj. Ebu-Musa Eš‘ari suzdržao, tj. da nije bio toliko strog. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prišao je smetljištu nekih ljudi i pomokrio se stojeći.”²

بَابُ الْبَوْلِ عِنْدَ صَاحِبِهِ وَالتَّسْتُرِ بِالْحَائِطِ

٢٢٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ رَأَيْتُنِي أَنَا وَالنَّبِيُّ ﷺ نَتَمَشَى فَاتَى سُبَّاطَةَ قَوْمٍ خَلْفَ حَائِطٍ فَقَامَ كَمَا يَقُومُ أَحَدُكُمْ فَبَالَ فَانْتَبَذْتُ مِنْهُ فَأَشَارَ إِلَيَّ فَجِئْتُهُ فَقُمْتُ عِنْدَ عَقِبِهِ حَتَّى فَرَغَ.

بَابُ الْبَوْلِ عِنْدَ سُبَّاطَةِ قَوْمٍ

٢٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرَعَرَةَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ كَانَ أَبُو مُوسَى الْأَشْعَرِيُّ يُشَدِّدُ فِي الْبَوْلِ وَيَقُولُ إِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَانَ إِذَا أَصَابَ ثَوْبَ أَحَدِهِمْ قَرَضَهُ فَقَالَ حُذَيْفَةُ لَيْتَهُ أَمْسَكَ أَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ سُبَّاطَةَ قَوْمٍ فَبَالَ قَائِمًا.

¹ Iz hadisa se zaključuje:

– pri mokrenju treba stati za zaklon pa makar to bilo iza svoga druga.

² Ebu-Musa Eš‘ari je priznati islamski apologetičar. On se čuvao od štrcanja mokrać toliko da je sobom nosao bočicu za mokrenje. Jednom idući putem, ugleda nekog čovjeka gdje mokri stojeći, i reče mu: “Teško tebi, što nisi čučnuo!” Potom je ispričao praksu Izraelićana i produžio put. On se striktno pridržavao sadržaja hadisa, zabilježenog po Ebu-Davudu, da je Abdur-Rahman b. Hasan rekao:

– Ja i Amr b. As došli smo Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. On je izašao s jednom zdjelom, sklonio se i mokrio u nju.

– Gle, mokri kao žena! – rekli smo.

On je to čuo, pa im reče: “Znate li čime su Musa i Izraelićani bili zaduženi? Oni su morali sjeći onaj dio odjeće koji bi uprskali mokraćom, i ko to nije činio bio je u svom grobu kažnjavao.”

PRANJE KRVI

227. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja prenoseći od Hišama, a njemu je pričala Fatima prenoseći od Esme, koja je rekla:
– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je jedna žena i pitala: “Reci mi, kada nekoj od nas krv menstruacije dospije na odjeću, šta će raditi?”
– Istrljat će je, zatim će je oprati vodom i sabliti, a potom u njoj klanjati – rekao je on.³

228. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Selam i kazao da mu je ispričao Ebu-Muavije, njemu Hišam b. Urve prenoseći od svoga oca, a on od Aiše koja je rekla:

– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je Fatima bint Ebu-Hubejš i pitala:

“Allahov Poslaniče, ja sam žena s vanrednim odljevom i nikako nisam čista, pa da li ću izostavljati namaze?”

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: “Nemoj, to je krv kapilara, a nije menstruacija. Kada ti se pojavi menstruacija nemoj klanjati namaz, kada prestane, operi (okupaj se) krv sa sebe i onda klanjaj!”

– Moj otac je, kaže (Hišam b. Urve), još prenio: “Zatim, uzimaj abdest za svaki namaz sve dok ne nastupi to vrijeme (menstruacije)!”⁴

بَابُ غَسْلِ الدَّمِ

٢٢٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي فَاطِمَةُ عَنْ أَسْمَاءَ قَالَتْ جَاءَتِ امْرَأَةُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ أَرَأَيْتَ إِحْدَانَا تَحِيضُ فِي الثَّوْبِ كَيْفَ تَصْنَعُ قَالَ تَحْتُهُ ثُمَّ تَقْرُصُهُ بِالْمَاءِ وَتَنْضَحُهُ وَتُصَلِّي فِيهِ .

٢٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلَامٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ جَاءَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ أَبِي حُبَيْشٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي امْرَأَةٌ أُسْتَحَاضُ فَلَا أَطْهَرُ أَفَادْعُ الصَّلَاةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا إِنَّمَا ذَلِكَ عِرْقٌ وَلَيْسَ بِحَيْضٍ فَإِذَا أَقْبَلْتَ حَيْضَتِكَ فَدَعِي الصَّلَاةَ وَإِذَا أَذْبَرْتَ فَاغْسِلِي عَنْكَ الدَّمَ ثُمَّ صَلِّي قَالَ وَقَالَ أَبِي ثُمَّ تَوَضَّئِي لِكُلِّ صَلَاةٍ حَتَّى يَجِيءَ ذَلِكَ الْوَقْتُ .

3 Voda je najpodesnije sredstvo za čišćenje svega, a naročito tekstila. Šafija smatra da se i najmanja količina krvi mora oprati vodom, dok Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, drži da jedna ili dvije kapi krvi ne ometaju obavljanje namaza. Ibn-Vehb smatra da nema razlike između male i velike količine menstrualne krvi, i sve je to poput drugih nečisti, za razliku od ostale krvi.

Ibni-Omer, radijallahu anhuma, istisnuo je bubuljicu na licu iz koje je izašla kap krvi koju je on samo prstom odstranio i odmah klanjao.

Alija i Ibni-Mes'ud, radijallahu anhuma, smatraju da krv razlivena u promjeru dirhema ne smeta obavljanju namaza, što prihvaćaju i pravnici hanefijske škole.

Prolivena krv je nečista i ona se mora s predmeta potpuno odstraniti bez obzira na način čišćenja i broj ispiranja. Opranu ukrvavljenu površinu treba oblitati, pa tek onda predmet koristiti.

4 Iz hadisa se zaključuje:

– dozvoljeno je ženi tragati za naukom i pričati s muškarcima u vezi s vjerskim pitanjima;

SAPIRANJE I ISTIRANJE SPERME I PRANJE ŽENINE SEKRECIJE

229. PRIČAO NAM JE Abdan i kazao da ga je obavijestio Abdullah b. Mubarek, rekavši da je njega obavijestio ‘Amr b. Mejmun Džezeri prenoseći od Sulejmana b. Jesara, a ovaj od Aiše, koja je rekla:

“Ja sam s odjeće Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sapirala (trag) nečistoće (dženabet) i on bi izlazio na namaz, a mokrina od vode bijaše na njegovom odijelu.”¹

230. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Jezid, a njemu Amr, tj. Ibn-Mejmun, prenoseći od Sulejmana b. Jesara koji je kazao: “Čuo sam Aišu...”, a preko drugog niza prenosilaca priča nam je Musedded, njemu Abdul-Vahid, a njemu ‘Amr b. Mejmun prenoseći od Sulejmana b. Jesara koji kaže:

Pitao sam Aišu za spermu koja padne na odjeću.

– Ja sam je – rekla je ona – sapirala s odjeće Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i on bi izlazio na namaz, a na njegovom odijelu kao trag pranja bijahu ostaci vode.

بَابُ غَسْلِ الْمَنِيِّ وَفَزْكِهِ وَغَسْلِ مَا يُصِيبُ مِنَ الْمَرْأَةِ

٢٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ قَالَ أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ مَيْمُونٍ الْجَزَرِيُّ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كُنْتُ أَغْسِلُ الْجَنَابَةَ مِنَ ثَوْبِ النَّبِيِّ ﷺ فَيَخْرُجُ إِلَى الصَّلَاةِ وَإِنْ بَقِيَ الْمَاءُ فِي ثَوْبِهِ .

٢٣٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَيْمُونٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ ح وَ حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَيْمُونٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنِ الْمَنِيِّ يُصِيبُ الثَّوْبَ فَقَالَتْ كُنْتُ أَغْسِلُهُ مِنْ ثَوْبِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَيَخْرُجُ إِلَى الصَّلَاةِ وَأَثَرُ الْغَسْلِ فِي ثَوْبِهِ بَقِيَ الْمَاءُ .

– žena s menstruacijom ne može klanjati. S istekom menstruacije, žena se mora okupati nastupom prvog namaskog vremena i taj namaz klanjati. Odgađanje kupanja nije dozvoljeno.

Osoba s krvarenjem u jednom cijelom namaskom vremenu, uzima abdest nastupom svakog sljedećeg namaskog vremena i s njim vrši sve vjerske obrede u tom vremenu. Istekom toga namaskog vremena gubi se uzeti abdest.

¹ U hadisu doslovno stoji da je Aiša sapirala dženabet... Dženabet ili džunupluk je stanje duhovne, nematerijalne nečistoće. Na Kermanijevu dilemu da je dženabet duhovna nečistoća i kako se onda može prati, Ajni je odgovorio da je riječ *trag* ili *posljedica* ispuštena i da se misli na trag ili posljedicu dženabeta. Moguće je i da se radi o metafori ili da je Aiša pod pojmom dženabet mislila na spermu. (prim. rec.)

Vlažna sperma odstranjuje se ispiranjem a suha može i istiranjem.

Iz hadisa se još zaključuje:

– materija poluciranja je nečista;

– u prenošenju nauke drugima, treba se angažovati i muško i žensko, te da supruga ukazuje bračne uslužnosti svome mužu.

SAPIRANJE SEKRECIJE EJAKULIRANJA I NEČEG DRUGOG A TRAG TOGA NE IŠČEZNE

231. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail Minkari, njemu Abdul-Vahid, a njemu Amr b. Mejmun, koji je izjavio:

– Pitao sam Sulejmana b. Jesara za odjeću na koju padne sperma, a on reče da je Aiša kazala: “Sapirala sam je (tj. spermu) s odjeće Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i on je izlazio na namaz, a na njegovoj odjeći kao trag pranja bijahu ostaci vode.”

232. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, a njemu Amr b. Mejmun b. Mihran prenoseći od Sulejmana b. Jesara, a on od Aiše, da je ona sapirala spermu s odjeće Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i “ja sam” – kaže ona – “vidjela na odjeći trag, ili tragove (vode).”

MOKRAĆA DEVE, KRUPNE I SITNE STOKE I NJIHOVI OBORI

Ebu-Musa je klanjao u Darul-Beridu i đubrištu, a sa strane mu je bila pustinja. Potom je rekao: “Ovdje ili tamo (vani) jednako je.”²

بَابُ إِذَا غَسَلَ الْجَنَابَةَ أَوْ غَيْرَهَا فَلَمْ يَذْهَبْ أَثَرُهُ

٢٣١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْمُنْقَرِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَيْمُونٍ قَالَ سَأَلْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ يَسَارٍ فِي الثَّوْبِ تُصِيبُهُ الْجَنَابَةُ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ كُنْتُ أَغْسِلُهُ مِنْ ثَوْبِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ يَخْرُجُ إِلَى الصَّلَاةِ وَأَثَرُ الْغَسْلِ فِيهِ بَقْعُ الْمَاءِ .

٢٣٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَيْمُونٍ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا كَانَتْ تَغْسِلُ الْمَنِيَّ مِنْ ثَوْبِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ أَرَاهُ فِيهِ بُقْعَةً أَوْ بُقْعًا .

بَابُ أَبْوَالِ الْإِبِلِ وَالْذَوَابِّ وَالْغَنَمِ وَمَرَابِضِهَا

وَصَلَّى أَبُو مُوسَى فِي دَارِ الْبَرِيدِ وَالسَّرْقِينِ وَالْبَرِّيَّةِ إِلَى جَنْبِهِ فَقَالَ هَا هُنَا وَثَمَّ سَوَاءٌ .

² Darul-Berid je mjesto u Kufi u kojem su odsjedali glasnici koje je halifa slao namjesnicima. Ebu-Musa el-Eš'ari je bio emir Kufe u vrijeme halife Omera i Osmana (radijallahu anhum). Riječ es-sirkin (đubrište) neki čitaju s kesrom na kraju i u tom smislu je gornja rečenica prevedena. Drugi, pak, ovu riječ čitaju s dammom na kraju i u tom slučaju prijevod bi glasio: “Ebu-Musa je klanjao u Darul-Beridu, a đubrište i pustinja su mu bili sa strane.” Ovim naslovom Buhari ističe svoj stav da je mokraćna životinja čije se meso može jesti čista i da se može klanjati u oborima životinja. Sva tri komentatora Buharijevog Sahiha se ne slažu s njim i to ovaj slučaj tumače na razne načine, a jedno objašnjenje je da je to bio stav Ebu-Musaa, a da su ostali ashabi imali suprotan stav. Buharijin stav podupire i šejh Bin-Baz u redakturi Fethul-Barija, 1/401. (prim. rec.)

233. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejžuba, ovaj od Ebu-Kilabe, a on od Enesa b. Malika, koji je kazao:

– Došli su neki ljudi iz plemena Ukla (ili Urejne) i prezirali Medinu (zbog pobolijevanja), pa ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao da idu (devama muzarama) i da piju njihovu mokraću i mlijeko. Oni su tamo otišli, i kada su se opravili ubili su čobana i stoku potjerali sa sobom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za njima je poslao (potjeru). Kada se odanilo, dovedeni su i on je naredio pa su im odsječene ruke i noge, a oči iščupane (ugrijanim željezom) i bačeni su u Haru (crni kamenjar). Tražili su vode, ali im se ona nije davala.

Ebu-Kilabe je rekao: “Oni su krali, ubijali i nakon vjerovanja povratili se u nevjersto i ratovali protiv Allaha i Njegova Poslanika.”¹

٢٣٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا
حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسِ
ابْنِ مَالِكٍ قَالَ قَدِمَ أَنَسٌ مِنْ عُكْلٍ أَوْ عُرَيْنَةَ
فَاجْتَوُوا الْمَدِينَةَ فَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ بِلِقَاحٍ وَأَنْ
يَشْرَبُوا مِنْ أَبْوَاهَا وَأَلْبَانِهَا فَانْطَلَقُوا فَلَمَّا صَحُّوا
قَتَلُوا رَاعِي النَّبِيِّ ﷺ وَاسْتَأْفَوْا النَّعَمَ فَجَاءَ الْخَبَرُ
فِي أَوَّلِ النَّهَارِ فَبَعَثَ فِي آثَارِهِمْ فَلَمَّا ارْتَفَعَ النَّهَارُ
جِيءَ بِهِمْ فَأَمَرَ فَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلُهُمْ وَسُمِرَتْ
أَعْيُنُهُمْ وَأُلْقُوا فِي الْحَرَّةِ يَسْتَسْقُونَ فَلَا يُسْقَوْنَ
قَالَ أَبُو قِلَابَةَ فَهَؤُلَاءِ سَرَقُوا وَقَتَلُوا وَكَفَرُوا بَعْدَ
إِيمَانِهِمْ وَحَارَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ .

234. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘be i rekao da ga je obavijestio Ebu-Tejjah Jezid b. Humejd prenoseći od Enesa, koji je izjavio; “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše, prije nego je bila sagrađena (njegova) džamija, u oborima stoke.”

٢٣٤. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو
الْتَّيَّاحِ يَزِيدُ بْنُ مُهَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ
يُصَلِّي قَبْلَ أَنْ يُبْنَى الْمَسْجِدُ فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ .

¹ O vremenu u kojem se desio konkretni zločin, kao i o broju učesnika postoje različite predaje. El-Vakidi navodi da je to bilo u ševvalu, 6. godine po Hidžri. Oni su, primivši islam, nastanili se u Medini, ali su pod uticajem gradske vrućine i nove klime oboljeli i molili Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da idu za stadom među čobane. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uputio ih je do krda od 15 deva islamske zajednice koje su bile na ispaši u okolini mjesta Kuba, 6 milja daleko od Medine.

Oni su tamo ozdravili i jednog ranog jutra napali pastira Jesara, oslobođenog roba Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, mljekara i još jednog njegovog druga, koji im je umakao u Medinu živ i cijeli slučaj obznanio. Oni su Jesaru odsjekli jednu nogu i ruku, a u jezik i oči nazabadali trnja od čega je brzo i umro i stado potjerali svojim plemenima. Potjera od 20 muslimana na čelu sa Seidom b. Zejdom ili Kerzom b. Džabirom stigla ih je, pohvatala i dovela pred Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Po izvršenoj kazni bačeni su na užareni pijesak, pa su zemlju i kamenje zubima izvaljivali i glave sklanjali od sunčane pripeke sve dok nisu umrli.

Iz hadisa se još zaključuje;

- svaka bolest ima svoj lijek i treba ga maskimalno koristiti;
- borba i ratovi vode se izvan gradova i naselja. Ratovati u naseljima Ebu-Hanife ne dozvoljava, dok Malik i Šafi‘i dozvoljavaju;
- dozvoljeno je agresora egzemplarno kazniti, ako će to biti drugima primjer za ugled;
- otpadniku od vjere (murtedd) ne nudi se mogućnost pokajanja.

O NEČISTIMA KOJE UPADNU U MASLO ILI VODU

Zuhri kaže: “Voda nije nečista sve dok joj se ne promijeni ukus, miris ili boja.”

Hammad je izjavio: “Vodi ne šteti perje uginule životinje.”

Za kosti uginule (životinje), kao slona i slično Zuhri kaže: “Zapamtio sam neke od minulih učenjaka da su se češljali (češljom) od njih, a s mašću iz njih mazali i nisu smatrali da je to loše (griješ).”

Ibni-Sirin i Ibrahim kazali su: “Nema štete trgovati sa slonovom kosti.”²

235. PRIČAO NAM JE Ismail, njemu Malik prenoseći od Ibni-Šihaba Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, ovaj od Ibni-Abbasa, (a on opet) od Mejmune da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan za miša koji je upao u maslo.

– Izbacite ga i ono oko njega – rekao je – i to sve bacite, i tada jedite (ostatak) svoga masla!

236. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ma'n, a njemu Malik prenoseći od Ibni-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, on od Ibni-Abbasa, a ovaj (opet) od Mejmune da su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pitali za miša koji je upao u maslo.

بَابُ مَا يَقَعُ مِنَ النَّجَاسَاتِ فِي السَّمَنِ وَالْمَاءِ

وَقَالَ الزُّهْرِيُّ لَا بَأْسَ بِالْمَاءِ مَا لَمْ يُغَيِّرْهُ طَعْمٌ
أَوْ رِيحٌ أَوْ لَوْنٌ وَقَالَ حَمَّادٌ لَا بَأْسَ بِرَيْشِ الْمَيْتَةِ
وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِي عِظَامِ الْمَوْتَى نَحْوَ الْفِيلِ وَغَيْرِهِ
أَدْرَكْتُ نَاسًا مِنْ سَلَفِ الْعُلَمَاءِ يَمْتَشِطُونَ بِهَا
وَيَدَّهِنُونَ فِيهَا لَا يَرَوْنَ بِهِ بَأْسًا وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ
وَأِبْرَاهِيمُ وَلَا بَأْسَ بِتِجَارَةِ الْعَاجِ .

٢٣٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ
ابْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ
ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سُئِلَ
عَنْ فَأْرَةٍ سَقَطَتْ فِي سَمْنٍ فَقَالَ أَلْقُوهَا وَمَا
حَوْلَهَا فَاطْرَحُوهُ وَكُلُوا سَمْنَكُمْ .

٢٣٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنَا مَعْنٌ
قَالَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ
ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ
عَنْ مَيْمُونَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سُئِلَ عَنْ فَأْرَةٍ سَقَطَتْ

2 Izjava Muhammeda Zuhrije temelji se na brojnim Muhammedovim, sallallahu alejhi ve sellem, izjavama, a posebno na: “Vodu ne pogani nikakva stvar sve dok ona ne ovlada njenim mirisom, ukusom ili bojom.” Hammadova i Zuhrijina izjava ukazuje da vodu ne pogani perje ptica i pernate živine, bez obzira da li im se meso jede ili ne jede, te kosti slona i ostalih životinja čije meso ne jedemo. Po mišljenju pravnika hanefijske škole čisti su: rogovi, zubi, kosti, kopito, papci, kostrijet, vuna, griva i slično pod uvjetom da na njima nema krvi. Kost, rogovi, papci, kopito i zubi krepanih životinja su nečisti prema mišljenju Hasana Basrije, Malika, Ahmeda i Ishaka, a dlaka, vuna, kostrijet i perje su čisti predmeti. Šafija opet sve gore nabrojene ostatke uginulih životinja smatra nečistim, izuzev dlake. Pravници hanefijske škole imaju podijeljeno mišljenje u vezi s korištenjem ostataka uginulog slona. Imam Muhammed ne dozvoljava trgovati kostima uginulog slona niti koristiti njegovu štavljenu kožu, dok Ebu-Hanife i Ebu-Jusuf to odobravaju.

– Izvadite ga i ono oko njega, i to bacite! – odgovorio je

Ma'n je izjavio: “Ovaj hadis pričao nam je Malik toliko puta da ne mogu izbrojiti, prenoseći ga uvijek od Ibni-Abbasa, a on od Mejmune.”¹

237. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed i kazao da ga je obavijestio Abdullah, ovog Ma'mer prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Svaka rana koju je musliman zadobio na Allahovom putu bit će na Kijametskom danu onakva kakva je bila kada je probodena i teći će krvlju, boja će joj biti boja obične krvi, a miris poput mirisa mošusa.”²

فِي سَمْنٍ فَقَالَ خُذُوهَا وَمَا حَوْلَهَا فَاطْرَحُوهُ قَالَ
مَعْنُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ مَا لَا أَحْصِيهِ يَقُولُ عَنِ ابْنِ
عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ .

٢٣٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ
قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كُلُّ كَلِمٍ يُكَلِّمُهُ الْمُسْلِمُ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ يَكُونُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَهَيْئَتِهَا إِذْ طُعِنَتْ تَفْجَرُ
دَمًا لَلْوُنْ لَوْنُ الدَّمِ وَالْعَرْفُ عَرْفُ الْمِسْكِ .

1 Iz hadisa se zaključuje:

– uginulog miša i sličnu životinju u čvrstom maslu, medu, pekmezu i sličnim živežnim namirnicama treba izbaciti zajedno s materijom oko njih sve dokle je mogla doprijeti njihova prljavština, a ostatak se može koristiti za ishranu; ukoliko uquine u posve rijetkoj tekućini, ona u cijelosti postaje nečista i ne može se koristiti.

2 Ajni kod ovog hadisa navodi mnoga mišljenja o tome koja je moguća veza između naslova poglavlja i ovog hadisa i zašto ga je Buhari naveo baš ovdje? Na kraju on donosi svoj zaključak da kako nečisti koje dospiju u vodu čine vodu nečistom jer se promijenila njena karakteristika, tako je i on naveo sličan primjer promjene karakteristike krvi šehida. Krv je nečista, ali se promijenila postizanjem šehadeta. Analogno gornjem prolivena krv čovjeka na Allahovom putu postaje čista i ona se s njega ne sapire; ona će kasnije šehidu služiti kao čast i legitimacija na zboru Sudnjeg dana. Ranije svojstvo šehidske krvi u skladu sa zakonom budućeg svijeta i života izmijenit će se u prijatni miris mošusa, i kao takva bit će prijatna i čista.

Iz hadisa se još zaključuje:

– krv vjernika poginulog u ime Allaha, dželle šanuhu, bit će na Sudnjem danu dokaz terora nasilnika, a požrtvovanosti i stradanja vjernika;

– krv šehida privlačit će pažnju na Mahšeru i zato ne treba sapirati njegovu krv. Šehid se sahranjuje s tom krvlju i odjećom u kojoj je poginuo bez kupanja;

– zadobivene rane služit će šehidu na Sudnjem danu kao znak njegovog nesebičnog rada i sagorijevanja za Allahovu riječ.

O MOKRENJU U STAJAĆU VODU

238. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i kazao da ga je obavijestio Šu‘ajb, njega Ebuz-Zinad, da mu je ispričao Abdur-Rahman b. Hurmuz A‘redž da je čuo Ebu-Hurejru, a on Vjerovjesnika, gdje govori: “Mi smo posljednji (na ovom), a prvi (na budućem) svijetu.”

239. Preko istog niza pripovjedača ovoga hadisa preneseno je:
“Neka niko od vas (ni u kom slučaju) ne mokri u stajaću vodu, koja ne otječe, a da se potom u njoj kupa!”³

بَابُ الْبَوْلِ فِي الْمَاءِ الدَّائِمِ

٢٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ هُرْمُزَ الْأَعْرَجَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ .

٢٣٩. وَبِإِسْنَادِهِ قَالَ لَا يَبُولَنَّ أَحَدُكُمْ فِي الْمَاءِ الدَّائِمِ الَّذِي لَا يَجْرِي ثُمَّ يَغْتَسِلُ فِيهِ .

3 Iz hadisa se razabire da su muslimani vremenski posljednji narod Allahove, dželle šanuhu, neiskrivljene vjere, a da će na Sudnjem danu biti prvi proživljeni. Zemlji i u zemlju vraća se sve, uglavnom, po redu svoga postanka; sve se taloži jedno na drugo i jedno iznad drugog. Takav je slučaj i s ljudima. Talog na površini zemlje svake godine raste za nekoliko centimetara.

Proživljavanje ljudi bit će, prema Allahovim, dželle šanuhu, zakonima i uvjetima budućeg života, poput oživljavanja bilja u danima proljeća na ovom svijetu. Sjeme biljke bliže površini zemlje prije će izniknuti i biljka ranije oživjeti nego ona čije je sjeme ostalo dublje u zemlji i dalje od njene površine iznad koje se tokom vremena naslagalo drugo raznovrsno sjemenje prekriveno raznolikim atmosferskim oborinama. Tome slično oživljavat će se generacije i narodi. Najstariji narodi koji su došli i prošli logično su u najdubljim i najnižim slojevima zemlje, i oni će imati mogućnost da se posljednji pojave na površini zemlje. Posljednje generacije su najbliže površini zemaljske kore i uvjeti za oživljavanje na njih će najprije i najbrže djelovati i one će se kao takve prve pojaviti iz zemlje.

Iz hadisa se još zaključuje:

– lokva vode opoganjena nečisti ne može služiti za uzimanje abdesta.

Hroničari navode da su Ibni-Abbas, radijallahu anhumu, i Abdullah b. Zubejr, radijallahu anhumu, dali iscrpiti cijeli bunar Zemzem kada je u njega upao neki crnac. Na osnovu gornjeg hadisa i ovoga slučaja Ebu-Jusuf smatra da je voda upotrijebljena za kupanje, umivanje i slično nečista i ne može se upotrijebiti za šerijatsko čišćenje;

– vršenje velike nužde u vodu i bacanje u nju nečisti spada u stroge zabrane;

– mokrenja u stajaću vodu treba se strogo čuvati, jer je to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izričito naredio. Voda opoganjena mokraćom ili izmetom ljudi je potpuno nečista i ne može se koristiti za šerijatsko čišćenje.

BACANJE NEČISTI ILI LEŠINE NA LEĐA KLANJAČA NE KVARI NAMAZ

Ibni-Omer, kada bi vidio u toku klanjanja na svojoj odjeći krv, skinuo bi je i nastavio namaz.

Ibni-Musejjeb i Ša‘bi kažu: “Kada čovjek klanja, a na odijelu mu bude kap krvi ili ostatak ejakulacije, ili je klanjao mimo pravca Kabe ili uzeo tejemmum pa klanjao namaz, a kasnije u toku njegova vremena pronašao vodu, neće taj namaz ponovo klanjati.”

240. PRIČAO NAM JE Abdan i kazao da ga je obavijestio njegov otac prenoseći od Šu‘be, on od Ebu-Ishaka, ovaj od Amra b. Mejmun, a on (opet) od Abdullaha koji je rekao:

Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na sedždi..., a pričao mi je Ahmed b. Osman i kazao da mu je ispričao Šurejh b. Mesleme, njemu Ibrahim b. Jusuf prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Ishaka, koji je kazao da mu je pričao Amr b. Mejmun da je njemu pričao Abdullah b. Mes‘ud, da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše pokraj Ka‘be a Ebu-Džehl i njegova družina sjedahu. Utom neko od njih reče ostalim: “Koji će od vas donijeti posteljicu (zaklane) deve sinova toga i toga i staviti je na Muhammedova leđa kada on bude na sedždi?”

Najveći nesretnik od te družine podigao se (i otrčao), donio je i čekao dok se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije spustio na sedždu i to mu stavio na leđa između plećaka.

Ja sam, kaže Abdullah b. Mes‘ud, to posmatrao, a nisam mogao ništa izmijeniti, a da sam imao moć (podršku) to bih skinuo. Počeli su, kaže on, smijati se i (išaretima) to pripisivati jedan drugom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je na sedždi i nije dizao svoju glavu dok mu nije

بَابُ إِذَا أَلْقَى عَلَى ظَهْرِ الْمُصَلِّي قَذْرٌ أَوْ جِيفَةٌ
لَمْ تَفْسُدْ عَلَيْهِ صَلَاتُهُ

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا رَأَى فِي ثَوْبِهِ دَمًا وَهُوَ يُصَلِّي
وَضَعَهُ وَمَضَى فِي صَلَاتِهِ وَقَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ
وَالشَّعْبِيُّ إِذَا صَلَّى وَفِي ثَوْبِهِ دَمٌ أَوْ جَنَابَةٌ أَوْ لَغِيرِ
الْقِبْلَةِ أَوْ تَيَمَّمَ صَلَّى ثُمَّ أَدْرَكَ الْمَاءَ فِي وَقْتِهِ لَا يُعِيدُ.

٢٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ
عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ قَالَ بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ سَاجِدٌ قَالَ ح
وَحَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ عَثْمَانَ قَالَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ
مَسْلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُونُسَ عَنْ أَبِيهِ
عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مَيْمُونٍ أَنَّ
عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُصَلِّي
عِنْدَ الْبَيْتِ وَأَبُو جَهْلٍ وَأَصْحَابُ لَهُ جُلُوسٌ إِذْ
قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ أَيُّكُمْ يَجِيءُ بِسَلَى جَزُورِ بَنِي
فُلَانٍ فَيَضَعُهُ عَلَى ظَهْرِ مُحَمَّدٍ إِذَا سَجَدَ فَانْبَعَثَ
أَشَقَى الْقَوْمِ فَجَاءَ بِهِ فَنَظَرَ حَتَّى سَجَدَ النَّبِيُّ ﷺ
وَضَعَهُ عَلَى ظَهْرِهِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ وَأَنَا أَنْظُرُ لَا أُغْنِي
شَيْئًا لَوْ كَانَ لِي مَنَعَةٌ قَالَ فَجَعَلُوا يَضْحَكُونَ
وَيُحِيلُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ سَاجِدٌ
لَا يَرْفَعُ رَأْسَهُ حَتَّى جَاءَتْهُ فَاطِمَةُ فَطَرَحَتْ عَنْ

došla Fatima i zbacila mu to s leđa. Tada je on podigao svoju glavu i tri puta rekao: “Allahu moj, uništi Kurejš!” To im je bilo teško, kaže Abdullah, što ih je prokleo, jer su smatrali da svaka molba u ovom gradu biva kod Allaha uslišena.

Potom (ih) je imenovao: “Allahu moj, uništi Ebu-Džehla, uništi Utbu b. Rebija, Šejbu b. Rebija, Velida b. Utba, Umejju b. Halefa, Ukbu b. Ebi-Mu‘ajta”, a (Amr ibn Mejmun) nabrojio je i sedmog, ali (Ebu-Ishak) nije upamtio.

“Kunem se Onim”, rekao je (Abdullah b. Mes‘ud), “u Čijoj je ruci moj život, vidio sam one koje je Allahov Poslanik nabrojio, pobacane u jamu (presušenog) bunara, bunara na Bedru.”¹

ظَهَرَ فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَأْسَهُ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَشَقَّ عَلَيْهِمْ إِذْ دَعَا عَلَيْهِمْ قَالَ وَكَانُوا يَرَوْنَ أَنَّ الدَّعْوَةَ فِي ذَلِكَ الْبَلَدِ مُسْتَجَابَةٌ ثُمَّ سَمَى اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِأَبِي جَهْلٍ وَعَلَيْكَ بِعُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَشَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدِ ابْنِ عُتْبَةَ وَأُمَيَّةَ بْنِ خَلْفٍ وَعُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ وَعَدَّ السَّابِعَ فَلَمْ يَحْفَظْ قَالَ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ رَأَيْتُ الَّذِينَ عَدَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَرَغِي فِي الْقَلْبِ قَلْبِ بَدْرٍ .

¹ Nečist koja je pala na klanjača ne kvari mu započeti namaz. To je stav Buharije kojeg je potkrijepio ovim predanjima Abdullah b. Omer, Ibni-Musejje b. i Ša‘bija.

Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, molba bila je uslišena. Ebu-Džehl, tj. Amr b. Hišam b. Mugira poginuo je na Bedru od ruke Mu‘aza b. Amra i Muaza b. Afraa. Ibni-Mes‘ud mu je pri izdisanju odsjekao glavu njegovom vlastitom sabljom i odnio je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: “Hvala Allahu koji te ponizi, Allahov neprijatelju! To je bio faraon ovog ummeta i prvak nevjerničkih rukovodilaca.”

Potom je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pao na sedždu, Allahu se zahvalio, a onda Ibni-Mes‘udu, radijallahu anhu, poklonio Ebu-Džehlovu sablju.

Utbu b. Rebija ubio je Hamza, radijallahu anhu, ili Hamza i Alija, radijallahu anhuma, zajedno, a brata mu Šejbu sam Hamza, radijallahu anhu. Velida b. Utbu ubio je Ubejde b. Haris, radijallahu anhu, neki kažu Alija, radijallahu anhu. Po jednoj verziji, Umejje b. Halef poginuo je od ruku Bilala, radijallahu anhuma, i još nekih ensarija. Dok je Bilal bio u Mekki, Umejje ga je mnogo mučio i teroriso. Zbog njegova zloglasnog rada objavljeno je kraće poglavlje Kur‘ana Humeze. Ukbu b. Ebu-Mu‘ajta ubio je Alija, radijallahu anhu, ili Asim b. Sabit ili sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, što je i najtačnije. Ummare b. Velid pobjegao je u Abeseniju i tamo umro.

Oko toga ko je spomenuo sedmog čovjeka, ako ga je zaboravio, komentatori se razilaze. Ajni smatra da je sedmog čovjeka spomenuo ili Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ili Abdullah b. Mesud ili Amr b. Mejmun. Ovdje je odabrano mišljenje Ibn-Hadžera da je Amer b. Mejmun spomenuo sedmog čovjeka, a da ga je zaboravio Ebu-Ishak jer je – kako kaže Ibn-Hadžer – zabilježeno kod Muslima da je Ebu-Ishak rekao: “a zaboravio sam sedmog.” (prim. rec.)

Iz hadisa se još razabire:

- samilost Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, prema svakom čovjeku. Zlo nije uzvrćao zlim, pa ni navedenim idolopoklonicima, nego ih je samo prokleo. To je on učinio ne zato što su ga toliko maltretirali, nego što su mu htjeli omesti klanjanje kod Ka‘be;
- izvršilac zlodjela gori je od njegovog duhovnog začetnika.

O PLJUVAČCI I SLINAMA I SLIČNOM NA ODJEĆI

‘Urve prenosi od Misvera i Mervana da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao za vrijeme Hudejbije... i spomenuo je hadis: “Kad god bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pljunuo ispljuvak neko bi to uhvatio u šaku i time potrao svoje lice i kožu.”

241. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od Humejda, on od Enesa b. Malika da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pljunuo je u svoju odjeću...” Ibn-Ebi-Merjem ga prenosi u cijelosti i kaže: “Obavijestio nas je Jahja b. Ejjub da mu je pričao Humejd, kako je čuo Enesa, a on Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”

NIJE DOZVOLJENO UZIMATI ABDEST SOKOM (OD DATULA I SLIČNO)¹ NITI OPOJNOM TEKUĆINOM

Hasan (Basrij) i Ebul-Alije smatrali su to prezrenim aktom, a Ata je izjavio: “Draži mi je tejemmum nego abdest uzet fermentiziranim sokom ili mlijekom.”

242. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah i rekao da mu je ispričao Sufjan, njemu Zuhri prenoseći od Ebu-Seleme, ovaj od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Svako piće koje opija, zabranjeno je.”²

بَابُ الْبُزَاقِ وَالْمُخَاطِ وَنَحْوِهِ فِي الثُّوبِ

قَالَ عُرْوَةُ عَنِ الْمِسْوَرِ وَمَرْوَانَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ زَمَنَ حَدِيثِيَّةَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ وَمَا تَنَخَّمَ النَّبِيُّ ﷺ نُخَامَةً إِلَّا وَقَعَتْ فِي كَفِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ فَذَكَرَ بِهَا وَجْهَهُ وَجَلَدَهُ.

٢٤١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ بَزَقَ النَّبِيُّ ﷺ فِي ثَوْبِهِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ طَوَّلَهُ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

بَابُ لَا يَجُوزُ الْوُضُوءُ بِالذَّبِذِ وَلَا الْمُسْكِرِ

وَكَرِهَهُ الْحَسَنُ وَأَبُو الْعَالِيَةِ وَقَالَ عَطَاءُ التَّمِيمِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الْوُضُوءِ بِالنَّبِيذِ وَاللَّبَنِ.

٢٤٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ.

¹ Termin *en-nebiz* označava vodu u koju se istresu datule ili nešto drugo, kako bi ispustile svoju slatkoću u vodu. Taj sok može fermentirati i time postaje opojno piće, ali i dalje nosi taj naziv. Komentatori ovdje različito tumače ovaj naslov zbog toga što pod *nebiz* jedni misle na nefermentirani, a drugi na fermentirani sok. Tako prvi kažu da Buhari dozvoljava uzimanje abdesta nefermentiziranim, a drugi fermentiziranim sokom. (prim. prev.)

² Abdest se uzima čistom vodom, nepromijenjenih prirodnih svojstava. Po mišljenju Buharije abdest se ne

ŽENA MOŽE SAPRATI KRV S LICA SVOGA OCA

Ebul-Alije je rekao: “Potarite po mojoj nozi, boli me.”³

243. PRIČAO NAM JE Muhammed, tj. Ibn-Selam i kazao da ga je obavijestio Sufjan b. Ujejne prenoseći od Ebu-Hazima koji je čuo Sehla b. Sa’d Sa’idija i bio neposredno uz njega kada je svijet pitao – a između mene i njega nije bilo nikoga: “Čime je izliječena rana Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?”

– Nema nikoga da to bolje zna od mene – reče Sehl. – Ali donosaše vodu u svom štitu, Fatima sapiraše krv s njegova lica, a onda je uzeta jedna prostirka (hasura), i spaljena i rana mu bijaše time (pepelom) napunjena.⁴

بَابُ غَسْلِ امْرَأَةِ أَبِيهَا الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ

وَقَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ امْسَحُوا عَلَى رِجْلِي فَإِنَّهَا مَرِيضَةٌ .

٢٤٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ يَعْنِي ابْنَ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ سَمِعَ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ وَسَأَلَهُ النَّاسُ وَمَا بَيْنِي وَبَيْنَهُ أَحَدٌ بِأَيِّ شَيْءٍ دُوِيَ جُرْحُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَا بَقِيَ أَحَدٌ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي كَانَ عَلِيٌّ يَجِيءُ بِرُؤْسِهِ فِيهِ مَاءٌ وَفَاطِمَةُ تَغْسِلُ عَنْ وَجْهِهِ الدَّمَ فَأَخَذَ حَصِيرٌ فَأَحْرَقَ فَحُشِيَ بِهِ جُرْحُهُ .

može uzeti iscijedenim sokovima iz pšenice, ječma i drugih žitarica, te sokovima datula, grožđa, jabuka i ostalog voća.

Pravnici hanefijske škole odobravaju uzeti abdest mlijekom pomiješanim s vodom, a Ebu-Hanife slatkim sokom koji pri pranju organa teče poput vode, a ukoliko je on izgubio svoju slast i užestio se, zabranjeno ga je koristiti.

Hasan Basri, Evza‘i i Ali odobravaju uzimanje abdesta sokom, a Ikrime i Ebu-Hanife slažu se s njim “ukoliko nema vode”.

Imami Malik, Šafija i Ahmed, kao i Buhari, ne dozvoljavaju uzimati abdest sokom.

3 Ovdje se radi o pomaganju drugom pri uzimanju abdesta. Ebul-Alije je bio bolestan, pa su mu pomogli pri uzimanju abdesta. Kada su mu oprali jednu nogu, on je naredio da drugu samo potaru, jer je na njoj bio prišt (po jednoj predaji) ili je bila u zavoju (po drugoj predaji). (prim. rec.)

4 U bici na Uhudu Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, izbijena su dva kutnjaka.

Iz hadisa se zaključuje:

- žena može previjati i vidati (liječiti) rane svoga oca, a prema izjavi Ebul-Alije i rane svoje bliže rodbine, jer on nije precizirao ko će mu potirati bolesnu nogu;
- za lijekom treba tragati i ljekarstvo unapređivati;
- bolesnik ne treba očajavati, nego lijekove koristiti i dobru se nadati;
- liječenje nije u suprotnosti s tevekkulom.

O MISVAKU

Ibni-Abbas je rekao: “Prenoćio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i vidio da je istrljao zube (misvakom).”

244. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Gajlana b. Džerira, ovaj od Ebu-Burde, a on od svoga oca, koji je izjavio:

– Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on svojom rukom trljaše zube misvakom i izgovaraše ua, ua, kao da povraća, a misvak mu je bio u ustima.

245. PRIČAO NAM JE Osman b. Ebi-Šejbe, njemu Džerir prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Huzejfe, da je rekao:

“Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao u noći, prao bi zube misvakom.”¹

بَابُ السَّوَاكِ

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ بَتُّ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَاسْتَنْ .

٢٤٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ غَيَّلَانَ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَوَجَدْتُهُ يَسْتَنْ بِسِوَاكِ بِيَدِهِ يَقُولُ أَعُ أَعُ وَالسَّوَاكُ فِيهِ كَأَنَّهُ يَتَهَوَّعُ .

٢٤٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَشُوصُ فَاهُ بِالسَّوَاكِ .

¹ Iz hadisa se razabire:

Čišćenje zuba misvakom je stalna praksa Alejhisselama. On je to činio u danima bolesti i sve do zadnjih časova svoga života.

Neki učenjaci smatraju da je sunnet upotrijebiti misvak prilikom svakog uzimanja abdesta (abdeski sunnet), drugi pred obavljanje svakog namaza (namaski sunnet), a Ebu-Hanife da je to vjersko-higijenska praksa koju ne treba zanemarivati.

U Mugniji se navodi: “Zube treba istrljati, a jezik i cijelu usnu šupljinu dobro oprati. To se čini zbog otklanjanja zadaha, sedre i žutila sa zuba. Misvak treba držati desnom rukom, a ispiranje usta obavljati tri puta čistom vodom. Misvak treba biti debljine malog prsta, a dužine jednog pedlja.” U djelu El-Mihit stoji da se pri nedostatku misvaka treba poslužiti prstima.

Kefica od sintetike sa kalodontom je najpodesnija za čišćenje zuba. Ibnu-Dekik preporučuje pranje zuba misvakom svakog jutra odmah iza spavanja, jer se u toku noći nataloži na zube ostataka razolikih kiselina isparenih iz stomaka;

– svaki član porodice treba imati svoju keficu za zube, a tuda se može koristiti pošto se prethodno dobro opere.

USTUPANJE MISVAKA STARIJEM

246. PRIČAO NAM JE, kaže Affan, Sahr b. Džuvejrije prenoseći od Nafija, a on od Ibni-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– Sanjao sam da perem zube misvakom, kad dođe dva čovjeka, jedan stariji od drugoga. Ja sam ispružio misvak mlađem. Tada mi se reče: “Ustupi starijem!” i ja ga predadoh između njih dvojice onom starijem.

Ebu-Abdullah (Buhari) priča:

– Tekst ovoga hadisa skratio je Nu‘ajm prenoseći ga od Ibni-Mubareka, on od Usame, ovaj od Nafija, a on opet od Ibni-Omera.

O VRLINI ONOGA KO OBNOĆI POD ABDESTOM

247. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil i kazao da ga je obavijestio Abdullah, njega Sufjan prenoseći od Mensura, ovaj od Sa‘da b. Ubejda, a on od Bera’a b. Aziba, koji je kazao da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– Kada hoćeš ići u svoju postelju, uzmi abdest onako kao što ga uzimaš za namaz, zatim leži na desnu stranu i reci: “Allahu moj! Tebi se predajem i svaki svoj posao Tebi povjeravam. Na Tebe se oslanjam žudeći za Tvojom nagradom i strahujući od Tvoje kazne. Utočišta i spasa od Tebe nema nego samo opet kod Tebe. Allahu moj, vjerujem Tvoju Knjigu koju si objavio i Vjerovjesnika koga si poslao.”

– Ako umreš te noći, umro si kao musliman. Sve što budeš govorio, nastoj da na koncu završiš gornjim riječima!

Ja sam, kaže Bera’, ponovio tekst pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i kada

بَابُ دَفْعِ السُّوَالِكِ إِلَى الْأَكْبَرِ

٢٤٦. وَقَالَ عَفَّانُ حَدَّثَنَا صَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ أَرَانِي أَتَسَوَّكَ بِسِوَالِكٍ فَجَاءَنِي رَجُلَانِ أَحَدُهُمَا أَكْبَرُ مِنَ الْآخَرِ فَنَازَلْتُ السُّوَالِكَ الْأَصْغَرَ مِنْهُمَا فَقِيلَ لِي كَبِّرْ فَدَفَعْتُهُ إِلَى الْأَكْبَرِ مِنْهُمَا قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ اخْتَصَرَهُ نَعِيمٌ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ أُسَامَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ.

بَابُ فَضْلِ مَنْ بَاتَ عَلَى الْوُضُوءِ

٢٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَتَيْتَ مَضْجَعَكَ فَتَوَضَّأْ وَضُوءَكَ لِلصَّلَاةِ ثُمَّ اضْطَجِعْ عَلَى شِقِّكَ الْأَيْمَنِ ثُمَّ قُلِ اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنَاجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ اللَّهُمَّ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ فَإِنْ مِتُّ مِنْ لَيْلَتِكَ فَأَنْتَ عَلَى الْفِطْرَةِ وَاجْعَلْهُنَّ آخِرَ مَا تَتَكَلَّمُ بِهِ قَالَ فَرَدَّدْتُهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا بَلَغْتُ اللَّهُمَّ

sam došao do “Allahu moj, vjerujem u Knjigu koju si objavio”, rekao sam “i Tvoga Poslanika”, a on reče: “Ne tako, nego i Tvoga Vjerovjesnika, koga si poslao...”¹

آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ قُلْتُ وَرَسُولِكَ قَالَ
لَا وَنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ .

¹ Higijena tijela je osnov za fizičko razvijanje i održavanje tijela. Međutim, čovjek je postao gospodar svijeta ne po svojoj fizičkoj razvijenosti nego po svojim umnim sposobnostima i duševnim kvalitetima. Da se ne bi zanemarila ova strana čovjeka, Alejhisselam dao je Berau osnovne upute duhovnog uspona i čišćenja duše od poroka ovoga svijeta.

Noćni počinak je konac svakodnevnog rada, a istovremeno početak polumrtvog stanja čovjeka, pa je preporučljivo u tom prelazu biti pod abdestom i zamoliti Allaha, dželle šanuhu, za spas i sreću na obadva svijeta. Prelazak u svijet snova simbolizira odlazak čovjeka na drugi vječni svijet i potrebu da se ljudi za njega sprema. Sunnet je leći na desnu stranu, jer se time olakšava rad srca, prijatnije spava i daje poštovanje desnoj strani tijela.